

ADVOCATENBLAD

nr. 12/1 | januari 2014

Wat brengt 2014?

» De agenda van 2014 » Frustratie top tien: wat volgens
advocaten komend jaar moet worden opgelost »
Wat verandert er in het nieuwe jaar?

Sdu UITGEVERS

IS UW PENSIOEN KLAAR VOOR 2014 EN 2015?

HOOG TIJD OM PENSIOEN OP DE AGENDA TE ZETTEN

Het is u ongetwijfeld niet ontgaan dat er veel verandert op pensioengebied.
Wat zijn voor u de gevolgen van de wetswijzigingen voor uw collectieve pensioenregeling
of pensioen in eigen beheer? De pensioenadviseurs van Mutsaerts helpen u graag!
Meer informatie? Ga naar www.mutsaerts.nl of neem gerust contact met ons op.

Tip: Lees ook het artikel "Is uw pensioen klaar voor 2014?" in deze editie van het Advocatenblad.

Interview

12

‘Wij worden nauwelijks afgeschermd van Europees recht’

De rechter zal de geloofwaardigheid van het asielrelaas ‘ruimer’ gaan toetsen. Wat betekent dat volgens Henk Lubberdink, voorzitter van de Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State?

Achtergrond

22

Nederland dealland

Weer staan fiscale voordelen in het nog aantrekkelijke vestigingsland Nederland onder druk. Advocaten die hun brood verdienen aan multinationals hoeven zich niet per se zorgen te maken. Wel zouden ze meer aan marketing moeten doen, stellen experts.

Achtergrond

44

Is uw pensioen klaar voor 2014?

Minder pensioen opbouwen en later pensioen ontvangen. Dat zijn de belangrijkste gevolgen van fiscale aanpassingen die op 1 januari 2014 ingaan. Advocatenkantoren met een pensioenregeling moeten die tijdig wijzigen. ‘Anders dreigen fiscale sancties.’

Actualiteiten

- 2 Rechter trekt zich weinig aan van tuchtspraken
- 3 In discussie over pro-Deo
- 3 Van de deken: Orde op koers
- 5 Column Matthijs Kaaks
- 6 L4L ‘We zijn er nog niet’
- 8 Dikke voldoende op het eindrapport

Opinie

- 10 Heilige oorlog is niet nodig
- 51 Bewaak de rechtsstaat
- 58 Het Openbaar Ministerie staat straks schaakmat

Interview

- 20 ‘Iedereen op scherp, dat vind ik belangrijk’

Verlanglijst

- 16 Dit moet in 2014 worden opgelost

Agenda 2014

- 25 Wat brengt 2014?

Overzicht

- 35 Wat verandert er in 2014?

Analyse

- 41 Juridische implicaties van niet langer gedogen

Historie

- 49 Wonderkind en rechtsstatelijk pionier

Mediation

- 53 Bv’s praten niet

Even opfrissen

- 55 Reformatio in peius-verbod als rechtsregel?

HRM

- 56 Wat wil de werkgever?
- 57 Column Dolph Stuyling de Lange

Transfers

- 59 Wie, wat, waar?

Uitspraken

- 62 Van de Geschillencommissie
- 63 Van de tuchtrechter

Colofon

94e jaargang

Het *Advocatenblad*, het officiële orgaan van de Nederlandse Orde van Advocaten, verschijnt 12 keer per jaar (elke laatste donderdag van de maand) en wordt uitgegeven door Sdu Uitgevers. De van de Orde onafhankelijke redactie stelt de inhoud samen, behalve Van de deken, Geschillencommissie, Van de Orde en Tuchtrecht.

Hoofdredacteur
Robert Stiphout

Journalistieke redactie
Sabine Droogleevers Fortuyn, Hedy Jak en Mark Maathuis

Redactie

mr. K.A. Boshouwers
mr. A. Groenewoud
mr. M.R. Maathuis
mr. R. Malewicz
mr. C.C. Oberman
mr. M.A.R.C. Padberg
mr. L.H. Rammeloo
mr. drs. Th.C. van Schagen
mr. B.J.R. Van Tongeren

Beeldredactie

Charlotte Helmer

Vormgeving

Dimdim, Den Haag

Correctie

Sandra Braakmann

Druk

Senefelder Misset, Doetinchem

Citeerwijze

Adv.bl. 2013-12/1, p.

Aan dit nummer werkten mee

Jaap Baar, Maarten Bakker, Erik Jan Bolsius, Paula Boshouwers, Ronald Brokke, Jiri Büller, Luuk Hamer, Lilian Helder, Walter Hendriksen, Chris van Houts, Anna Italianer, Matthijs Kaaks, Michel Knapen, Kim van der Meulen, Robert Sanders, Tatiana Scheltema, Stefan Schütz, Trudeke Sillevius Smitt, Ard van der Steur, Dolph Stuyling de Lange, Sef van Swaaij, Marian Verburgh, Flos Vingerhoets, Jolenta Weijers.

Redactionele bijdragen

Bijdragen kunnen naar redactie@advocatenorde.nl. Per 500 woorden leveren deze 1 opleidingspunt op.

De redactie heeft het recht bijdragen in te korten.

Sdu Uitgevers

Gert Jan Schinkel (uitgever)
Sandra Kroon (directeur Legal, Tax & Regulatory)

Advertenties

Fenneke Rosier en Angela Bruins (media adviseurs) 070-378 05 62 www.sduadvertieren.nl, advertentie.juridisch@sdu.nl, Inzendtermijn: nr. 2, 15 januari 2014 nr. 3, 12 februari 2014

Abonnementen

Per jaar: 229,50 (incl. verzend- en administratiekosten). Studenten: 114,75 euro. Jaarbanden: 39,95

euro (excl. verzendkosten). Losse nummers: 30 euro (excl. verzendkosten). Alle bedragen zijn excl. btw.

Adreswijzigingen

Sdu Uitgevers klantenservice, 070-378 98 80, Postbus 20014, 2500 EA Den Haag, www.sdu.nl/service; adreswijzigingen van advocaten: adres@advocatenorde.nl

Bureau van de Orde

Neuhuyskade 94, 2596 XM Den Haag Postbus 30851, 2500 GW Den Haag info@advocatenorde.nl 070-335 35 35 Helpdesk: helpdesk@advocatenorde.nl 070-335 35 54

ISSN 0165-1331

Behoudens door de Auteurswet gestelde uitzonderingen, mag niets uit deze uitgave worden veelevoudigd of openbaar gemaakt zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever. Hoewel aan de totstandkoming van deze uitgave de uiterste zorg is besteed, aanvaarden de auteur(s), redacteur(en) en uitgever geen aansprakelijkheid voor eventuele fouten of onvolkomenheden. Het al dan niet op verzoek van de redactie aanbieden van artikelen aan het *Advocatenblad* impliceert toestemming voor openbaarmaking en veelevoudiging t.b.v. de (elektronische) ontsluiting van (delen van) *Advocatenblad* in enige vorm.

Omslag: Dimitry de Bruin

Van de redactie Lichtpuntje

2013 was het jaar van de strijd, 2014 wordt het jaar van de gevolgen. Dan worden omstreden wetsvoorstellen, waaronder vele bezuinigingen, per slot van rekening werkelijkheid. Het *Advocatenblad* inventariseerde wanneer welke maatregelen precies ingaan en zette ze op een rij (zie 'Wat verandert er in 2014?' op pagina 35). Eén punt blijft nog even in de lucht hangen: het toezicht. Op maandag 16 december werd het eindrapport gepresenteerd van interim rapporteur Rein Jan Hoekstra (zie 'Dikke voldoende op het eindrapport' op pagina 8). De regering had het liefst gezien dat het vernieuwde toezicht deze zomer al in werking zou treden, maar dat lijkt onwaarschijnlijk. Doordat de Tweede Kamer wachtte op het eindrapport zal de behandeling van het toezichtvoorstel pas in 2014 plaatshebben.

Gezien de plannen voor 2014 is het niet zo raar dat advocaten de verantwoordelijke bewindslieden noemen als één van de tien grootste frustraties voor de advocatuur. Gevraagd naar welke ergernissen in 2014 moeten verdwijnen, noemden opvallend veel advocaten het optreden van het crimefigh- tersduo in hun top tien. Hoger op dat verlanglijstje stond, gezien de reacties, overigens iets anders. Advocaten zouden het liefst zien dat ze voortaan per e-mail met rechtbanken kunnen corresponderen (zie 'Dit moet in 2014 worden opgelost' op pagina 16).

Natuurlijk wordt 2014 niet alleen maar kommer en kwel. Het oprabbelen van de economie is een groot licht aan de horizon. De Nederlandsche Bank verwacht in 2014 een groei van 0,5 procent en in 2015 0,9 procent. Alleen moet Nederland er dan natuurlijk wel voor zorgen dat het een aantrekkelijk vestigingsklimaat blijft bieden. Rommelen aan de fiscale voordelen of zelfs maar het verkondigen van luchtballonnetjes erover kan volgens advocaten al schadelijk zijn (zie 'Nederland dealland' op pagina 22). Over schadelijk gesproken: recent betoogde de bestuursvoorzitter van Allen & Overy in een brief aan de minister van Economische Zaken dat er nog een spaak in het wiel van de economie dreigt te springen. Arnold Croiset van Uchelen stelt dat ook – daar is ie weer – staatstoezicht slecht is voor het Nederlandse vestigingsklimaat.

Robert Stiphout

Rechter trekt zich weinig aan van tuchtuitspraken

Trudeke Sillevius Smitt

Wie zich benadeeld voelt door een advocaat, notaris, arts of accountant stapt vaak naar de tuchtrechter om vervolgens met die uitspraak in de hand schadevergoeding te eisen. Maar civiele rechters kennen slechts incidenteel doorslaggevende betekenis toe aan een uitspraak van de tuchtrechter. Dat schrijven advocaat Hester Uhlenbroek en masterstudent Maurice Mooibroek in het tijdschrift *Aansprakelijkheid, Verzekering en Schade* 2013/24.

De auteurs onderzochten 105 zaken van accountants, advocaten, medici en notarissen. Ze wijzen erop dat de burgerlijke rechter veel ruimte heeft al dan niet betekenis toe te kennen aan een tuchtrechtelijke veroordeling. Dit komt volgens de Hoge Raad doordat in het tuchtrecht andere maatstaven en bewijsregels gelden dan in het civiele recht. Volgens de auteurs zit het verschil hem vooral in de verschillende kaders waarin de normen worden gehanteerd: behartiging van het algemeen belang in het tuchtrecht, en het individuele belang in het civiele recht.

In ongeveer tien procent van de onderzochte zaken was het oordeel van de tuchtrechter van zeer grote of doorslaggevende betekenis voor de uitkomst in de civiele zaak. Daarbij ging het bijvoorbeeld om zaken waarin de civiele rechter zelf niet de kennis had het handelen van de beroeps-

Foto: ANP

beoefenaar te beoordelen, zoals in medische kwesties. Of om de kwalificatie die de tuchtrechter aan het handelen gaf ('ernstig tekortgeschoten'), of om het uitgebreide onderzoek dat in de tuchtzaak had plaatsgevonden.

In vijftig procent van de zaken oordeelde de civiele rechter weliswaar in lijn met het oordeel van de tuchtrechter, maar speelde de tuchtuitspraak daarbij slechts een rol van ondergeschikt belang. In 25 procent van de zaken week de civiele rechter zelfs af van het oordeel van de tuchtrechter – vaak met het argument dat niet voldoende was gesteld om onrechtmatig handelen aan te nemen. Maar er waren ook gevallen waarin de klacht ongegrond was en toch aansprakelijkheid werd aangenomen. Art. 48 lid 7 Advocatenwet biedt de tuchtrechter de mogelijkheid in zijn uitspraak beargumenteerd te verklaren dat de betrokken advocaat jegens de klager niet 'de zorgvuldigheid heeft betracht die bij een behoorlijke rechtshulpverlening betaamt'. Dat is bedoeld als opstapje voor een schadeclaim. Maar ook daar lijkt de civiele rechter zich weinig van aan te trekken.

Citaat

'Dit "geschil" heeft het niveau van een kleuterruzie in de zandbak.'

Rechter M.M. Verhoeven vindt het schandalig dat een met gefinancierde rechtsbijstand bekostigde, in aanleg simpele zaak leidde tot een complexe juridische strubbeling. Een van de betrokken advocaten (Coenen Kikkert Advocaten in Enschede) diende een klacht in tegen hem, *Advocatenblad* nieuwsbrief 5 december.

In discussie over pro-Deo

Mark Maathuis

‘Met de bezuinigingen is naar ons oordeel het punt aangekomen om de gehele advocatuur erbij te betrekken. Onze oplossing is even simpel als charmant. Doet een advocaat geen toevoegingen? Prima. Dan betaalt deze een bijdrage aan het systeem. Nog simpeler: iedere advocaat betaalt over zijn gehele omzet in “betalende” zaken een pro-Deotaks.’ Dat schreven de advocaten Sanders Arts en Rogier Hörchner in het artikel ‘Het officium nobile en de pro-Deotaks’ in het *Advocatenblad* van vorige maand.

Hun oproep riep in de *Advocatenblad* LinkedIn-groep verschillende reacties op. Zo vroeg Frank Franssen (LenaertsVoorvaart Advocaten) zich af of advocaat-stagiaires gedurende hun stage niet een bepaald aantal pro-Deozaken konden behandelen. ‘Dit systeem wordt in België gehanteerd waarbij het aantal te behandelen zaken afhankelijk is van het aantal zaken en het aantal stagiaires plaatselijk verschilt.’

Frans van Schaik (Van Schaik c.s. Advocaten) kon zich niet vinden in het voorstel van een algemene belasting. ‘Wel vind ik het redelijk dat de lasten van de PD-praktijk evenwichtig verdeeld worden. Een verplichting om ook PD-zaken te doen voor alle leden van de balie lijkt mij daarom een beter idee. Grote kantoren zouden zeer wel een deel van de civiele zaken, bijvoorbeeld problemen met financiële instellingen kunnen overnemen, die bij particulieren in de PD-sfeer ook voorkomen.’

Roland Mans (De Clercq Advocaten en Notarissen) wees erop dat het voorstel van een pro-Deotaks weliswaar actueel, maar niet nieuw is. Hij pleitte in 2008 in dit blad al eens voor een pro-Deofonds. ‘Steeds meer mensen en bedrijven kunnen of willen ons niet meer betalen. Die ontwikkeling vormt een bedreiging voor onze beroepsgroep. (...) Maak duidelijk dat we het probleem zelf ook zien en dat we heel goed in staat zijn om dat zelf op te lossen.’

Wellicht dat de oproep van Arts en Hörchner deze vijf jaar oude woorden nieuw leven inblazen.

Van de deken

Orde op koers

Walter Hendriksen

‘2013 wordt het jaar van de waarheid waarin de resultaten van het werk dat de Orde heeft verricht in volle omvang zichtbaar moet worden.’ Met die woorden van interim rapporteur toezicht advocatuur Rein Jan Hoekstra in het achterhoofd toog ik 16 december naar Nieuwspoord voor de presentatie van zijn eindrapportage over 2013. Enerzijds vol vertrouwen: tijdens zijn hoorzitting in de Tweede Kamer begin oktober had hij de Orde al een voldoende rapportcijfer gegeven. En daarbij is ook de afgelopen maanden met overtuiging en grote inzet verder gewerkt aan het verstevigen van het toezicht. Maar spannend was het ook: wordt het geloof in eigen kunnen bevestigd door de man die zijn onderzoek in alle uithoeken van de balie heeft verricht?

Bij het aanhoren van zijn bevindingen kon ik voor een moment rustig achteroverleunen. Hoekstra had kunnen constateren dat ‘een goed begin is gemaakt met de uitwerking van alle acties en prioriteiten’. Zo schrijft hij bijvoorbeeld over het financieel toezicht dat de Orde dit ‘voortvarend ter hand genomen heeft door de oprichting van de unit FTA. Mijn indruk is dat de unit in korte tijd op professionele wijze aan de slag is gegaan en dat de eerste resultaten van dit financiële toezicht zichtbaar worden’.

De kantoorbezoeken werpen hun vruchten af en ook de unitmedewerkers krijgen een pluim: ‘Ze zijn snel inzetbaar en kunnen op korte termijn goede rapportages aanleveren waar de deken verder mee kan.’

Datzelfde geldt voor het kenniscentrum Wwft: ‘een goed instrument om de bewustwording verder te vergroten’. En ook voor wat betreft het proactief toezicht, ‘één van de belangrijkste elementen van het nieuwe toezicht op de advocatuur’, constateert Hoekstra dat ‘de ontplooiende initiatieven tot zichtbare en toetsbare verbeteringen leiden. Kortom, er zijn belangrijke stappen gezet ten behoeve van de kwaliteit, objectiviteit en integriteit van het toezicht’.

Wil dit zeggen dat we er zijn? Zeker niet: een goed kerstrapport is geen rustig bezit en zegt weinig over wel of niet overgaan. Ik ben na de persconferentie dan ook meteen weer opgeveerd en zal nooit berusten in het staatstoezicht van Teeven. Daarom blijf ik me met de dekens en met alle toezichtmedewerkers in het nieuwe jaar ook weer energiek inzetten voor de verdere versterking van het toezicht.

Met Hoekstra’s conclusies op het netvlies weten wij ons gesterkt in de opvatting dat de Orde op koers ligt. Nu de politiek nog...

Trots

zijn we,
omdat
...

94%

van alle advocaten
ons blad leest en
zeer goed
waardeert*

op

- Betrouwbaarheid
- Actualiteit &
- Praktisch nut

ADVOCATENBLAD

Hét medium dat alle advocaten bereikt

ga naar www.sduadverteren.nl

Of neem contact op met Angela Bruins of Fenneke Rosier
op 070 - 378 05 062 of sdu.adverteren@sdu.nl

Agenda

31 januari

Gaan juridische vrouwen de wereld leiden?

Op 31 januari en 1 februari heeft het tweedaagse internationale congres over Women in Law and Leadership plaats. Topvrouwen uit de advocatuur, het bedrijfsleven en bij de overheid delen hun ervaringen en inzichten als leidinggevend in een professionele organisatie. Welke leiderschapsstijl past in een professionele organisatie, hoe ga je om met informele leiders, hoe trotseer je de economische crisis op een specifiek vrouwelijke manier?

Meer informatie op: www.will2014.com.

10 januari

Meijers-lezing

Prof. mr. Larissa van den Herik houdt de jaarlijkse Meijers-lezing van De Graduate School aan de juridische faculteit van de Universiteit Leiden. De lezing staat in het teken van 'De toekomst van het academisch publiceren in het cyber-tijdperk'. Aansluitend worden de Jongbloedprijs/facultaire scriptieprijs 2011 en de Hazelhoff Van Huet scriptieprijs Bank- en effectenrecht 2011 uitgereikt. Rector magnificus Van der Heijden reikt de Universiteitspenning uit.

Tijd: 15.00 uur.

Plaats: Universiteit Leiden.

24 januari

Landelijk juridisch jaarcongres

Op vrijdag 24 januari heeft het vierde Landelijk juridisch jaarcongres plaats, dit keer in Rotterdam. Het thema van het jaarcongres 2014 is activerend juridisch onderwijs. In het ochtendprogramma staat het activeren van studenten door probleemgestuurd leren centraal. In de middag hebben workshops plaats. Tijdens de dag presenteren faculteiten powerpointpresentaties over onderwerpen die bij de verschillende faculteiten hoog op de agenda staan, zoals selectie voor de poort.

Locatie: Erasmus Universiteit Rotterdam.

Meer informatie: www.esl.eur.nl/jaarcongres2014

Column

Advocaat N.P.

Matthijs Kaaks

Een tandarts die niet boort maar slechts adviezen geeft over bestrijding van tandplak mag sinds 2008 zijn artsentitel alleen voeren met de toevoeging N.P., wat staat voor Niet Praktiserend. Een advocaat die sinds zijn beëdiging vrijwel niet meer in de rechtszaal is geweest, mag zich advocaat blijven noemen mits hij jaarlijks zijn twintig studiepunten haalt.

Anno 2013 zijn er 17.000 advocaten. Hoeveel advocaten verrichten daadwerkelijk handelingen waarvoor de inschrijving op het tableau verplicht is? De Orde van Advocaten geeft daar geen inzicht in. Alleen de advocaat-stagiaire wordt verplicht een minimum aantal beroepshandelingen te verrichten. Op grond van art. 11 van de Stageverordening moet hij gedurende de driejarige opleiding ten minste vijf keer in rechte zijn opgetreden en tien processtukken hebben opgesteld.

Enmaal een heuse advocaat mag hij zijn toga aan de wilgen hangen en tegen betaling van zijn jaarlijkse bijdrage en wat cursussen is hij een procesmonopolist. Dat is tamelijk absurd wanneer je bedenkt dat de Advocatenwet toch echt een andere invulling aan het beroep beoogt te geven. Zie bijv. art. 16: 'De werkzaamheden, bij wijze van dienstverrichting, betreffende de vertegenwoordiging en de verdediging van een cliënt in rechte of ten overstaan van een overheidsinstantie.'

De niet-procederende advocaat is een *contradictio in terminis*. En ik schat dat enkele duizenden advocaten hun proces-

monopolie ongebruikt in de la hebben liggen. Het zijn de bureaujuristen van de balie. Bedenk tegelijkertijd dat voor veel burgers procederen te duur is geworden. Dat geldt in het bijzonder voor de rechtzoekende die net te veel verdient om voor gefinancierde rechtsbijstand in aanmerking te komen.

Bij het kantoor waar ik als stagiaire begon, hadden de jongste advocaten vroeger wachtkamerdienst.

Dagelijks belden er particulieren en kleine ondernemers, die in de Gouden Gids een advocatenkantoor hadden opgezocht, met een probleem. Je hoefde dan niet te zeggen: sorry, ik adviseer alleen de gemeente over publiek-private samenwerking. Nee, je kon 'ns beslag leggen op een zeilboot die niet werd geleverd. Maar nadat het kantoor met de Engelsen was gefuseerd, werden deze zaakjes geweerd. Dat ging immers ten koste van de *leverage*.

Juist hier ligt een mooie taak voor de Orde. Verplicht de niet-praktiserende advocaat, net als de stagiaires, om jaarlijks minimaal enkele keren zijn procesmonopolie uit te oefenen, om zijn titel te behouden. De klassieke pro-Deopraktijk kan zo herleven en dat verruimt de toegang tot het recht.

De advocaat die wel alles weet van een wortelkanaalbehandeling maar weigert te boren, die dient achter zijn naam N.P. toe te voegen. Niet Procederend.

Wie dat niet wil, die moet zijn toga weer aantrekken.

L4L

‘We zijn er nog niet’

Eind november luidde Lawyers for Lawyers de noodklok. Het geld raakte op. Een snel opgezette inzamelingsactie blijkt succesvol.

Tatiana Scheltema

L4L, de organisatie van Nederlandse advocaten die opkomt voor advocaten die elders ter wereld in de problemen komen, verkeert in financiële nood. Van de ongeveer honderdduizend euro die de stichting jaarlijks nodig heeft, kwam minder dan de helft binnen. Het verschil met voorgaande jaren was onverwacht, zegt L4L-voorzitter Phon van den Biesen. ‘Het is een heel nieuwe ervaring. Op zich heel nuttig, omdat je weer de boer op moet, en je je moet afvragen: is onze boodschap wel duidelijk genoeg? Het dwingt je om kort samen te vatten waar het eigenlijk om gaat: dat er elders in de wereld enorm veel advocaten zijn die soms ongekend hard worden aangepakt, meestal door hun eigen overheid, zoals in Turkije. Dat we ze laten zien dat we er zijn, en onze nek voor ze uitsteken.’

In zekere zin gaat de stichting volgens L4L-directeur Adrie van de Streek ten onder aan haar eigen succes. ‘Dat klinkt misschien een beetje pedant,’ zegt ze. ‘Maar doordat we steeds bekender worden doen advocaten steeds vaker een beroep op ons. Daardoor hebben we steeds meer

Foto: met dank aan L4L

L4L-voorzitter Phon van den Biesen

werk, steeds meer kosten. Het ergst is dat we nu soms nee moeten verkopen.’ Ruim 170 advocaten in nood uit landen als de Filipijnen, Iran, Saoedi-Arabië, Turkije, Kazachstan, de Russische Federatie en Wit-Rusland, Colombia, en Congo klopten dit jaar aan voor hulp. Daarnaast monitorde L4L de monsterprocessen tegen tientallen advocaten in Turkije, en is de organisatie gesprekspartner voor instanties als de Tweede Kamer, het ministerie van Buitenlandse Zaken en de Verenigde Naties.

In november kwam een reddingsactie op gang om de nodige fondsen alsnog binnen te halen. Een groep zwaargewichten werd

bereid gevonden zich de komende tijd in te zetten voor L4L, onder wie de oud-dekens Jan Loorbach, Ernst van Win en Germ Kemper, de Amsterdamse advocaat Ruth van Anandel en Stichting Jonge Balie Nederland-voorzitter Annemarie Roukema. De inspanningen wierpen ook al vruchten af, vertelt de Haarlemse advocaat Willem Blaauw, actievoordinator. ‘De afgelopen weken hebben wij al de helft van het beoogde bedrag binnengekregen. Niet alleen forse bedragen van Zuidskantoren. Ook kleinere kantoren uit het hele land en de Antillen hebben gedoneerd en zelfs individuele advocaten hebben geld overgemaakt. Verschillende leden van het College van Afgevaardigden zegden toe hun vacatiegelden te doneren. En een deken heeft bij de uitreiking van de stageverklaringen een collecte gehouden. Bij een volgende gelegenheid zullen wij alle donateurs met naam en toenaam bedanken. Maar we zijn er nog niet. Alle giften en ideeën om dit structureel te regelen, blijven welkom.’

(advertentie)

Vanaf nu gaat u voor winst.
Koopt u een oudejaarslot of huurt u ons in?

Grant Thornton Forensic & Investigation Services B.V. is ervaren specialist in forensic accounting en forensic IT. Wij maken actief gebruik van de kennis en expertise van collega's uit ruim 120 landen van het Grant Thornton International-netwerk. Wilt u meer weten? Kijk op onze site: www.gt.nl/fis

Neem contact op met één van onze partners:

Peter Schimmel: T 020 - 547 57 57

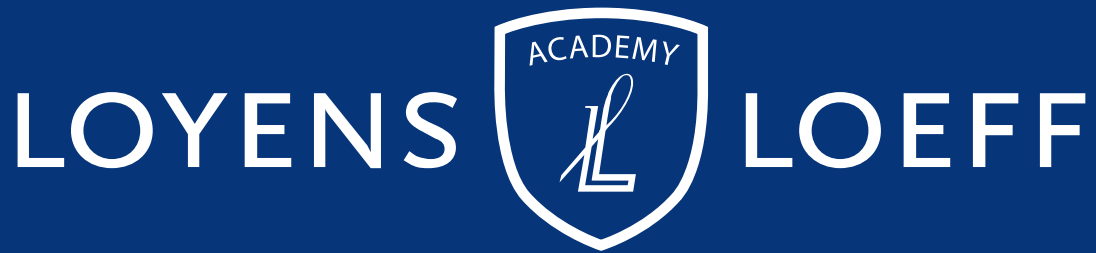
Mark Hoekstra: T 010 - 270 51 51

E gtfis@gt.nl

Grant Thornton

An instinct for growth™

Loyens & Loeff is een gerenommeerd kantoor waar onze specialisten adviseren op zowel civiel als fiscaal gebied. Tot onze cliënten behoren grote ondernemingen, financiële instellingen en overheden. Het unieke van ons kantoor is de intensieve samenwerking tussen advocaten, belastingadviseurs en notarissen. Onze thuismarkt is de Benelux. Daarnaast is Loyens & Loeff vertegenwoordigd in de belangrijkste financiële centra van Europa, Azië en de Verenigde Staten. Wereldwijd werken 1600 medewerkers bij Loyens & Loeff, waaronder ruim 850 advocaten, notarissen en fiscalisten.

Voor onze Vastgoed praktijk in Amsterdam zijn wij op zoek naar een advocaat-medewerker met 3 tot 4 jaar werkervaring.

Je ziet het als een uitdaging om voortdurend up-to-date te blijven en levert graag een actieve bijdrage aan het reguliere vakinhoudelijk overleg. Daarnaast heb je een commerciële drive en beschik je over goede communicatieve vaardigheden. Ook ben je flexibel, accuraat en gewend proactief op te treden. Een goede beheersing van de Engelse taal en de vaardigheid om in multidisciplinaire teams samen te werken zijn daarbij van groot belang voor de dagelijkse praktijk en onze internationale klantenkring. Toonbare affiniteit met vastgoed, projectontwikkeling en bouwrecht strekt tot aanbeveling.

Je komt te werken in onze zeer hoogwaardige en innovatieve vastgoedpraktijk die opereert in de top van de markt. Onze cliëntenkring bestaat uit de grote spelers op het gebied van het vastgoed, waaronder projectontwikkelaars, beleggers, banken, fondsen en overheden. De werkzaamheden bestaan uit het adviseren van deze instanties indien zij vastgoedgerelateerde vraagstukken hebben.

Spreekt bovenstaande je aan en heb je interesse in de functie van advocaat-medewerker voor onze praktijkgroep Vastgoed? Dan zijn wij op zoek naar jou! Voor meer informatie kun je contact opnemen met Eva Bol: 020 578 5318 of via eva.bol@loyensloeff.com.

Dikke voldoende op het eindrapport

Kon de Nederlandse Orde van Advocaten de controle op de beroepsgroep voldoende verbeteren? In zijn eindrapport over 2013 concludeert interim rapporteur Rein Jan Hoekstra dat de Orde een omslag heeft gemaakt.

Maarten Bakker

‘De Orde heeft de omslag, die in 2012 is ingezet, in 2013 doorgezet en gemaakt,’ schrijft interim rapporteur Rein Jan Hoekstra in zijn eindrapportage 2013. Die conclusie is niet zonder politieke betekenis. De Tweede Kamer stelde de besluitvorming over het omstreden toezichtvoorstel van staatssecretaris van Veiligheid en Justitie Fred Teeven (VVD) enkele weken geleden uit opdat Hoekstra zijn rapportage eerst kon voltooien. Met de onderzoeksresultaten van de interim rapporteur over dit jaar kunnen de fracties nu beoordelen of er nog een College van Toezicht moet komen dat de dekens aanwijzingen geeft. De Nederlandse Orde van Advocaten (NOvA) verwerpt dit voorstellen van Teeven omdat het zou leiden tot rechtstreekse overheidsbemoediging met de advocatuur.

Hoekstra onderzocht of de NOvA in 2013 zelf haar verantwoordelijkheid voor ‘consistent en zichtbaar toezicht’ heeft

opgepakt. Het was de bedoeling dat de lokale Orden dit jaar minstens tien procent van de advocatenkantoren zouden bezoeken. In zijn eindrapportage 2013 stelt Hoekstra vast dat zij die doelstelling ruimschoots hebben gehaald. De dekens en de lokale raden van toezicht hebben bij 12,3 procent van de kantoren aangeklopt. De Orde van het arrondissement Breda-Middelburg scoorde met 20,6 procent nog het best, maar dat is dan ook de proeftuin voor de verbetering van het toezicht. Ook de Orde van Rotterdam en Midden-Nederland bezochten veel kantoren (respectievelijk 16,2 en 15 procent). Tijdens de bezoeken constateerden de lokale Orden dat 35 procent van de kantoren alles volgens de regels doet. Bij 64 procent waren er echter tekortkomingen op één of meerdere punten, en vier advocaten lieten zich schrappen van het tableau nog voordat de deken een bezoek bracht.

Volgens interim rapporteur Hoekstra hebben de lokale Orden in alle gevallen waarin tekortkomingen werden vast-

gesteld ook actie ondernomen. Twintig procent van de gebreken konden ze in samenspraak met de kantoren direct repareren. In 48 procent van de gevallen hebben de dekens de kantoren een termijn gegeven waarin ze orde op zaken moesten stellen. Verder hielden de dekens ‘normoverdragende’ gesprekken met advocaten, gaven ze waarschuwingen af, kregen advocaten coaching, of rolde er een dekenbezwaar uit de bus. Drie advocaten lieten zich schrappen nadat ze de lokale Orde over de vloer hadden gehad. De kantoorbezoeken in 2013 kwamen boven op de centrale controle op de verordeningen (CCV) die het landelijk bureau van NOvA sinds 2002 al jaarlijks uitvoert.

Hoekstra stelt in zijn eindrapportage 2013 ook vast dat de lokale Orden de uniforme klachtenregistratie, die per 1 januari dit jaar is ingevoerd, ook allemaal gebruiken. Volgens Hoekstra is de registratie een goede basis voor kwaliteitsbewaking en ‘risicogestuurd’ toezicht door

Bij wie gaat wat mis?

Meeste klachten in Limburg, minste in Amsterdam.

De eindrapportage 2013 van Rein Jan Hoekstra gaat niet alleen over het toezicht van de NOvA op de advocatuur.

Ze bevat ook veel gegevens over het functioneren van de beroepsgroep zelf.

Bij 268 kantoorbezoeken van de lokale Orden zijn er in totaal 438 tekortkomingen vastgesteld. Daarvan had 42 procent betrekking op de intake van cliënten door advocaten, de kantoororganisatie en de financiële administratie. Een gebrekkig beheer van de derden-

geldenrekening is goed voor 21 procent van de tekortkomingen.

Verder constateerden de lokale Orden tijdens de kantoorbezoeken problemen aangaande de opleidingsvereisten, de financiële positie van de kantoren, de manier waarop er wordt samengewerkt, de beroepsaansprakelijkheid, en de naleving van de Wet ter voorkoming van

witwassen en financieren van terrorisme (Wwft).

In zijn eindrapportage 2013 maakt Hoekstra ook de resultaten van de uniforme klachtenregistratie, die begin dit jaar is ingevoerd, bekend. Vanaf 1 januari tot 31 oktober zijn er 2.518 klachten ingediend bij de dekens. Daarvan was 51 procent gericht tegen de eigen advocaat en 23 procent

Hoekstra: 'De Orde heeft de omslag, die in 2012 is ingezet, in 2013 doorgezet en gemaakt.'

Foto: ANP

de Orde (zie ook het kader 'Meeste klachten in Limburg').

Duidelijkheid

Hoekstra staat uitgebreid stil bij het financieel toezicht van NOvA. De Orde heeft dat volgens hem, met de oprichting van de unit Financieel Toezicht Advocatuur (FTA), 'voortvarend' opgepakt. Deze unit heeft vanaf april meer dan tachtig onderzoeken uitgevoerd naar de financiële soliditeit van kantoren en naar het gebruik van Stichting Derdengelden. Een lokale Orde kan de unit ook inzetten als ze tijdens een kantoorbezoek het signaal krijgt dat het er niet goed loopt. Dat is in 2013 zeven maal geschied. In zijn gesprekken met de dekens over het financieel toezicht heeft

interim rapporteur Hoekstra gemerkt dat er een groeiend aantal kantoren is dat 'een lage tot zeer lage omzet' heeft. Aansluiting bij een ander kantoor is dan een oplossing, maar dekens adviseren advocaten soms ook te stoppen.

Een kritische opmerking maakt Hoekstra in zijn eindrapportage 2013 over de controle op de naleving van de Wet ter voorkoming van witwassen en financieren van terrorisme (Wwft). Tijdens de kantoorbezoeken zouden de lokale Orden 'meer structureel' moeten kijken of de cliëntenonderzoeken van de advocaten correct worden uitgevoerd en of een ongebruikelijke transactie van cliënten wel is gemeld. Uitgesproken positief is Hoekstra over het kenniscentrum Wwft, dat in 2013 van start

is gegaan onder auspiciën van de Haagse en de Amsterdamse Orden. Het kenniscentrum weet advocaten steeds beter te bereiken, aldus Hoekstra.

Hoekstra weidt in zijn eindrapportage ook uit over de positie van de lokale deken. Hij vindt dat er in 2014 duidelijkheid moet komen of hij zelf nog een advocatenpraktijk kan voeren of dat hij zich volledig moet concentreren op zijn toezichhoudende taak. Door de kantoorbezoeken is de taak van de deken behoorlijk verzwaaard. Om hem niet te overbelasten, zouden alle leden van de lokale raad van toezicht een bijdrage moeten leveren aan de bezoeken. Dit gebeurt nu nog niet overal. Dit blijft 'een punt van aandacht', stelt de interim rapporteur. <<

tegen de advocaat van de wederpartij. Elf procent van de klachten was afkomstig van een andere advocaat en 6 procent van de deken. Relatief wordt er in het arrondissement Limburg het meest geklaagd over advocaten. Het aantal klachten is er gelijk aan 17 procent van het aantal advocaten. Het arrondissement Oost-Brabant eindigt als tweede met 14

procent. Het arrondissement Amsterdam noteert, met een klachtpercentage van 5, de minste onvrede onder cliënten. De meeste klachten die binnenkomen bij dekens, 22 procent, gaan over de kwaliteit van de dienstverlening. Het betreft dan gebrekkige kennis van de advocaat, slechte communicatie met de cliënt, slechte belangen-

behartiging, het voeren van onnodige procedures, het niet-voeren van procedures, of een combinatie van deze gedragingen. Van de geregistreerde klachten had verder 7 procent betrekking op (on)zorgvuldigheid bij de bejegening van de wederpartij. Kleine kantoren met twee tot vijf advocaten roepen vaker onvrede op dan eenpitters. Grote kantoren hebben nog

de minste klachten. Een ander resultaat van de uniforme klachtenregistratie is dat 2 procent van de advocaten verantwoordelijk is voor 40 procent van de klachten. In het nieuwe jaar worden de binnengekomen klachten ook nog uitgesplitst naar rechtsgebied en naar afzender (bedrijf, particulier of anderszins).

Heilige oorlog is niet nodig

De advocatuur zou juist blij moeten zijn met de voorgestelde wijziging van het toezicht, betoogt VVD-Kamerlid Ard van der Steur. 'Zorg ervoor dat de toezichtcommissie geen werk krijgt.'

Ard van der Steur¹

Een kwalitatief hoogwaardige en onafhankelijke advocatuur is een belangrijke voorwaarde voor een sterke rechtsstaat. Advocaten beschermen hun cliënten in het straf- en bestuursrecht tegen mogelijke willekeur van de overheid. In het civiele recht leggen zij standpunten van cliënten helder en gestructureerd aan de rechter voor. Vanwege deze onafhankelijkheid organiseert de advocatuur zichzelf. Ook het toezicht wordt door advocaten vormgegeven. De slager keurt zijn eigen vlees en het is de vraag of dat scherp genoeg gebeurt.

Rechters, officieren van justitie, advocaten, notarissen en gerechtsdeurwaarders maken zich zorgen over de kwaliteit van de advocatuur. Recent stelde ook de voorzitter van het Hof van Discipline, de hoogste instantie die toezicht houdt, in dit blad dat hij schrikt van de kwaliteitsproblemen waarmee hij wordt geconfronteerd. Bij de Hoge Raad is de cassatiebalie voor het civiele recht ingevoerd om ondeugdelijke cassatieberoepen te verminderen. In het straf- en belastingrecht wordt een groot percentage cassaties wegens gebrek aan inhoud zonder inhoudelijke behandeling afgewezen. Een minderheid, maar desondanks een te hoog percentage, van de Nederlandse advocaten overtuigt niet.

Hoe komt dat? Ten eerste is het mogelijk dat een middelmatig rechtenstudent advocaat wordt en als stagiaire alle bevoegdheden heeft van een ervaren advocaat. Hoe hij deze bevoegdheden invult wordt – als het goed is – gecontroleerd door zijn patroon. Maar daarop is

geen structureel toezicht. Ten tweede, de opleiding van deze stagiaires is nog steeds faciliterend in plaats van selecterend: niet gericht op selectie van de beste, maar een basisopleiding voor allemaal. De opleiding wordt niet afgesloten met een in het buitenland gebruikelijk *bar-exam*, dat toetst of de stagiaire over de benodigde kennis en vaardigheden beschikt. Ten derde mag een advocaat zich vervolgens na drie jaar zelfstandig vestigen. Ten vierde is een specialisatie of lidmaatschap van een specialisatievereniging niet verplicht. Ten slotte wordt de permanente opleiding ook niet getoetst.

Een advocaat moet beschikken over specialistische kennis van ingewikkelde rechtsgebieden. De Raad voor Rechtsbijstand heeft dit ook onderkend. Hij stelt extra eisen aan advocaten die procederen op kosten van de belastingbetaler, zodat gegarandeerd is dat kwaliteit wordt geleverd. De Orde van Advocaten neemt deze kwaliteitseisen niet over.

In elk arrondissement zijn – vaak parttime – dekens aangesteld die klachten behandelen. Zij hebben maar een beperkte staf. Zo kon het gebeuren dat een advocaat in Amsterdam jarenlang niet aan zijn verplichtingen voldeed en zelfs beroepsfouten kon maken. Het toezicht is reactief en niet proactief. De heer R.J. Hoekstra concludeerde in zijn onderzoek dat het toezicht nauwelijks een voldoende verdient.

Toezicht op kwaliteit van individuele advocaten en toetsing daarvan zijn dus niet vanzelfsprekend. Daarom heeft staatssecretaris van Veiligheid en Justitie Fred Teeven (VVD) voorgesteld het toezicht te verbeteren. De Orde is onder deze dreiging eindelijk in beweging gekomen. Een aantal grote problemen, zoals toe-

zicht op de financiën van advocaten, is recent opgepakt. De dreiging van het wetsvoorstel heeft gewerkt, maar daarmee kan wat de VVD betreft een wetswijziging niet achterwege blijven.

Het wetsvoorstel stelt voor toezicht te houden op het bestaande toezicht, door een commissie bestaande uit maximaal één advocaat en twee niet-advocaten. Als zij constateert dat een deken in zijn toezicht faalt, kan rechtstreeks worden ingegrepen. Zo wordt effectief en onafhankelijk toezicht gewaarborgd.

Tegen dit voorstel voert de Orde van Advocaten een bij vlagen emotionele en heilige oorlog, waarin drogredenen en een onvolledige voorstelling van zaken niet worden geschuwd. Zo wordt er schande van gesproken dat er sprake zal zijn van 'staatstoezicht'; een term waar iedere liefhebber van de rechtsstaat en onafhankelijke advocatuur terecht van gruwelt. Is dat een terecht argument? Oordeelt u zelf. De wet bepaalt namelijk dat de Orde van Advocaten de voordracht doet van de leden van de commissie. Een tweede spookbeeld is 'overheidsinzage in advocatendossiers'. De werkelijkheid is dat de vertrouwelijkheid van dossiers vanzelfsprekend wettelijk gewaarborgd is.

De advocatuur zou juist blij moeten zijn met de voorgestelde structuur. Maar het lijkt erop dat de advocatuur weinig vertrouwen heeft in de kwaliteit van de eigen voordracht. En bovenal, het zou de advocatuur sieren als zij erkent dat de te beperkte aandacht in het verleden voor kwaliteit van en toezicht op individuele advocaten noodzaakt tot deze wetswijziging. Op u rust de uitdaging te bewijzen dat die commissie geen werk zal hebben.

¹ Ard van der Steur is lid van de Tweede Kamer voor de VVD en woordvoerder Justitie.

Tijd voor Kleos?

Natuurlijk kunt u de administratie prima zelf in Excel bijhouden. Maar hoe houdt u het overzicht in kantoor- en dossieradministratie? Met Kleos kiest u voor een professionele oplossing tegen een scherpe prijs. U heeft uw administratie en dossiers overal en altijd bij de hand en bespaart tijd. Probeer Kleos de eerste 3 maanden GRATIS!

Kijk op www.kleos.nl

- Overal en altijd online beschikbaar
- Direct toegang tot uw dossiers en administratie
- Bespaar tijd op uren schrijven en agendabeheer dankzij de iPad app!

Henk Lubberdink

- Geboren:** 3 november 1951 in Goor.
Studie: Nederlands Recht aan de Rijksuniversiteit Groningen.
1982: Gepromoveerd op 'De betekenis van de ministeriële verantwoordelijkheid voor de organisatie van het openbaar bestuur'.
1975-1985: Wetenschappelijk medewerker bestuursrecht Rijksuniversiteit Groningen.
1985- 1994: Medewerker en adjunct-juridisch adviseur ministerie van Binnenlandse Zaken.
1994-2001: Raadsheer in College van Beroep voor het bedrijfsleven.
2001-heden: Staatsraad Afdeling bestuursrechtspraak Raad van State.
2006-heden: Voorzitter Vreemdelingenkamer, Afdeling Bestuursrechtspraak Raad van State.
Burgerlijke staat: Samenwonend, drie volwassen kinderen.

‘Wij worden nauwelijks afgeschermd van Europees recht’

De komende jaren wordt de nieuwe Europese Procedurerichtlijn ingevoerd. De Nederlandse rechter zal de geloofwaardigheid van het asielrelaas van de vreemdelingen ‘ruimer’ gaan toetsen. Wat betekent dat volgens Henk Lubberdink, voorzitter van de Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State? ‘Het zal niet in één keer glashelder zijn.’

Tatiana Scheltema
Foto's: Jiri Büller

Op de eerste rij van de publieke tribune in de immense rechtszaal van de Raad van State staren drie jongemannen onderuitgezakt voor zich uit. Hun uiterlijk is verzorgd-nonchalant. Tien, twaalf meter voor hen, achter een imposante tafel, zit het rechterlijk college dat over hun lot zal beslissen: drie bedaagde rechters van middelbare leeftijd, twee mannen en een vrouw, in gewone kleren. Eerder is vastgesteld dat over de homoseksuele geaardheid van de drie mannen geen twijfel bestaat. Nu is aan de orde of ze terug moeten naar respectievelijk Sierra Leone, Oeganda en Kameroen, drie landen met strenge anti-homowetgeving. Mag het liberale Nederland van homoseksuele asielzoekers verlangen dat zij in hun eigen land terug in de kast gaan, om vervolging te voorkomen?

Nee, oordeelde het Europese Hof van Justitie onlangs, in antwoord op prejudiciële vragen van de Vreemdelingenkamer van de Afdeling bestuursrechtspraak. Ook als een vreemdeling niet heeft aangetoond in het verleden te zijn vervolgd of gestraft voor zijn homoseksualiteit moet getoetst worden of in het land van herkomst de kans op vervolging in het *heden* reëel is, zegt het hof.

De procesvertegenwoordiger van de Immigratie- en Naturalisatiedienst (IND) lijkt niet goed te weten wat hij nu moet betogen, in zijn betoog zit geen duidelijke lijn. Volgens hem hebben de vreemdelingen niet geloofwaardig aangetoond dat

ze al eerder voor hun seksuele geaardheid zijn vervolgd, dus zal dat in de toekomst ook wel niet gebeuren. Henk Lubberdink, voorzitter van het college, reageert kregelig. De Luxemburgse rechters hebben nu juist gezegd dat dat niet genoeg is, bijt hij de procesvertegenwoordiger toe. ‘Het hof zegt: er moet nog wat méér gebeuren! Mijn vraag aan u is: hebt u dat al gedaan?!

We moeten natuurlijk wel reëel blijven,’ zegt de IND’er. ‘Als we deze lijn volgen, zou dat betekenen dat iédere homo een verblijfsvergunning toekomt.’

De uitspraak in deze zaak zal ongetwijfeld de kranten halen, een beleidswijziging is waarschijnlijk al in de maak. Geen rechtsgebied lijkt zo politiek gevoelig als het vreemdelingenrecht. Asielzoekers en vreemdelingen worden voortdurend heen en weer geslingerd tussen politiek en recht. In dit heen en weer beslist Henk Lubberdink, voorzitter van de Vreemdelingenkamer, soms in zaken die raken aan leven en dood.

Een week eerder, in een statig zaaltje van de onlangs gerenoveerde Raad van State, oogt Lubberdink wat onwennig. Staatsraden worden maar zelden geïnterviewd. En ook al zijn de uitspraken die hij doet vaak politiek gevoelig, zelf bleef Lubberdink tot nu toe in de luwte. Maar hij heeft zich terdege voorbereid, getuige een stapel dichtbeschreven velletjes papier voor hem op tafel.

In de zaak van de drie homoseksuele mannen uit Sierra Leone, Oeganda en Kameroen was al eerder een zitting, vertelt hij. Maar dat is uitzonderlijk. De meeste zaken bij de hogerberoepsrechter

in asiel- en vreemdelingenzaken worden afgedaan op papier. ‘Ik denk dat we maar in twee tot drie procent van de zeven- à achtduizend aangebrachte zaken een zitting hebben, dus zo’n tweehonderd tot tweehondertwintig per jaar. De rest van de zaken doen we zonder zitting af. Het is vooral een schriftelijke procedure. De achtergrond daarvan is dat de wetgever destijds vermoedde dat de Afdeling tienduizenden beroepen in vreemdelingenzaken zou moeten gaan behandelen, wat een enorm beslag op de capaciteit van de Afdeling zou leggen. Dat wilde men niet.’

Zaken die wel op zitting komen zijn vaak ‘pilotachtige zaken’, bijvoorbeeld over de vraag of er zicht is op uitzetting naar een bepaald land. ‘Als zo’n vraag er ligt, hangen er vaak heel veel zaken achter. Dan zet je er twee of drie op zitting. Soms houden we ook een zitting als het dossier onvoldoende duidelijk is en we nadere informatie nodig hebben om tot een beslissing te komen. Of in principiële zaken waarin je overweegt prejudiciële vragen te stellen aan het Hof van Justitie in Luxemburg, zoals in de zaak van de homoseksuele asielzoekers.’

Achter de dossiers die Lubberdink beoordeelt, liggen vaak zeer dramatische, schrijnende verhalen. Toch vindt hij het niet raar dat hij de mensen om wie het gaat nooit ziet. ‘Nee. Ik vind dat niet bezwaarlijk. In eerste instantie, bij de eerste rechter, vindt vrijwel altijd een mondelinge behandeling plaats. En zoals ik al zei: de wetgever heeft een sober hoger beroep gewild. Tot de introductie van de Vreemdelingenwet in 2001 wás er niet eens een

‘Het vreemdelingenrecht is tot op zekere hoogte een recht zonder feiten’

hoger beroep. Maar ik denk dat ik mijn taak als hogerberoepsrechter toch op een heel behoorlijke manier kan vervullen zonder elke zaak mondeling te behandelen. Alles staat in de stukken. Ik heb alles gehoord. Het enige wat zou kunnen gebeuren is dat ik de vreemdeling nog een keer spreek. Uit oogpunt van de taak waar de Afdeling voor staat, is dat niet nodig.’

Alle verslagen lezen is evenmin altijd nodig, stelt Lubberdink. ‘Het is een *beperkt* hoger beroep. Een kenmerk daarvan is dat wij de zaken beoordelen aan de hand van de aangedragen grieven. Het hangt van de grieven af in hoeverre je het dossier precies in moet.’

Grievendrempel

Een hogerberoepschrift zonder degelijk onderbouwde grieven maakt bij de Afdeling dan ook weinig kans, in jargon: dan wordt de ‘grievendrempel niet gehaald.’

In een artikel vorige maand in weekblad *Vrij Nederland* zei Lubberdink dat ‘zo’n twintig tot vijftwintig procent van de hogerberoepschriften ondermaats is’. Doelde hij daarmee op hogerberoepschriften van één of twee bladzijden met alleen zinnestjes als ‘De rechtbank meent ten onrechte dat artikel 3 EVRM niet van toepassing is?’ Of, van dezelfde advocaat: ‘De rechtbank slaat de plank volledig mis?’ Ja, die bedoelde hij. ‘Dat is een interessante tekst, maar als dat niet nader wordt toegelicht, levert zo’n hogerberoepschrift niet veel op. Soms zie je nog weleens dat de kopieermachine aanstaat. Wij vinden dat je de discussie met de rechtbank moet vóórtzetten, dus het herhalen van datgene waarop de rechtbank al heeft beslist, levert geen geslaagde grief op. Je moet motiveren waaróm het oordeel van de rechtbank niet deugt. Je wilt een toespitsing van de discussie, je

wilt het geschil toch steeds helderder te krijgen.’

Een reden om niet al te veel aandacht aan het hogerberoepschrift te besteden is dat advocaten soms lijken te denken: ach, ik heb alleen maar een stempeltje nodig op weg naar Europa. Lubberdink zucht, duidelijk hoorbaar. ‘Dat vind ik toch een onderschatting van de mogelijkheden bij de Afdeling, en een overschatting van de mogelijkheden in Straatsburg. Het komt hier met regelmaat voor dat appellanten scoren, en de succesgraad in Straatsburg is maar zeer, zeer beperkt. Het overgrote deel van de Nederlandse zaken gaat daar af met een niet-ontvankelijkverklaring. Dus als je zegt: ik haal een stempeltje onderweg naar Straatsburg door hier een matig beroepschrift in te dienen, weet ik niet of je handelt in het belang van je cliënt. De Afdeling probeert natuurlijk nauwgezet de jurisprudentie van de

internationale rechters te volgen. Straatsburg is voor ons leidend wat betreft de uitleg van artikel 3, maar ook 8 van het EVRM. Zo is recent een uitspraak gepubliceerd waarin aan de staatssecretaris is voorgehouden dat hij nog maar eens moet nadenken over de vraag of de beslissing om iemand die langdurig hier in Nederland heeft gewoond een verblijfsvergunning te ontzeggen, niet in strijd is met artikel 8 van het EVRM. De Afdeling wacht niet helemaal af wat Straatsburg zal gaan doen.'

Meer dan andere landen en vaker dan voorheen stelt de Afdeling vragen aan het Europese Hof van Justitie in Luxemburg. Lubberdink: 'En het zal alleen maar toenemen. Het vreemdelingenrecht is in de afgelopen tien jaar sterk geëuropeïseerd. Het EVRM heeft de laatste jaren een grote vlucht genomen. De grote Europese richtlijnen zoals de Definitie- en de Procedurerichtlijn zijn van na 2000, die hebben enige tijd nodig gehad om door te dringen. Maar zodra dat gebeurt, zie je dat er steeds meer vragen rijzen over de verenigbaarheid van nationale met Europese regelgeving. Je zag het bijvoorbeeld in het Chakroun-arrest waarin het hof vond dat een eis van 120 procent van het minimumloon niet gesteld mocht worden.'

De Nederlandse rechterlijke macht staat nu eenmaal heel open ten aanzien van Europese ontwikkelingen. Dat volgt ook uit onze Grondwet: bepalingen uit internationale verdragen moeten door de Nederlandse rechter rechtstreeks worden toegepast. Wij kennen nauwelijks een afscherming ten opzichte van het Europese recht. En als je, zoals Nederland je eigen wetgeving koste wat kost overeind wil houden, rijst wellicht eerder de vraag of dat nog wel in overeenstemming is met het Europese recht. Toch proberen we terughoudend te zijn met het stellen van vragen. Er zijn heel praktische bezwaren – je bent ook zo weer achttien maanden verder. En als we te veel vragen gaan stellen, zouden ze in Luxemburg ook nog weleens kunnen zeggen: lossen jullie zelf ook nog eens wat vragen op.'

'Het grievensstelsel lijkt iets heel formalistisch te hebben'

Uit de advocatuur klinkt vaak de kritiek dat de Raad van State té formalistisch is, en de staatssecretaris te vaak volgt. Maar daar is Lubberdink het niet mee eens. 'Het grievensstelsel *lijkt* iets heel formalistisch te hebben. Het dwingt je om de discussie heel precies te voeren. Maar dat vind ik wat anders dan formalistisch zijn. Stel dat je tot de conclusie zou komen dat iets formeel niet deugt, maar toch moet vaststellen dat je deze vreemdeling bij een niet-ontvankelijkverklaring zou terugsturen naar een land waar hij een 3 EVRM-risico loopt, dan wijken regels daarvoor altijd. Dat is de Bahaddar-toets, die volgt uit het arrest uit 1998. Bahaddar is, laten we zeggen, de veiligheidsklep. Dus in die zin wordt de soep niet zo heet gegeten als ze wordt opgediend.'

Geloofwaardigheid

'Iets anders is de al lang lopende discussie over wie nu de geloofwaardigheid van het asielrelaas bepaalt. Je zou zeggen: de rechter stelt toch de feiten vast? En dús stelt hij ook de geloofwaardigheid van het asielrelaas vast. In een situatie waarin je alléén het verhaal van die vreemdeling hebt ontstaat een probleem. De vreemdeling vertelt dat hij daar, op die manier ontsnapt is, of tegen een bepaald probleem is aangelopen in het land van herkomst. Moet ik hem geloven? In het strafrecht geldt: één getuige is geen getuige – dan heb je nog helemaal niks. Het is in dié sfeer dat wij gezegd hebben: hoe zou een rechter gezaghebbend zijn oordeel

in de plaats kunnen stellen van dat van het bestuursorgaan? Dat kan niet. Zodra er documenten van gebeurtenissen zijn, zodra er bewijs is dat een en ander kan bevestigen of zodra de staatssecretaris zelf ook uitgaat van de verklaringen van een vreemdeling, dan toetsen wij niet terughoudend. Maar het probleem van het vreemdelingenrecht is dat het tot op zekere hoogte een recht zonder feiten is. Ik heb de neiging iemand te geloven tot het tegendeel is bewezen. Maar professioneel kan dat niet altijd.'

In de nabije toekomst toetst de gewone rechter niet alleen de vraag of de IND een asielverzoek mocht afwijzen, maar beoordeelt hij ook de geloofwaardigheid van het asielrelaas. Dat volgt uit de Procedurerichtlijn die Nederland eerder dan andere landen doorvoert. Ook moet de rechter oordelen over het risico op vervolging dat de vreemdeling loopt bij terugkeer naar het land van herkomst, zoals de Luxemburgse rechters al aangaven in hun arrest over de homoseksuele asielzoekers. Staatssecretaris van Veiligheid en Justitie Fred Teeven (VVD) liet al weten dat er een 'ruimere beoordeling' door de lagere rechter zal moeten plaatsvinden.

Rechters zijn blij met de terugkeer van de inhoudelijke toets, ook advocaten kunnen niet wachten. En Lubberdink? 'Het is heel moeilijk om te weten wat er in de toekomst zal gebeuren. De Procedurerichtlijn schrijft een en ander voor, maar ja, dat is één volzin. Hoe je de voorschriften uit deze richtlijn precies moet uitleggen weet ik nog niet. Het is echt niet zo dat dat glashelder is. Dus daar moeten we gewoon verder over nadenken. De staatssecretaris heeft het over een ruimere beoordeling door de rechter. Maar wat "ruimer" betekent is ook niet direct duidelijk; hoe dan ruimer, en wat precies ruimer, en hoe dat dan in het vat te gieten? Dat gaat nog een hele discussie opleveren, waarvan ik nu nog niet weet waar die zal eindigen: of er wijziging van de wetgeving komt, of dat de rechtspraak zich enigszins wijzigt. Misschien gaan we wel vragen stellen aan Luxemburg over deze richtlijn. Een waaier van mogelijkheden dus.' <<

Dit moet in 2014 worden opgelost

Via social media vroeg het *Advocatenblad* advocaten naar hun grootste ergernissen. Bureaucratie, gerechtelijke proefballonnen en confrères die het niet zo nauw nemen met de collegialiteit; tien frustraties die de advocatuur komend jaar graag achter zich laat.

Mark Maathuis
Illustraties: Flos Vingerhoets

1 Confrères

Dat een groot deel van advocatuurlijk ergernissen voortkomt uit de beroepsgroep zelf, kan geen verrassing zijn. Niets menselijks is de advocaat vreemd en dus kan het gebeuren dat een advocaat die zichzelf omschrijft als een 'secure specialist die niet snel opgeeft' door zijn confrères beschouwd wordt als een 'doordrammende pietje-precies die niet inziet dat het tijd is om de handdoek in de ring te gooien'. En in het elkaar gek maken wordt, zo laten advocaten weten, zelden een middel geschuwd.

Zo leren alle advocaten tijdens de beroepsopleiding dat ze welwillend moeten staan tegenover verzoeken om mee te werken aan een verlening van uitstel voor het indienen van een processtuk. In de praktijk blijkt welwillendheid echter een rekbaar begrip, zo vertelt een ervaringsdeskundige. 'Die confrère verschool zich achter zijn cliënt en zei dat hij eerst rugenspraak met hem wilde. Buitengewoon jammer dat het zo moest.' Dat zal men bij Loyens en Loeff ook gedacht hebben toen een afscheidsmail van een gefrustreerde advocaat over 'tijdschrijven met een gouden vork en gebakken lucht verkopen' de hele Zuidas overging. Of wat te denken van een ruzie tussen twee advocatenzussen die beiden in kort geding eisen dat de ander zo snel mogelijk het kantoor wordt uitgegooid?

2 Mailen met de rechtbank

Dat het na de uitvinding van de telefoon in 1876 nog meer dan veertig jaar zou duren voordat je met een Nederlandse rechtbank kon bellen, klinkt onwaarschijnlijk lang. Toch is dat ten aanzien van e-mail de tijdspanne waarover we het inmiddels hebben. En nog frustrerender: een goede reden heeft men nog nooit kunnen of willen geven. Veiligheid? Alsof de postvakjes die rechtbanken nu hanteren niet met een roestige spijker open te krijgen zijn. Digibetisme? Hoopgevend vooruitzicht als de hele rechtspraak over vier jaar digitaal moet zijn. Organisatorische uitdaging? Ongetwijfeld, maar dat heeft de muziek-, de vlieg-, noch de bancaire industrie ervan weerhouden om deze ter wille van de cliënt bij de hoorns aan te pakken. Het meest frustrerende voor advocaten: mailen met een rechtbank kan stiekem toch. Maar alleen in die gevallen dat het de medewerker(s) zelf uitkomt om iets snel mede te delen of digitaal te ontvangen.

3 Toevoegingenterreur

Kafka in de polder: een advocaat wordt in een toevoegingszaak gedagvaard, maar bij melding bij de bode blijkt dat de dagvaarding is ingetrokken. De advocaat daarvan op de hoogte brengen, is iedereen kennelijk vergeten zodat slechts een boos telefoontje naar de hoofdofficier van justitie rest. Maar via diens nummer krijgt de beller te horen dat er nog vijf wachtenden voor hem zijn zodat de wachttijd minimaal een kwartier bedraagt – een tijdspanne die bij belpoging twee tot en met vijf jammer genoeg alleen maar verder oploopt. Gelukkig is er via een brief uit een eerdere zaak nog een ander telefoonnummer bekend waarop de hoofdofficier te bereiken zou moeten zijn: dat blijkt echter niet meer te bestaan. Contact opnemen met de Raad voor Rechtsbijstand over deze gang van zaken blijkt ook gemakkelijker gezegd dan gedaan: dezelfde hoeveelheid wachtenden aan de telefoon, faxen ontvangen, dat doen ze niet meer en mailadressen worden niet verstrekt. En de grootste ergernis: al de tijd die hiermee gemoeid is, krijgt de advocaat niet vergoed.

4 Deskundigen

Ze waren er altijd al, maar met het optreden van dr. Remco Clavan kreeg de zichzelf graag horen pratende maar weinig relevants vertellende deskundoloog eindelijk een naam. Maar waar de woorden van de Oost Europa-deskundige uit het televisieprogramma *Keek op de Week* van Kees van Kooten en Wim de Bie onschuldig waren, ligt dat voor de deskundoloog die als getuige optreedt anders. Tot soms groot ongenoegen van de advocaten die hun verhalen moeten aanhoren. Zo blijken sommige deskundigen onvoldoende inzicht te hebben in het verschil tussen rechterlijke en wetenschappelijke waarheidsvinding zodat hun inbreng aan de zaak voorbijgaat of die eindeloos traineert. Of ze gebruiken de zaak voor het uitvechten van professionele discussies: gevraagd naar de sporen in de Puttense Moordzaak zei wetenschapper één dat die tegen de verdachte pleitten, terwijl nummer twee stelde dat hij onschuldig kon zijn en volgens nummer drie was de betrokkenheid van een andere verdachte weer niet uit te sluiten. Daarnaast doemen er steeds weer vragen op over de mate waarin de deskundige onafhankelijk is, zeker sinds bekend werd dat het Nederlands Register getuigen-deskundigen bepaalde deskundigen weigert op te nemen.

5 Piketperikelen

Twitter wordt wel de thermometer van de samenleving genoemd zodat elk onderwerp met een eigen hashtag beschouwd kan worden als symptoom van stijgende temperaturen. En dat is niet anders in het geval van #piketperikelen, dat een voorlopig hoogtepunt bereikte toen de Raad voor Rechtsbijstand deze zomer een nieuw piketrooster introduceerde. Dat daaraan vakinhoudelijke voorwaarden verbonden waren, konden advocaten prima begrijpen. Ook konden ze begrijpen dat die voorwaarden steeds verder worden opgeschroefd, wat wel tot extra kosten, maar niet tot meer zaken leidt. Gefrustreerd werden ze pas toen bleek dat het nieuwe systeem niet werkt.

Zo maakt het nieuwe rooster bijvoorbeeld niet inzichtelijk welke andere advocaten op eenzelfde dag staan ingeroosterd. Ook onhandig: niet in alle strafzaken worden de zittingsdata met advocaten afgestemd, waardoor sommige niet door kunnen gaan. Logisch dus dat men steeds verder vooruit plant zodat bij sommige gerechten voor de zomer van 2014 al de verhinderdata van heel 2015 moeten worden opgegeven. Al met al een *accident waiting to happen*: de kans op aanhoudingen verhoogt en de wachttijden lopen verder op.

6 Openbaar Ministerie

Verbouwingen geven overlast, maar die is, zolang het zich beperkt tot bouwstof, vieze voetstappen en tijdelijk een andere ingang gebruiken, te overzien. Lastiger wordt het wanneer de aanpassingen zo ingrijpend en langdurig zijn dat het fundament in gevaar komt. Toch is dat precies hoe veel advocaten de situatie bij het Openbaar Ministerie omschrijven. Als gevolg van allerlei fusies en bezuinigingen worden stukken en dossiers te laat of incompleet aangeleverd of raken ze zelfs kwijt in de post. Op faxen wordt zo mondjesmaat gereageerd dat advocaten zich afvragen of er achter de fax van het OM misschien een papierversnipperaer staat. Om ook gek van te worden, achterhalen wie er aangeschreven moet worden: de piket-OvJ, de zaak-OvJ, de zitting-OvJ of de beslag-OvJ? Het gevolg: strafadvocaten die hun cliënten moeten uitleggen waarom die nadat ze gehoord zijn, maanden en soms wel meer dan een jaar, op een reactie moeten wachten. Maar wellicht het meest irritant voor advocaten is dat het OM hun zorgen afdoet als 'schromelijk overdreven borrelpraat'.

7 Proefkonijnen

De tijd dat het woord *pilot* gewoon nog Engels was voor 'bestuurder van een vliegtuig' ligt dankzij het enthousiasme waarmee de Rechtspraak experimenteert ver achter ons: mediation in faillissementen, digitaal insolventiedossier, snellere civiele procedure in hoger beroep, rolreglement, alles lijkt zich tegenwoordig te lenen voor onderzoek in een laboratoriumopstelling. Probleem is echter dat wat voor de Rechtspraak een onderzoeksruimte is, voor advocaten de plek is waar zij hun dagelijks werk moeten verrichten. Nu is weten wat op een rechtbank de gebruikelijke gang van zaken is voor hen soms al lastig genoeg – dat rechtbank A het op een bepaalde manier doet, zegt weinig over de aanpak op rechtbank B of C. Dan wordt er ook nog eens naar hartenlust met termijnen en digitale oplossingen geëxperimenteerd en tel daarbij op de gebrekkige interne – en dus externe – communicatie en de advocatuurlijke bron van ergernis is compleet. Vooropgesteld, er is niets mis met het op kleine schaal uitproberen van nieuwe werkwijzen, zeker niet in tijden waarin geldgebrek en technologie daarom schreeuwen. Maar tegelijkertijd advocaat en proefkonijn zijn, is één rol te veel.

8 Niet-begrijpende rechters

Niet begrepen worden is al vervelend; maar niet begrepen worden door een rechter die vervolgens over dat niet-begrepen verhaal een oordeel moet vellen, is nog veel vervelender. Advocaten die procederen over niet-functionerende applicaties, dataprotectie of software-update-specificaties overkomt het echter regelmatig dat zij zich roepende in de woestijn voelen. Zo vertelt een IT-advocaat over een kort geding waarvan de uitkomst bepalend was voor het voortbestaan van het bedrijf van zijn cliënt. 'De rechter spreekt de volgende openingszin uit: "Ik heb vorige week een pakketje Windows voor mijn vrouw aangeschaft. Zo ver gaat mijn kennis van IT." Door deze uitspraak plus enkele opmerkingen van de rechter ter zitting bleek dat de problematiek zeer ver van zijn belevingswereld stond. Wij hebben het vonnis niet afgewacht, de cliënt durfde dat niet meer aan.' Helaas een frustratie waar confrères die optreden voor de bouwbranche, de gasector, de muziekindustrie en het bank- en verzekeringswezen over kunnen meepraten. De voor de hand liggende oplossing – laat rechters, net als advocaten specialisatieopleidingen volgen – werkt alleen als dat met meer daadkracht wordt aangepakt dan het online register nevenbetrekkingen van rechters.

9 Teeven en Opstelten

Kritiek op ministers en staatssecretarissen van Justitie is zo oud als de weg naar Rome. Maar de onvrede vanuit de advocatuur waarmee minister Ivo Opstelten (VVD) en Fred Teeven (VVD) zich geconfronteerd zien, is ongekend. Dat begon al bij hun aantreden met de naamswijziging van het ministerie. Dat Nederland het voortaan zonder minister van alleen Justitie moest doen en dat de veiligheid ook nog eens eerder kwam, was al lastig te verkroppen. Maar dat de heren de volgorde zo letterlijk zouden nemen, daarop leek niemand voorbereid. Inbreker *on the job* doodgeslagen? Risico van het vak. In afwachting van hoger beroep op vrije voeten? Niets daarvan, meteen de cel in. Spreekrecht nog niet wettelijk vastgelegd? Anticipeer er maar vast op. Deze aanpak levert de beide bewindslieden onder advocaten veel bijnamen op – Bull Super en Hiep Hieper, het *crime fighters dream team* –, maar nog meer verwijten: het zouden bedreigers van de rechtsstaat zijn die niet gehinderd door enige juridisch begrip of kennis van de internationale rechtsorde Nederland, desnoods ten koste van alles, veiliger willen maken. Niet alleen schijnen Teeven en Opstelten immuun voor de kritiek te zijn, ze lijken de vermaningen als geuzennamen te koesteren.

10 Klagende klanten

Wie ooit de uitdrukking verzon 'De klant is koning' ging waarschijnlijk niet uit van de eenentwintigste-eeuwse cliënt die het als een moderne Zonnekoning denkt vrij te staan zijn hofhouding als voetveeg te gebruiken. Maar dat is wel de positie waarin sommige advocaten zich zeggen te bevinden als ze in de clinch met hun klant komen. En wat de advocatuurlijke zaak ook geen goed doet, is dat cliënten zich in hun geklaag gesterkt voelen door de politiek ('meer toezicht op de advocatuur') en de media ('advocaten zijn zakkenvullers'). Dus: rekening ontvangen? Direct over de hoogte van het bedrag klagen. Zaak verloren? Klachtprocedure bij het kantoor instellen. Kansloze zaak niet aangenomen? Dekenklacht indienen. Dat die toename in geschreeuw nog steeds min of meer dezelfde hoeveelheid wol oplevert, lijkt klagers nauwelijks te deren. Integendeel, het is juist het ultieme bewijs dat er veel rammelt in advocatuurlijk Nederland waar 'ze' niets aan doen. Een constatering die dan weer tot initiatieven leidt als de website 'zwarte lijst advocaten', waar anonieme reaguurders steen en been kunnen klagen over hun met naam en toenaam vermelde advocaten. <<

‘Iedereen op scherp, dat vind ik belangrijk’

Annemarie Roukema is de nieuwe voorzitter van de Stichting Jonge Balie Nederland. Komend jaar wil ze met het bestuur een oog houden op de nieuwe beroepsopleiding en het ondernemerschap stimuleren.

Sabine Droogleevoer Fortuyn
Fotografie: Chris van Houts

De eerste bestuursvergadering als voorzitter van de Stichting Jonge Balie Nederland (SJBN) zit erop, zegt Annemarie Roukema (27). Ze loopt door het pand van Boekel De Nerée in Amsterdam. In november 2013 nam ze het voorzittersstokje van Eline Schiebroek over. Aangekomen in een vergaderruimte op de vijfde verdieping, met glazen muren en uitzicht op de Zuidas, vertelt ze wat haar in het voorzitterschap aanspreekt. ‘Ik vind het een enorme uitdaging. Als voorzitter heb je bij uitstek het overzicht over wat wij doen als SJBN en zo kun je met alle aspecten bezig zijn.’

Tien jaar geleden had Annemarie Roukema niet kunnen voorspellen dat ze nu op deze plek zou zitten. Oorspronkelijk wilde ze Geneeskunde studeren maar ze werd uitgeloot. Rechten in Groningen was voor haar ‘een bewuste tweede keuze’. Het dienstverlenende karakter van veel juridische beroepen had haar interesse. Binnen de praktijkgroep Corporate/M&A van Boekel De Nerée begon Roukema in 2010 als advocaat-stagiaire. Inmiddels is ze werkzaam binnen de praktijkgroep Arbeidsrecht.

Roukema was binnen het bestuur van de SJBN portefeuillehouder Opleidingen en zodoende betrokken bij de invoering van de vernieuwde beroepsopleiding voor advocaat-stagiaires in september 2013. Tijdens haar voorzittersjaar wil ze met de stichting dan ook kritisch blijven kijken naar de uitwerking ervan. ‘De opleiding zal de aankomende jaren een belangrijk onderdeel vormen van ons interessegebied. We willen de ervaringen met de nieu-

we Beroepsopleiding Advocaten blijven monitoren. We hebben een klankbordgroep opgezet, bestaande uit zes stagiaires van kantoren uit het hele land. Zo horen wij uit de eerste hand hoe de stagiaires het begin van de nieuwe beroepsopleiding hebben ervaren. Deze informatie is erg waardevol voor ons en we hopen dat de stagiaires tot het eind van hun advocaatstage (tevens de duur van de vernieuwde opleiding) deel blijven uitmaken van de klankbordgroep.’

De SJBN, bij jonge advocaten vooral bekend vanwege het jaarlijkse landelijke Jonge Balie Congres, behartigt de belangen van advocaten die nul tot zeven jaar in het vak zitten. Eenmaal per maand heeft een bestuursvergadering van de stichting plaats. Eens per kwartaal vergadert het bestuur van de stichting met afgevaardigden van de lokale Jonge Balie Verenigingen. Voorafgaand daaraan heeft overleg met de Raad van Toezicht plaats. Daarnaast heeft de stichting een halfjaarlijks overleg met de Algemene Raad van de Nederlandse Orde van Advocaten.

Roukema ervaart het contact met de Orde als ontzettend nuttig. ‘Als het gaat om voorstellen voor wet- en regelgeving waarbij de belangen van jonge advocaten worden geraakt, wordt onze input erg op prijs gesteld.’ Maar de voorzitter ziet het niet als taak van de stichting om in de lopende dossiers van de Orde, zoals het toezichtdossier of de geplande bezuinigingen op gefinancierde rechtsbijstand, een standpunt in te nemen. ‘Het is wel onze taak hierover voldoende informatie te verschaffen opdat de individuele advocaat daar een mening over kan vormen. De Orde zet zich ervoor in iedereen op de hoogte te stellen van wat het wetsvoorstel

toezicht is, wat voor gevolgen het kan hebben. Wij bieden daar graag een platform voor en brengen het ook bij de lokale Jonge Balie Verenigingen onder de aandacht.’

Om te weten wat er speelt bij de jonge advocaten voert de SJBN sinds 2012 jaarlijks een enquête uit in samenwerking met arbeidsongeschiktheidsverzekeraar Movir. Uit het onderzoek van 2013 kwam naar voren dat 85 procent van de respondenten tevreden tot zeer tevreden is met zijn of haar beroep als advocaat. ‘We hebben met deze enquête willen focussen op de invloed van de crisis op het kantoor en op werkdruk.’

Een meerderheid van de respondenten, 68 procent, gaf aan tussen de veertig en vijftig uur te werken. Een vijfde gaf een werkweek van meer dan vijftig uur op. Is de werkdruk van jonge advocaten een punt van zorg voor de voorzitter? ‘Uit de enquête blijkt dat de meeste advocaten het gevoel hebben dat de werkdruk bespreekbaar is. Ik denk dat dát het belangrijkste is. Als je er niet over kunt praten, sneeuw je onder.’ Dat er hard gewerkt wordt, is volgens Roukema inherent aan het beroep.

Annemarie Roukema

Geboren:	6 juni 1986, Assen.
Studie:	Nederlands Recht, Groningen; Queen's University, Kingston, Canada; Law Firm School.
2010-heden:	Advocaat Arbeidsrecht bij Boekel De Nerée N.V., Amsterdam.
2013-heden:	Voorzitter Stichting Jonge Balie Nederland (voorheen Portefeuillehouder Opleidingen).

‘Je bent er veel mee bezig en wilt het graag goed doen.’

Een punt van zorg vindt ze de werkdruk dus niet, maar het is volgens haar wel iets om in de gaten te houden. ‘Er zijn minder advocaat-stagiaires aangenomen de afgelopen twee jaar. Dat in combinatie met het aantrekken van de economie zou nog weleens zijn weerslag kunnen hebben op jonge advocaten. Ik denk dat het her en der weleens te heftig kan worden.’ Via de jaarlijkse enquête en aan de hand van de informatie die naar voren komt uit de klankbordgroep van de nieuwe beroepsopleiding, wil de voorzitter de werkdruk peilen. Daarnaast is het volgens Roukema erg belangrijk dat advocaten zelf hun grenzen aangeven aan hun leidinggevenden, hoe moeilijk dat volgens haar soms ook kan zijn.

Uit de enquête kwam ook naar voren dat driekwart van de respondenten het op prijs stelt om in een vroeg stadium ondernemerskwaliteiten te ontwikkelen. Volgens Roukema is dat een logisch gevolg van de economische crisis. ‘Binnen kantoren wordt meer een beroep gedaan

op advocaten om op zoek te gaan naar nieuwe cliënten, nieuw werk.’ Ze merkt dat zelf ook bij Boekel De Nerée. ‘Ja, met acquisitie. Maar persoonlijk vind ik dat heel leuk. Er worden handvatten geboden om je op dat vlak te ontwikkelen. Behalve juridisch inhoudelijke cursussen, volg ik cursussen marketing-skills. Dan hou je je bezig met: hoe kom ik eigenlijk over? En wat verkoop ik? Wat voor type ben ikzelf en hoe kan ik iets verkopen op de manier die het dichtst bij me staat? Dat je hierin kunt groeien, vind ik weer een positief resultaat van deze tijd.’

Om op de interesse in het ondernemerschap in te spelen, organiseert de SJBN op 6 februari 2014 een inhoudelijke namiddag: *Advocaat & Ondernemer*. De sessie is bedoeld voor jonge advocaten die op termijn mogelijk een eigen kantoor willen beginnen of willen toetreden tot een maatschap. Advocaten krijgen informatie over het vormgeven van een eigen praktijk, binnen een eigen of bestaand kantoor. Het benaderen van de markt, het organiseren van een praktijk en het op orde houden van de financiële admi-

nistratie zijn onderwerpen die aan bod komen.

Het vergroten van de zichtbaarheid van de SJBN staat ook op de agenda voor het komende jaar. Dat wil de stichting doen door meer informatie via de website te verstrekken (www.sjbn.nl), bijvoorbeeld over arbeidsvoorwaarden van stagiaires en de nieuwe beroepsopleiding. Roukema is van plan een model arbeidsovereenkomst op de site te plaatsen. ‘Ook omdat de beroepsopleiding nu veel duurder is geworden. Stagiaires kunnen zo alert worden gemaakt op ongeoorloofde studiekostenbedingen in arbeidsovereenkomsten. In principe komen die niet voor. Maar dat iedereen weer even op scherp staat, dat vind ik belangrijk.’

Tot slot, wat wil Annemarie Roukema van haar voorganger Eline Schiebroek meenemen tijdens haar voorzitterschap? ‘Ik vind dat ze het heel goed gedaan heeft. Ze hield het overzicht en bleef de andere bestuursleden motiveren en herinneren aan zijn of haar actiepunten. Ik kon haar altijd opbellen om iets te vragen. Die bereikbaarheid wil ik voortzetten.’ <<

Nederland dealland

Weer staan fiscale voordelen in het nog aantrekkelijke vestigingsland Nederland onder druk. Advocaten die hun brood verdienen aan multinationals hoeven zich volgens experts niet per se zorgen te maken. Wel zouden ze meer aan marketing moeten doen.

Erik Jan Bolsius

Als het aan de Europese Commissie ligt dan is het eind 2014 gedaan met het ontwijken van belastingen door multinationals. Eind november presenteerde Europees Commissaris Algirdas Šemeta een plan dat fiscale constructies verbiedt waarmee grote bedrijven belasting ontlopen. Nederland profiteert flink mee van zulke fiscale constructies. Circa twaalfduizend brievenbusmaatschappijen sluizen in ons land jaarlijks 150 miljard euro weg. Uit het rapport van onderzoeksinstituut SEO *Uit de schaduw van het bankwezen* blijkt dat de twaalfduizend zogeheten bfi's (bijzondere financiële instellingen) in 2010 een gezamenlijk balanstotaal kenden van 2.890 miljard euro. Het balanstotaal van de banken was in dat jaar met 2.251 miljard euro een stuk lager.

Nu is het niet aan de Europese Commissie om belastingvoordelen te verbieden, maar aan de afzonderlijke lidstaten en die hebben allemaal een veto in belastingzaken. Aangezien ook fiscaal aantrekkelijke landen een veto hebben, is de kans klein dat Šemeta's plan realiteit wordt. Nederland heeft dan aangegeven dat het geen veto uitbrengt, maar er zijn genoeg andere tegenstanders als Groot-Brittannië (Kaaimeiland) en Luxemburg. Toch toont het commissievoorstel wel weer hoezeer fiscale constructies onder druk staan (zie ook 'Geen belastingparadijs, maar doorsluisland' op de volgende pagina).

De fiscale voordelen van Nederland lijken ooit te gaan eindigen. Moeten advocaten die hun brood verdienen aan de multinationals zich zorgen maken? Behoren fusies als die van de Amerikaans-Franse reclamereuzen Publicis en Omnicom – uitmondend in een Nederlandse

postcode voor de nieuwe holding – bij afschaffing van fiscale voordelen tot het verleden? Niet per se, stelt Leo Groothuis, partner M&A bij NautaDutilh en betrokken bij de deze zomer gesloten Publicomdeal.

Natuurlijk, overname-advocaat Groothuis ziet dat de Nederlandse positie gevaar loopt. De negatieve publiciteit over de brievenbusfirma's brengt volgens hem een hele activiteit in diskrediet. 'Het beeld dat Nederland een belastingparadijs is waar nodig moet worden ingegrepen, kan afschrikwekkend werken voor bedrijven.' Maar, zegt hij, fiscale voordelen hoeven voor bedrijven niet doorslaggevend te zijn.

Groothuis verklaart de keuze van bedrijven voor Nederland uit meer factoren dan de fiscale alleen: 'Bedrijven willen een neutrale vestigingsplaats, die professioneel is. Dus een betrouwbaar, stabiel land waar *the rule of law* wordt gerespecteerd opdat partijen weten waar ze aan toe zijn. Wat de advocatuur betreft; Nederlandse advocaten kunnen die ingewikkelde transacties ook toepassen. Daar hebben we veel ervaring mee. Het executierisico is hier kleiner. Het helpt ook zeker dat Nederland van oudsher internationaal gericht is. Handel zit in onze cultuur. En ook onze talenkennis en geografische ligging spelen mee. En vergeet Schiphol niet, dat heeft perfecte verbindingen naar vrijwel alle andere landen.'

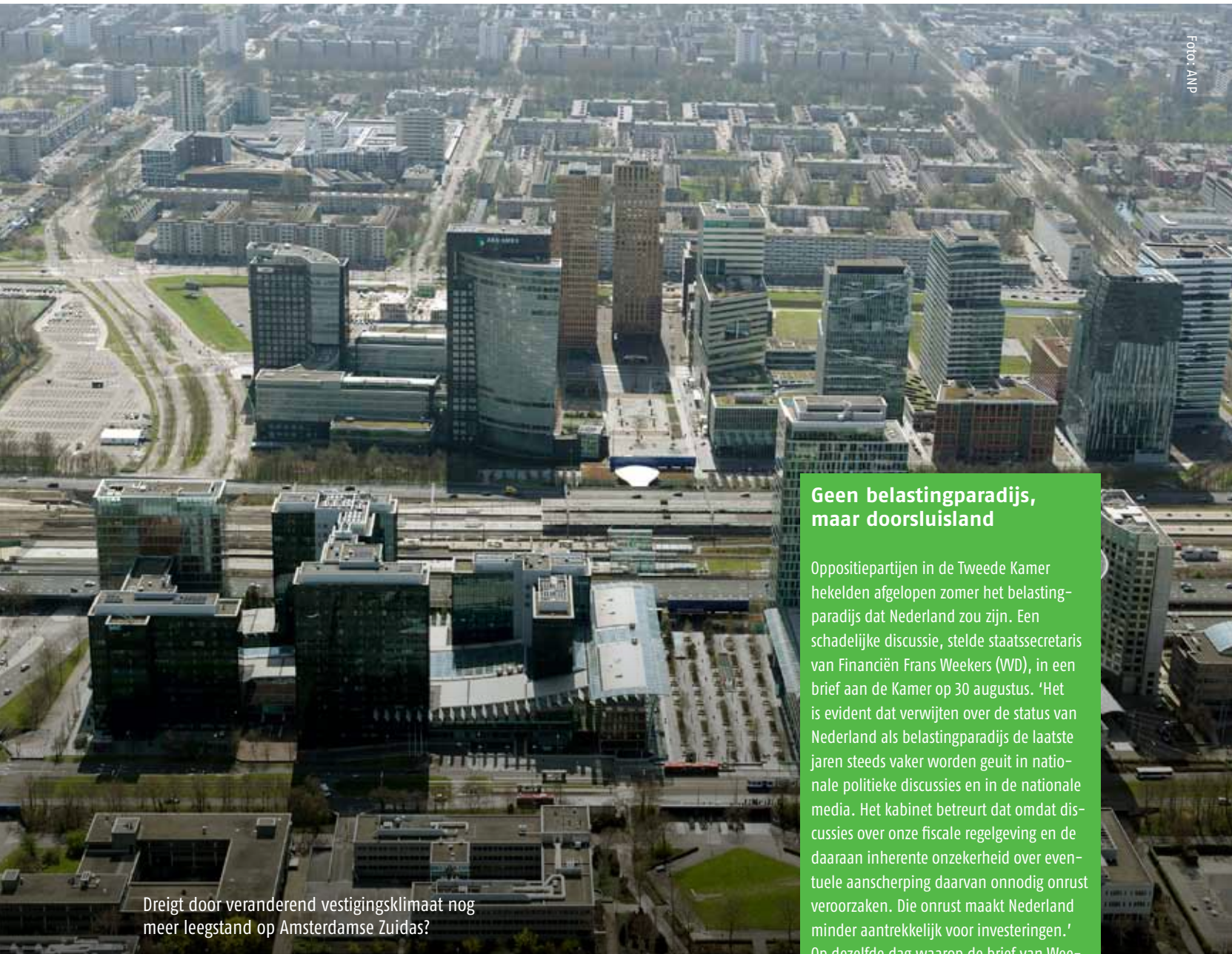
Groothuis' opsomming komt overeen met de bevindingen van accountant Ernst & Young. Jaarlijks maakt deze een Barometer van het Nederlandse vestigingsklimaat. De positieve kanten van Nederland zijn daarin al jaren hetzelfde. Het betreft onder andere 'de kwaliteit van het leefklimaat, de telecommunicatie, transport en logistieke infrastructuur, de duidelijke en

stabiele politieke, wetgevende en administratieve omgeving en de ondernemerscultuur.'

Dat handel in de Nederlandse cultuur zit, beaamt Eric Vermeulen van Luminous Tax Matters, internationale belastingadviseurs. 'Nederland is een goede koopman bij het afsluiten van bilaterale belastingverdragen. Die maken het voor bedrijven aantrekkelijk om zich hier te vestigen en hier te investeren. Het ministerie van Financiën zet daar vol op in. Ik denk dat onze dienstverlening daarbij zeker ook een rol speelt, al ken ik geen enkel bedrijf dat puur vanwege onze goede juridische of fiscale advocaten naar Nederland komt.' Het stabiele politieke klimaat is volgens Vermeulen wel een factor van belang voor multinationals. 'Ze willen best belasting betalen, maar zoeken vooral de zekerheid dat tarieven en wetgeving niet elk jaar wijzigen.' Vermeulen noemt de relatief lage vennootschapsbelasting, de afwezigheid van bronbelasting op rente en royalty's en de deelnemingsvrijstelling als belangrijke fiscale elementen in de keuze voor ons land.

Trend

Internationaal werkend advocaat Joep Ottervanger van Loyens & Loeff brengt Nederland als vestigingsland regelmatig onder de aandacht van internationale klanten. Zijn kantoor, gespecialiseerd in de combinatie van belastingadvies en juridische dienstverlening, werkt veel voor buitenlandse klanten. Volgens hem kan de discussie over fiscale voordelen ook leiden tot meer werk voor bijvoorbeeld advocaten. 'Ik zie een trend ontstaan ten gunste van stabiele, fiscaal efficiënte jurisdicties met een goed ontwikkeld rechtssysteem. Zoals geïllustreerd door de recente discussies over de structuren van onder andere Google en Starbucks

Dreigt door veranderend vestigingsklimaat nog meer leegstand op Amsterdamse Zuidas?

wordt *substance*, het verrichten van reële werkzaamheden in de jurisdictie van vestiging, steeds belangrijker. Om aan die *substance*-eis te kunnen voldoen, krijg je een concentratie van transacties en structuren in een paar landen. Ik verwacht dat multinationals binnen hun vennootschappelijke structuur een beperkt aantal jurisdicties opnemen die als schakelpunten gaan fungeren voor hun internationale deals en structuren. Nederland heeft daarvoor goede uitgangspunten. Bij een meer definitieve keuze voor een jurisdictie zullen naast fiscale behandeling ook de zachtere factoren een rol spelen, zoals talenkennis, huizenprijzen, cultuur en logistiek. Overigens komt dikwijls van

het een, een brievenbus voor een holding, ook het ander.'

Ottervanger ziet in Luxemburg een toename ontstaan van activiteiten in de reële economie, die voortkomen uit bedrijven die in eerste instantie een brievenbus hadden in het groothertogdom. Ook Nauta's Leo Groothuis gelooft in een *spin-off*: 'Het effect van de keuze voor Nederland lijkt in eerste instantie misschien niet zo groot en het klopt dat vaak maar een klein deel van de werknemers ook echt hier zit, maar bij beursvennootschappen moeten de aandeelhoudersvergaderingen verplicht in Nederland plaatsvinden. Bij fiscale vestiging in Nederland komen daar ook nog bestuursvergaderingen

Geen belastingparadijs, maar doorsluisland

Oppositiepartijen in de Tweede Kamer hekelden afgelopen zomer het belastingparadijs dat Nederland zou zijn. Een schadelijke discussie, stelde staatssecretaris van Financiën Frans Weekers (VVD), in een brief aan de Kamer op 30 augustus. 'Het is evident dat verwijten over de status van Nederland als belastingparadijs de laatste jaren steeds vaker worden geuit in nationale politieke discussies en in de nationale media. Het kabinet betreurt dat omdat discussies over onze fiscale regelgeving en de daaraan inherente onzekerheid over eventuele aanscherping daarvan onnodig onrust veroorzaken. Die onrust maakt Nederland minder aantrekkelijk voor investeringen.' Op dezelfde dag waarop de brief van Weekers op de mat plofte bij de Kamerleden, gaf het Centraal Planbureau een rapport uit met een positieve en relativerende kijk op de vermeende status als belastingparadijs: 'Nederland heeft een groot aantal bilaterale belastingverdragen afgesloten, die tot een flinke toename van de directe buitenlandse investeringen hebben geleid. Gemiddeld verhoogt een nieuw belastingverdrag die investeringen met twintig procent.' In een poging de discussie te beslechten, voegde het Planbureau daar nog aan toe: 'In tegenstelling tot hetgeen soms beweerd wordt, is Nederland geen belastingparadijs, maar een doorsluisland ten gunste van de belastingplanning van multinationale ondernemingen.'

>>

bij. En de jaarrekening wordt in Nederland gecontroleerd. Er ontstaat een hele dienstverlenende industrie omheen, ook al werken er maar twintig man in vaste dienst in ons land.' Groothuis ziet zeker mogelijkheden voor groei, al zullen het nooit duizenden bedrijven per jaar worden. 'Goed voorbeeld doet ook in deze markt volgen.'

En de kansen voor advocaten? Groothuis: 'Bij een fusie van twee buitenlandse bedrijven zijn wij een geïntegreerd onderdeel in een groot juridisch radarwerk, en we moeten ervoor zorgen dat dat soepel blijft lopen.' Volgens kenners zouden advocaten bovendien bereid moeten zijn om wat meer de boer op te gaan met een marketingverhaal.

De advocatuur zit (nog) niet in het begin van het acquisitietraject om bedrijven naar Nederland te halen, stelt woordvoerder Moniek Pronk van Nederland promotor Agentschap NL. 'De betrokkenheid van die sector start over het alge-

meen pas als het besluit om in Nederland te vestigen al is genomen.' Advocaten en breder, de financieel-zakelijke dienstverlening, gaan volgens haar wel standaard mee op economische missies onder leiding van de Amsterdamse burgemeester Eberhard van der Laan, maar een vertegenwoordiging van advocaten in het kielzog van de nieuwe Koning, is er nog niet. Koning Willem-Alexander heeft handel hoog in zijn vaandel staan en nu is het vooral de 'maakindustrie' die deelneemt aan handelsmissies.

Advocaat Groothuis ziet ook een rol weggelegd voor de Nederlandse Orde van Advocaten, maar dan vooral als het gaat om de opleiding van advocaten (zie ook: 'Wat doet een overname-advocaat?'). Groothuis: 'De Orde moet echt op kwaliteit gaan sturen in de opleiding. Geen zescultuur, maar er actief aan bijdragen dat Nederland via perfecte opleidingen negens en tienen scoort in de internationale juridische dienstverlening.' <<

Wat doet een overname-advocaat?

Nederlandse advocaten die meewerken aan deals die in Nederland worden gesloten, verrichten zeer specialistisch werk. Overname-advocaat Leo Groothuis van NautaDutilh, recent betrokken bij de fusie tussen de reclamebureaus Publicis en Omnicom: 'Je stelt de spelregels voor de corporate governance op, dus hoe gaan bestuurders, aandeelhouders en commissarissen met elkaar om, wat zijn de onderlinge bevoegdheden, welke besluiten mag wie nemen, wie benoemt en ontslaat wie, hoe is opvolging geregeld? Ook moet je zorgen dat de fusie voldoet aan de Nederlandse effectenregels, je helpt met onderhandelen, schrijft afspraken op, werkt ze uit in corporate governance, kijkt naar de gevolgen van de fiscale regels voor de samenwerking. Dit is geen rechtsgebied waar je snel in rolt als beginnend advocaat. Je kunt dit alleen doen als je veel ervaring hebt met de praktijk van de Nederlandse corporate governance-regels.'

(advertenties)

Vacature advocaten gemeente Rotterdam (in dienstbetrekking)

De gemeente Rotterdam is een dynamische gemeente met een breed scala aan juridische activiteiten.

De gemeente zoekt drie ervaren advocaten die breed inzetbaar zijn, maar met ruime ervaring in de praktijk van bouwrecht- en aanbestedingsrecht, mededingingsrecht en staatssteun, dan wel vennootschaps- / rechtspersonenrecht (gemeentelijke deelnemingen), financiering en zekerheden. De gezochte advocaten vertegenwoordigen de gemeente in en buiten rechte en leveren juridisch advies op civielrechtelijk terrein.

De uiterste reactietermijn is 13 januari 2014.

Voor meer informatie zie onze vacaturepagina: <http://www.rotterdam.nl/advocaten>

Gemeente Rotterdam

ARCHIVUM

DOCUMENT- ARCHIVE- STORAGE MANAGEMENT

Uw archief op orde brengen?

Archivum heeft de juiste mensen voor de klus, een Archivist voor tijdelijk of vast. Uw archief digitaliseren tot het beheren van het digitaal archief. Wij leveren kennis in kracht!

Uw dossiers in de cloud, veilig of niet?

Archivum kan uw organisatie begeleiden om dossiers veilig op uw server te plaatsen, dit ter voorkoming van hacken en lekken van informatie!

Hebt u nog controle over de in- en uitgaande informatie?

Archivum analyseert uw documentstromen en laat u weer in controle zijn van uw (bedrijfs-)informatie. Van het reorganiseren van informatie tot het adviseren in de beste documentoplossing!

KINGSFORDWEG 151 Postbus 58116
1043 GR AMSTERDAM 1040 HC AMSTERDAM
E-MAIL INFO@ARCHIVUM.COM INTERNET WWW.ARCHIVUM.COM
TEL. +31-20-4917757 FAX. +31-20-4919090

Wat brengt 2014?

Voor het eerst stelde het *Advocatenblad* de agenda voor het komende jaar op. Seminars, vakanties, lezingen, congressen en opleidingen, heel veel opleidingen, op een rij.

Plus: wat er verandert in 2014.

Jolenta Weijers

Samenstelling

De redactie van het *Advocatenblad* heeft haar best gedaan om zo veel mogelijk voor advocaten relevante agendapunten te verzamelen en accuraat weer te geven. Hoewel aan de totstandkoming van deze agenda de uiterste zorg is besteed, aanvaarden de auteur(s), redacteur(en) en uitgever geen aansprakelijkheid voor eventuele fouten of onvolkomenheden. Mocht u een activiteit missen, geef dit dan door via redactie@advocatenorde.nl.

JANUARI

*Nog geen exacte datum: start leer-
gangen Arbeidsrecht en Pensioen-
recht, VU Law Academy, Amsterdam.
Symposium Wetsvoorstel Werk en
zekerheid, Vereniging Arbeids-
recht Advocaten Nederland (VAAN),
Amersfoort.*

- 1 januari** Nieuwjaarsdag.
- 1 januari Kerstvakantie alle regio's, tot 6 januari.
- 2 januari** Expositie Inez Smit, Rechtbank Rotterdam (tot 28 januari).
- 6 januari** Training Conflictmanagement, Dialogue, Bussum.
- 7 januari** Meijerslezing en nieuwjaarsreceptie, Universiteit Leiden.
- 7 januari Start Magna Charta leergang Erfrecht advocatuur, Academie voor de Rechtspraak (AvR) Waardenburg.
- 7 januari Start specialisatie Mediator in strafzaken, Centrum voor Conflictthanting.
- 9 januari** Lezing Marcel van Marion over handelspolitiek en hoe de EU de Europese industrie op achterstand zet, Academisch Genootschap, Eindhoven.
- 9 januari Nieuwjaarsreceptie Orde van Advocaten Midden-Nederland, Utrecht.
- 9 januari Nieuwjaarsreceptie Orde van Advocaten 's-Hertogenbosch, 's-Hertogenbosch.
- 9 januari Training Succesvol onderhandelen volgens Harvard, Dialogue, Bussum.
- 10 januari** Nieuwjaarslunch Orde van Advocaten Rotterdam, Rotterdam.
- 10 januari Congres Juridische Studenten Vereniging, Utrecht.
- 10 januari Start deelmodule Arbeid, Eggens Instituut, Amsterdam (ook 24 januari, 7 en 21 februari, 7 en 21 maart)
- 10 januari Magna Charta werkollege Dagvaarding, AvdR, Waardenburg.
- 10 januari Workshop *Negotiation and Conflict Resolution*, Universiteit van Amsterdam.
- 10 januari Cursus Onroerend goed en daaraan te verbinden rechten en plichten, Studiecentrum Rechtspleging (SSR), Utrecht.
- 10 januari Actualiteitendag Agrarisch Recht 2014, Instituut voor Agrarisch Recht (IAR), Arnhem.
- 13 januari** Webinar Actualiteiten aanbestedingsrecht, AvdR.
- 13 januari Webinar Actualiteiten echtscheidingspraktijk en erfrecht, AvdR.
- 13 januari Webinar Actualiteiten insolventierecht, AvdR.
- 14 januari** Promotie mr. C. Cahn, *Sovereignty, Autonomy and Right: Human Rights Law and the Inter-*

national Effort to Seek Justice for Romani Women Coercively Sterilized in the Czech and Slovak Republics, Radboud Universiteit Nijmegen.

- 14 januari Heropening zittingslocatie Nijmegen, Rechtbank Gelderland.
- 14 januari Cursus Privacy 2.0: de aankomende privacyverordening, ICT Recht, Amsterdam.
- 14 januari Webinar Actualiteiten beslag- en executierecht, AvdR.
- 14 januari Webinar Vertegenwoordiging, AvdR.
- 15 januari** Vergadering Tweede Kamercommissie Veiligheid en Justitie over Kinderhandel, Den Haag.
- 15 januari Congres Bouwen aan de iOverheid, iBestuur, 's-Hertogenbosch.
- 15 januari *Winter course on international tax law*, Universiteit van Amsterdam (tot 22 januari).
- 15 januari Cursus Magna Charta verdieping remedies, AvdR.
- 15 januari Start leergang Energie-recht, VU Law Academy, Beekbergen.
- 15 januari Webinar Kwalitatieve aansprakelijkheid, AvdR.
- 16 januari** symposium Diepe herenstimulatie en het recht, Kansen of risico's?, Amsterdam.
- 16 januari Cursus Beslissingen rond het levenseinde, Academie voor Gezondheidsrecht, Zeist.
- 16 januari Cursus Privacy 2.0: de aankomende privacyverordening, ICT Recht, Amsterdam.
- 16 januari Webinar Actio Pauliana en vereenzelviging, AvdR.
- 17 januari** Oratie prof. mr. G.J. Meijer, 'Arbitrage: vertrouwelijk?!', Erasmus School of Law, Rotterdam.
- 17 januari Workshop *Negotiation and Conflict Resolution*, Universiteit van Amsterdam.
- 17 januari Start cursus Actualiteiten, jeugd en vreemdeling in het strafrecht, Woltring Cursussen, Thailand.
- 18 januari** Start studieweek Strafrecht in de sneeuw, De Brink, Oostenrijk (tot 26 januari).
- 20 januari** Lezing Gunther Teubner, *The project of constitutional sociology*, Universiteit van Amsterdam.
- 20 januari Start opleiding tot professioneel mediator, Dialogue, Bussum.
- 21 januari** Start mediationopleiding, Centrum voor Conflictthanting, Den Bosch.
- 21 januari Cursus IT-contracten en actualiteiten, ICT Recht, Amsterdam.
- 21 januari Cursus Juridische aspecten van aardbevingen en ander onheil ten gevolge van (schalie-)gaswinning, Instituut voor Bouwrecht (IBR), Zwolle.

Privacyprotest in Amerika. 14 januari: Cursus Privacy 2.0

- 21 januari Training Persoonlijke effectiviteit, Dialogue, Bussum.
- 22 januari** Vergadering Tweede Kamercommissie Veiligheid en Justitie over Informele JBZ-Raad (ook op 24 januari).
- 22 januari Cursus Straf(proces) recht, Anker & Anker Opleidingen, Breda.
- 22 januari Studiedag Onregelmatig verloop van een bouwproject; voortijdige beëindiging en stagnatie (I en II), IBR, Utrecht.
- 22 januari Studiedag Beëindiging in onvoltooide staat, ontbinding (I) en stagnatieschade (II), IBR, Utrecht.
- 22 januari Start basiscursus Agrarisch recht, IAR, Wageningen.
- 23 januari** Start ERA-seminar *Cross-border litigation in practice*, SSR, Utrecht (tot 25 januari).
- 23 januari Promotie mr. L. di Bella, Toepassing van de vereisten van causaliteit, relativiteit en toerekening bij de onrechtmatige overheidsdaad, Universiteit Leiden.
- 23 januari Promotie dr. drs. A.F. Rommelse, De arbeidsongeschiktheidsverzekering: tussen publiek en privaats, Universiteit Leiden.
- 23 januari *Winter course on European direct tax law*, Universiteit van Amsterdam (tot 29 januari).
- 23 januari Start masterclass Trust in Leadership, Dialogue, Bussum.
- 23 januari Start leergang Jeugdrechtadvocatuur, Universiteit Leiden.
- 23 januari Start *Updates Talk*, online jurisprudentiebespreking diverse rechtsgebieden, Law at web.
- 23 januari Magna Charta masterclass Exoneraties, AvdR, Waardenburg.
- 23 januari Magna Charta masterclass Elektronisch contracteren, AvdR, Waardenburg.
- 24 januari** Landelijk juridisch jaarcongres, Erasmus School of Law, Rotterdam.
- 24 januari Symposium Tijdschrift voor vennootschapsrecht, rechtspersonenrecht en ondernemingsbestuur, Capita Selecta Concernrecht, Eggens Instituut, Amsterdam.
- 24 januari Alumni-bijeenkomst Faculteit der Rechtsgeleerdheid, Vrije Universiteit, Amsterdam.
- 24 januari Cursus Terechttzitting in het arbeidsrecht, Sdu Juridische Opleidingen.
- 24 januari Magna Charta werkollege Kort geding, AvdR, Waardenburg.
- 24 januari Webinar *One Tier* en de nieuwe BV, AvdR.
- 26 januari** ADVOC Global M&A Conference, Londen (tot 28 januari).
- 27 januari** Lezing Ester Herlin-Karnell, Centre for European Legal Studies, Vrije Universiteit, Amsterdam.
- 27 januari Promotie mr. A.H. Pool, Particuliere recherche door werkgemers. De beoordeling van onderzoekgedrag van werkgevers in het Nederlands recht in het licht van artikel 8 EVRM, Radboud Universiteit Nijmegen.
- 27 januari Start basisopleiding Personen- en familierecht, Sdu Juridische Opleidingen.
- 27 januari Cursus Financieel toezichtrecht (module fraude op de financiële markten), SSR, Utrecht.
- 27 januari Webinar Actualiteiten huurrecht woonruimte, AvdR.
- 27 januari Webinar Actualiteiten ondernemingsrecht, AvdR.
- 27 januari Webinar Actualiteiten personen- en familierecht, AvdR.
- 28 januari** Europese dag van de privacy.
- 28 januari Patroonscursus, Dialogue, Bussum.
- 28 januari Start training Projectmanagement voor juristen, Dialogue, Bussum.
- 28 januari Webinar Cybercrime, AvdR.
- 29 januari** Vergadering Tweede Kamercommissie Veiligheid en Justitie, Vreemdelingen- en asielbeleid, Den Haag.
- 29 januari Basiscursus Eerwraak, Kerckebosch, Breukelen.
- 30 januari** *Advocatenblad* verschijnt.
- 30 januari Vergadering Tweede Kamercommissie Veiligheid en Justitie over politie, Den Haag.
- 30 januari Ronde 1 SSR-zesdaagse 2014, Waarheidsvinding, Den Bosch.
- 30 januari Cursus Corruptie en belangenverstrengeling, Kluwer, Utrecht.
- 30 januari Start mediationopleiding, Centrum voor Conflictthanting, Ede.
- 30 januari Webinar Leegstandsweg en kortdurende huurcontracten, AvdR.
- 30 januari Webinar Erfrecht, AvdR.
- 31 januari** Congres *Private law and the basic structure of society*, Universiteit van Amsterdam.
- 31 januari Oratie bijzonder hoogleraar Europees en nationaal aanbestedingsrecht prof. mr. P.H.L.M. Kuypers, Radboud Universiteit Nijmegen.
- 31 januari Congres Will2014, Women in Law & Legislation, Amsterdam (tot 2 februari).
- 31 januari Congres LSA, De toekomst van de letselchadepraktijk, Antwerpen.
- 31 januari Cursus Actualiteiten sociale zekerheid 2014, OSR, Utrecht.
- 31 januari Cursus Materieel en formeel bijzonder strafrecht, SSR, Utrecht.
- 31 januari Start werkcolleges Personen- en familierecht, AvdR, Waardenburg.

Foto: ANP

FEBRUARI

Nog geen exacte datum bekend: Cursus Huurrecht, JurisDidact. Cursus Bestuursrecht in Europees perspectief, deel 1, JurisDidact.

- 3 februari Lezing Eleanor Sharpston, *Does the court of justice of the EU make law? If so, why?*, Universiteit van Amsterdam.
- 3 februari Cursus Actualiteiten kinderalimentatie: de nieuwe richtlijnen in de praktijk, Sdu Juridische Opleidingen.
- 3 februari Start cursus Beslag- en executierecht, Centrum voor Postacademisch Juridisch Onderwijs (CPO).
- 3 februari Start cursus Fundamenteel arbeidsrecht, OSR, Utrecht.
- 3 februari Start cursus Insolventie- en Ondernemingsrecht, Woltring Cursussen, Gambia.
- 3 februari Webinar Actualiteiten staatssteun, AvdR.
- 3 februari Webinar Kroniek Venootschapsrecht 2012, AvdR.
- 4 februari Bezoek Vereniging van Nederlandse Jeugdrechtsadvocaten (VNJA) aan Almata Jeugdzorg, Ossendrecht.
- 4 februari Advocatenbijeenkomst Ondernemingskamer Gerechtshof Amsterdam, Amsterdam.
- 4 februari Start Nationaal Secretariaat Congres, Utrecht (tot 6 februari).
- 4 februari Cursus Sociale media juridisch bekeken, ICT Recht, Amsterdam.
- 4 februari Cursus Tussen krimp en krapte; nieuwe arrangementen bij gebiedsontwikkeling, IBR, Utrecht.
- 4 februari Webinar Actualiteiten huurrecht bedrijfsruimte, AvdR.
- 4 februari Webinar Actualiteiten huwelijksvermogensrecht, AvdR.
- 5 februari Vergadering Tweede Kamercommissie Veiligheid en Justitie, Civielrechtelijke onderwerpen, Den Haag.
- 5 februari Cursus Verdieping van de ICT-contractpraktijk, IIR, Amsterdam.
- 5 februari Magna Charta webinar Akkoord en vereffening, AvdR.
- 6 februari Start Women Leadership Programme OSR, wisselend bij topkantoren.
- 6 februari Promotie mr. M.J. Dubelaar, Betrouwbaar getuigenbewijs: totstandkoming en waardering van de strafrechtelijke getuigenverklaring in perspectief, Universiteit Leiden.
- 6 februari Verdiepingscursus Beter omgaan met de zieke werknemer, Sdu, Breda.
- 6 februari Start *mastercourse Turnaround management*, Universiteit Leiden.

- 6 februari Start cursus Burgerlijk procesrecht, CPO, Den Dolder (tot 8 februari).
- 6 februari Start specialisatie Familie mediator, Centrum voor Conflict-hantering.
- 6 februari Cursus Sociale media juridisch bekeken, ICT Recht, Amsterdam.
- 6 februari Advocaat en ondernemer, Stichting Jonge Balie Nederland (SJBN) en BNA, Utrecht.
- 6 februari Start coachingsopleiding voor professionals, Dialogue, Bussum.
- 6 februari Training Effectief overtuigen en beïnvloeden, Dialogue, Bussum.
- 6 februari Masterclass (Contr)actueel arbeidsrecht, Artec Neval instituut (ANI), Amersfoort.
- 6 februari Cursus WWFT & witwassen, Bijzonder Strafrecht Academie, Den Haag.
- 7 februari Start Olympische Winterspelen, Rusland (tot 24 februari).
- 7 februari Symposium Instituut voor Financieel Recht over banken, Radboud Universiteit Nijmegen.
- 7 februari Masterclass De buitenkans achter het concurrentiebeding en relatiebeding, ANi, Amersfoort.
- 7 februari Magna Charta werkcollege Beslag- en executierecht, AvdR, Waardenburg.
- 7 februari Webinar Actualiteiten bestuursrecht, AvdR.
- 10 februari Lezing Günter Frankenberg, Goethe Universität Frankfurt, Universiteit van Amsterdam.
- 10 februari Opleiding 'Juridische aspecten van Publiek-Private Samenwerking in ruime zin', Universiteit Utrecht (ook 6 en 20 maart, 3 en 22 april, 22 mei en 12 en 26 juni).
- 10 februari Start basiscursus Insolventierecht, CPO, Zeist.
- 10 februari Start training Inzetten van bemiddelings- en mediationvaardigheden, Dialogue, Bussum.
- 10 februari Webinar Actualiteiten alimentatie, AvdR.
- 10 februari Webinar Uitleg overeenkomsten, AvdR.
- 10 februari Webinar Jurisprudentie insolventierecht, AvdR.
- 11 februari *Safer Internet Day*.
- 11 februari Cursus Wet wijziging curatele, beschermingsbewind en mentorschap, Sdu Juridische Opleidingen, Assen.
- 11 februari Cursus Arbeidsrechtelijke aandachtspunten bij reorganisatie, Sdu Juridische Opleidingen.
- 11 februari Ronde 2 SSR-zesdaagse 2014, Regie en emotie, Zwolle.
- 11 februari Studiedag Bouwtechniek voor juristen, Instituut voor Bouwrecht (IBR), Utrecht.
- 11 februari Training Timemanagement voor juristen, Dialogue, Bussum.

19 maart: gemeenteraadsverkiezingen

- 11 februari Cursus Faillissementsfraude (strafrecht), AvdR.
- 11 februari Training Praktisch leiderschap: persoonlijke kwaliteiten, Eva Wilthing BV, Berg en Dal.
- 11 februari Cursus Commerciële contracten, Euroforum, Utrecht.
- 12 februari Seminar Vragen staat vrij?, Platform Belastingrecht-spraak, Amsterdam.
- 12 februari Symposium Tijdschrift voor Procespraktijk, Werkt de crisis door in het burgerlijk recht? Vijf rechtsgebieden uitgelicht, Eggen Instituut, Amsterdam.
- 12 februari Cursus Internationaal Huwelijksvermogensrecht, Sdu Juridische Opleidingen.
- 12 februari Cursus Processtukken schrijven: methoden en technieken, Daniëls Huisman Advocaten, Almelo.
- 12 februari Cursus Effectief coachen en begeleiden van stagiaires en ander personeel, BCN, Utrecht.
- 12 februari Cursus Jeugdstraf(proces) recht, Anker & Anker Opleidingen, Meppel.
- 13 februari Lezing Lambert van Nistelrooij, Regionale ontwikkeling, regionale/nationale steunprogramma's en onze solidariteit, Academisch Genootschap, Eindhoven.
- 13 februari Start cursus Contracten maken en beoordelen 1, CPO.
- 13 februari Start Mediationopleiding tot professioneel mediator, Dialogue, Bussum.
- 13 februari Basiscursus Erfrecht, Stichting Opleiding Advocaten arondissement Midden-Nederland, Utrecht.
- 13 februari Cursus Aanbestedingsweg 2012, Kluwer, Amsterdam.
- 13 februari Cursus De grenzen van samenwerken en concurreren, Kluwer, Amsterdam.
- 13 februari Studiedag Juridische aspecten van aardbevingen en ander onheil ten gevolge van (schalie)gaswinning, IBR, Den Bosch.
- 13 februari Cursus Privacywetgeving: uw jaarlijkse update, Euroforum, Utrecht.
- 13 februari Cursus Update straf(proces)recht 2014, Kerckebosch, Utrecht.
- 13 februari Webinar Eigendomsvoorboud, AvdR.
- 13 februari Webinar Recent jeugdbeschermingsrecht (inclusief jeugdzorg), Instituut voor Juridische Opleidingen (IVO).
- 13 februari Webinar Actualiteiten arbeidsrecht, AvdR.
- 14 februari Valentijnsdag.
- 14 februari Jaarvergadering Orde van Advocaten Noord-Holland, Haarlem.
- 14 februari Magna Charta masterclass Zekerheden, AvdR, Waardenburg.
- 15 februari Voorjaarsvakantie regio Midden en regio Zuid, tot 24 februari.
- 17 februari Cursus Capita industriële eigendom, AvdR.
- 18 februari Ronde 3 SSR-zesdaagse 2014, Oordeelsvorming, Amsterdam.
- 19 februari Cursus Straffuitsluitingsgronden, AvdR.
- 19 februari Cursus Jeugdstraf(proces) recht, Anker & Anker Opleidingen, Overijssel.
- 20 februari Dag van de sociale rechtvaardigheid.
- 20 februari Studiemiddag Pensioenrecht, SNNC, Radboud Universiteit Nijmegen.
- 21 februari Europese Dag van het Slachtoffer.
- 21 februari Meesterweek 2014, juridisch congres- en recruitmentevenement (tot 29 februari).
- 21 februari Symposium Slachtofferhulp Nederland, Het verschil maken. Samenwerken voor slachtoffers van seksueel geweld en misbruik, Den Haag.
- 21 februari Webinar Actualiteiten ICT-recht, AvdR.
- 21 februari Webinar Due Diligence, AvdR.
- 22 februari voorjaarsvakantie regio Noord, tot 3 maart.
- 24 februari Seminar Ugljesa Grusic, University of Nottingham, Universiteit van Amsterdam.
- 24 februari Webinar Actualiteiten strafrecht, AvdR.
- 24 februari Webinar Actualiteiten merken- en modellenrecht, AvdR.
- 25 februari Cursus Voorlopige hechtenis, Sdu Juridische Opleidingen, Tilburg.
- 25 februari Bijblijfcollege Awb en rechtspraak, Sdu Juridische Opleidingen.
- 25 februari Cursus Modereren en aansprakelijkheid, ICT Recht, Amsterdam.
- 26 februari Cursus Actualiteiten strafrecht, AvdR.
- 26 februari Studiedag Aan de slag met de nieuwe Wmo 2015, OSR, Utrecht.
- 26 februari Start cursus Fundamenteel ondernemingsrecht, OSR, Utrecht.
- 26 februari Webinar Actualiteiten financieel consumentenrecht, AvdR.
- 26 februari Webinar Actualiteiten arbeidsrecht, AvdR.
- 27 februari *Advocatenblad* verschijnt.
- 27 februari Jaarvergadering Orde van Advocaten Midden-Nederland, Utrecht.

MAART

Nog geen exacte datum: Voorjaarsvergadering Orde van Advocaten Den Haag. Jaarvergadering Orde van Advocaten Limburg. Ordevergadering Orde van Advocaten Rotterdam. Start leergang Aanbestedingsrecht voor juristen, VU Law Academy, Amsterdam. Start leergang Fiscaal pensioenrecht, VU Law Academy, Amsterdam. Start leergang Strafrechtelijk bewijsrecht vanuit verdedigingsperspectief. Cursus Raadkamer gevangenhouding minderjarigen, JurisDidact. Cursus Vermogensdelicten, deel 2, JurisDidact.

- 2 maart Carnaval (tot 5 maart).
- 3 maart Specialisatie en permanente educatie civiele cassatieadvocatuur, leerlijn 2 Juridisch Postacademisch Onderwijs (PAO), Universiteit Leiden.
- 3 maart Start cursus Ontslagrecht, OSR, Utrecht.
- 3 maart Cursus één jaar nieuwe richtlijn kinderalimentatie, de stand van zaken, SSR, Utrecht.
- 3 maart Opleiding 'Aanbestedingsrecht voor de inkooppraktijk' (PAO), Universiteit Utrecht (ook 10, 24 maart, 7 en 14 april, 12 en 26 mei, 2 en 16 juni)
- 3 maart Bijblijfcollege Awb en rechtspraak, Breukelen.
- 3 maart Webinar Geschillen, AvdR.
- 3 maart Webinar Inernetrecht, AvdR.
- 3 maart Webinar Bestuurdersaansprakelijkheid, AvdR.
- 4 maart Cursus Actualiteiten erfpacht en opstalrecht, Sdu.
- 4 maart Patroonscursus, Dialogue, Bussum.
- 4 maart Start specialisatieopleiding Arbeidsrecht, leerlijn 5, Universiteit Leiden.
- 4 maart Basiscursus Erfrecht in de praktijk, Kluwer, Utrecht.
- 4 maart Magna Charta webinar Algemene voorwaarden, AvdR.
- 4 maart Webinar Jurisprudentie aanbestedingsrecht, AvdR.
- 4 maart Webinar Actualiteiten financieel recht, AvdR.
- 5 maart Aswoensdag.
- 5 maart Vergadering Tweede Kamercommissie Veiligheid en Justitie over JBZ-raad van 6 en 7 maart 2014, Den Haag.
- 5 maart Webinar Actualiteiten Ondernemingsrecht, AvdR.
- 5 maart Webinar Actualiteiten verzekeringsrecht, AvdR.
- 6 maart **International Women Leadership Programme**, Amsterdam (tot 8 maart).
- 6 maart Ronde 4 SSR-zesdaagse 2014, Publieke verantwoording, Utrecht.

- 6 maart Start cursus Professioneel onderhandelen voor advocaatstagiaires, CPO (tot 8 maart).
- 6 maart Start specialisatieopleiding Ondernemingsrecht, leerlijn 2, Universiteit Leiden.
- 6 maart Cursus Corruptie en belangenverstengeling, Kluwer, Utrecht.
- 6 maart Cursus Straftoemeting, AvdR.
- 6 maart Cursus Compliance en integriteit: fraudebeheersing en incidentmanagement, Kluwer, Utrecht.
- 6 maart Cursus Contracteren, Kluwer, Amsterdam.
- 6 maart Cursus Het kind en het familie- en jeugdrecht, Kluwer, Utrecht.
- 6 maart Cursus Dutch law in English, Branch Out.
- 6 maart Webinar Opzet en schuld, AvdR.
- 7 maart Start basiscursus Sociaal zekerheidsrecht, OSR, Utrecht.
- 7 maart Start basiscursus Sociaal zekerheidsrecht (inclusief Wwb), OSR, Utrecht.
- 7 maart Magna Charta werkollege Hoger beroep, AvdR, Waardenburg.
- 10 maart Seminar Florian Rödl, Goethe Universität Frankfurt, Universiteit van Amsterdam.
- 10 maart Start cursus Financiering en zekerheden, CPO, Den Dolder.
- 10 maart Start cursus Hoogtepunten Goederen- en verbintenissenrecht, CPO, Curaçao.
- 10 maart Start cursus Actualiteiten Ondernemingsrecht, CPO, Curaçao.
- 10 maart Start masterclass Financieel recht, CPO, Curaçao.
- 10 maart Start module A cursus Regulier vreemdelingenrecht, OSR, Utrecht.
- 10 maart Cursus Winstgevendheid advocatenkantoren, Stichting Opleiding Advocaten arrondissement Midden-Nederland, Utrecht.
- 10 maart Studiedag Ontslag wegens bedrijfseconomische omstandigheden, IAR, Rotterdam.
- 10 maart Webinar Onrechtmatig beslag, AvdR.
- 11 maart Start basiscursus Erfrecht, Sdu Juridische Opleidingen.
- 11 maart Start Grotius specialisatieopleiding Algemeen bestuursrecht.
- 11 maart Start Grotius specialisatieopleiding Arbeidsrecht.
- 11 maart Start training De manager en professional als coach, Dialogue, Bussum.
- 11 maart Training Effectief communiceren, Dialogue, Bussum.
- 11 maart Cursus Open source licenties, ICT Recht, Amsterdam.
- 11 maart Cursus Privacy, social media en integriteit, Kluwer, Utrecht.
- 11 maart Webinar Medezeggenschapsrecht, AvdR.

- 11 maart Contentmarketing Congres, Leusden.
- 12 maart Cursus Actualiteiten arbeidsrecht, OSR, Utrecht.
- 12 maart cursus Jeugdstraf(proces) recht, Anker & Anker Opleidingen, Tilburg.
- 12 maart Cursus Rolreglementen en roladministratie voor advocaten.
- 12 maart OSR Kennisnet Sociale Zekerheid.
- 12 maart Start Grotius specialisatieopleiding Effectenrecht.
- 12 maart Start Grotius specialisatieopleiding Contracteren.
- 12 maart Studiemiddag De koop en aanneming van nieuwbouwwoningen, IBR Utrecht.
- 13 maart Vergadering Tweede Kamercommissie Veiligheid en Justitie over Rechtspraak, Den Haag.
- 13 maart Seminar Zieke werknemer in 2013/2014, IAR, Amsterdam.
- 13 maart Ronde 5 SSR-zesdaagse 2014, Onafhankelijk en ontvanke-lijk, Rotterdam.
- 13 maart Masterclass Strategisch Arbeidsrecht, ANi, Amersfoort.
- 13 maart Lezing De eurocrisis ontward, Academisch Genootschap, Eindhoven.
- 13 maart Start cursussen PO en VSO/PO, VU Law Academy, Amsterdam.
- 13 maart Start Grotius specialisatieopleiding Estate planning, Utrecht.
- 13 maart Start Grotius specialisatieopleiding Onroerendgoedrecht, Utrecht.
- 13 maart Start cursus Effectief argumenteren, CPO, Utrecht.
- 13 maart Start cursus Huurrecht, CPO, Utrecht.
- 13 maart Cursus Risk management, audit en compliance (module fraude op de financiële markten), SSR, Amsterdam.
- 13 maart Cursus Vreemdelingen- en vluchtelingenrecht, OSR, Utrecht.
- 13 maart Studiemiddag UAV-GC 2005, IBR.
- 13 maart Cursus Wet bescherming persoonsgegevens, Euroforum, Utrecht.
- 13 maart Cursus Boedelafwikkeling: verdeling, verrekening en afwikkeling van vermogens in het familierecht, Instituut voor Juridische Opleidingen (IVJO), Breukelen.
- 14 maart Nationaal Juristencongres (onderdeel Nationale Carrièrebeurs), Amsterdam.
- 14 maart Jaarvergadering Orde van Advocaten Noord-Nederland, Beetsterzwaag.
- 14 maart Cursus Ontnemingswetgeving, AvdR.
- 14 maart Cursus Ziekte & WIA, ontslag & WWV, IAR, Utrecht.
- 15 maart Internationale Consumentendag.
- 17 maart Cursus De rol van de verdediging bij het voorbereidend

- onderzoek, Sdu Juridische Opleidingen.
- 17 maart Start Legal Leadership Academy, Dialogue, Bussum.
- 17 maart Magna Charta verdiepingscursus Garanties, AvdR, Waardenburg.
- 17 maart Start cursus Contracteren en redigeren algemeen civiel, OSR, Utrecht.
- 18 maart Start training Financiële management voor juristen, Dialogue, Bussum.
- 18 maart Start Grotius specialisatieopleiding Insolventierecht.
- 18 maart Start Grotius specialisatieopleiding Venootschaps- en Ondernemingsrecht, Utrecht.
- 18 maart Cursus Bedrijven in moeilijke omstandigheden: financiële & fiscale aspecten van insolventies, Permeduc, Leusden.
- 18 maart Magna Charta webinar Bestuurdersaansprakelijkheid, Academy voor de Rechtspraktijk.
- 18 maart Studiemiddag Lean & mean voor advocaten. Hoe richt je het kantoor in op zware tijden, SupportlawyerOnline, Den Haag.
- 19 maart Gemeenteraadsverkiezingen.
- 19 maart Start Grotius specialisatieopleiding Aanbestedingsrecht.
- 19 maart Start Grotius specialisatieopleiding Vervoerrecht.
- 19 maart Lezing Pensioenrecht, VU Law Academy, Amsterdam.
- 19 maart Actualiteitencollege Procedure en schadeloosstelling in het onteigeningsrecht, IBR, Utrecht.
- 19 maart Cursus Ondertoezichtstelling en uithuisplaatsing, Kluwer, Utrecht.
- 19 maart Cursus Basisbegrippen en -beginselen Awb, OSR, Utrecht.
- 19 maart Start cursus Fundamente van het bestuursrecht, OSR, Utrecht.
- 19 maart Cursus Actualiteiten Wet werk en bijstand, OSR, Utrecht.
- 19 maart Webinar Huurprijzen, AvdR.
- 20 maart Jaarvergadering Orde van Advocaten Amsterdam.
- 20 maart Ronde 6 SSR-zesdaagse 2014, De concerncode, Den Haag.
- 20 maart Cursus Het actief adviseren van de DGA bij zijn bedrijfsopvolging.
- 20 maart Start Grotius specialisatieopleiding Informaticarecht.
- 20 maart Start Grotius specialisatieopleiding Ruimtelijke ordenings- en milieurecht, Utrecht.
- 20 maart Start training Adviesvaardigheden, Dialogue Bussum.
- 20 maart Training Presenteren met flair, Dialogue, Bussum.
- 20 maart *Annual Conference of the International Association for Forensic Psychotherapy, Understanding Justifications and Excuses of Criminal Behaviour*, Zeist (tot 23 maart).

- 20 maart Start cursus Beslag- en executierecht, CPO, Wolfheze.
- 20 maart Cursus De eerste drie ziektejaren, OSR, Utrecht.
- 20 maart Cursus Lesbisch ouderschap, Kluwer, Utrecht.
- 20 maart Vereniging voor Milieurecht (VMR) Actualiteitendag 2014, Utrecht.
- 20 maart Cursus Ontwikkelingen in het formele en materiële strafrecht, AvdR.
- 20 maart Cursus Actueel rechtspersonenrecht, Maastricht University, Maastricht.
- 20 maart Webinar Privacy, AvdR.
- 21 maart Internationale dag tegen racisme en discriminatie.
- 21 maart Presentatie De Stand van de Advocatuur (Advocatie, Sdu Uitgevers), Amsterdam.
- 21 maart Masterclass Arbeidsongeschiktheid en re-integratie, Instituut voor arbeidsrecht & HRM (Iva), Amsterdam.
- 21 maart Basiscursus Wet werk en bijstand, OSR, Utrecht.
- 21 maart Webinar Actualiteiten strafprocesrecht, AvdR.
- 21 maart Basiscursus Wet werk en bijstand, OSR, Utrecht.
- 24 maart Nuclear Security Summit 2014, Den Haag (tot 26 maart).
- 24 maart Seminar Daniel Markovits, Yale Law School, Universiteit van Amsterdam.
- 24 maart Start cursus Financieel recht, CPO, Den Dolder.
- 24 maart Start cursus Verzekeringsrecht, OSR, Utrecht.
- 24 maart Webinar Familieprocesrecht en de positie van kinderen, AvdR.
- 25 maart Bedrijvendag hbo-rechten met juridisch dictee, Hogeschool van Arnhem en Nijmegen, Nijmegen.
- 25 maart Studiedag Juridische aspecten van aardbevingen en ander onheil ten gevolge van (schalie)gaswinning, IBR, Utrecht.
- 25 maart Basiscursus Gebiedsontwikkeling 2014, IBR, Den Haag.
- 25 maart Webinar Flex BV, AvdR.
- 25 maart Cursus Goed beslagen, beslag- en executierecht, Kluwer, Amsterdam.
- 25 maart Piketcursus Strafrecht, OSR, Utrecht.
- 26 maart Cursus Straff(proces)recht, Anker & Anker Opleidingen, Haarlem.
- 26 maart Cursus Actualiteiten Huwelijksvermogensrecht, Sdu Juridische Opleidingen.
- 26 maart Studiedag Nieuwe vormgeving van het publiekrechtelijk toezicht: wat betekent dit voor de praktijk?, IBR, Utrecht.
- 26 maart Start cursus Contractenrecht en burgerlijk procesrecht, AvdR, Waardenburg.
- 26 maart Cursus de Awb-bezwaarschriftprocedure, OSR, Utrecht.

- 26 maart Cursus Strafrecht in de gezondheidszorg, Academie voor Gezondheidsrecht, Zeist.
- 26 maart Cursus Alimentatierecht, SSR, Utrecht.
- 27 maart** *Advocatenblad* verschijnt.
- 27 maart Vergadering College van Afgevaardigden Orde van Advocaten.
- 27 maart Groen van Prinsterlezing door Govert Buijs, De eeuw van de burger, Amersfoort.
- 27 maart: *European Doctorate in Law and Economics-seminar on law and economics*, Maastricht University, Maastricht (tot 29 maart).
- 27 maart Jaarvergadering Orde van Advocaten Den Bosch, Den Bosch.
- 27 maart Jaarvergadering Orde van Advocaten Overijssel.
- 27 maart Congres Stichting Vervoer-adres, Rotterdam.
- 27 maart Cursus Aanmerkelijk belang calamiteiten, Sdu Juridische Opleidingen.
- 27 maart Cursus De Wet bijzondere opsporingsbevoegdheden, Sdu Juridische Opleidingen.
- 27 maart Cursus Economisch rendabel kantoor op basis van toevoegingen, Sdu Juridische Opleidingen.
- 27 maart Start cursus Aansprakelijkheid en schadevergoeding, CPO, Utrecht.
- 27 maart Start cursus Scherp reageren in repliek en dupliek, CPO, Utrecht.
- 27 maart Cursus Bewijsrecht in het vooronderzoek, Breukelen.
- 27 maart Start cursus De wet bijzondere opsporingsbevoegdheden, Breukelen.
- 27 maart Start training Gespreksleider intervisie opleiding, Dialogue, Bussum.
- 27 maart Studiedag Windenergie en omgevingsrecht, IBR, Amsterdam.
- 27 maart Cursus Appartementsrecht 2014, IBR, Utrecht.
- 27 maart Cursus Arbeidsrecht en insolventie, Kluwer, Amsterdam.
- 27 maart Cursus Disciplinaire maatregelen en ontslag wegens disfunctioneren en wangedrag, IAR, Utrecht.
- 27 maart Start masterclass Het nieuwe bestuursprocesrecht, OSR, Utrecht.
- 27 maart Cursus De kosten voor, tijdens en na de civiele procedure, OSR, Utrecht.
- 27 maart Masterclass Nieuwe Europese privacyverordening, Euroforum, Utrecht.
- 28 maart** webinar Actualiteiten Natuurwet- en regelgeving, AvdR.
- 30 maart** Start zomertijd.
- 30 maart Start cursus Jeugd (straf/civiel) en Echtscheiding, Woltring Cursussen, Cuba.
- 31 maart** Seminar Russell Miller, Washington and Lee University, Universiteit van Amsterdam.

- 31 maart Start training Helder schrijven voor juristen, OSR, Utrecht.
- 31 maart Cursus Afstamming en adoptie, SSR, Utrecht.
- 31 maart Webinar Bestuursstrafrecht, AvdR.

APRIL

Nog geen exacte datum: Start leergang Samenwerkingsverbanden tussen decentrale overheden, VU Law Academy, Amsterdam. Cursus Echtelijke woning na scheiding, JurisDidact. Cursus Bestuursrecht in Europees perspectief, deel 2, JurisDidact. Cursus Subsidierecht, JurisDidact. Vijfdaagse leergang onderlinge samenhang tussen staatssteun, aanbesteding en mededinging in kaart, Universiteit Utrecht, Frankrijk.

- 1 april** Cursus Intern en extern toezicht op de kwaliteit van zorg, Sdu Juridische Opleidingen.
- 1 april Start cursus Zieke werknemer in 2013/2014, Iva, Den Bosch.
- 2 april** Cursus Alimentatierecht, Sdu Juridische Opleidingen.
- 2 april Cursus Beroepsprocedure bij de bestuursrechter, OSR, Utrecht.
- 2 april Cursus Actualiteiten personen- en familierecht, CPO.
- 2 april Studiedag Duurzaam aanbe-steden en staatssteun bij gebiedsontwikkeling (I en II), IBR, Den Haag.
- 2 april Studiedag Aanbesteden van duurzame bouwprojecten (I), IBR, Den Haag.
- 2 april Actualiteitencollege Staatssteun bij gebiedsontwikkeling (II), IBR.
- 2 april Cursus Jurisprudentie aanbe-stedingsrecht, AvdR.
- 2 april Webinar gids proportionaliteit en ARW 2012, AvdR.
- 3 april** Thorbecke Lezing, Gent.
- 3 april Start jaarcongres vereniging van Familierecht Advocaten Scheidingsmediators (vFAS), Noordwij-kerhout (tot 5 april).
- 3 april Start basiscursus Pensioen-recht, OSR, Utrecht.
- 3 april Start cursus Insolventierecht voortgezet, CPO.
- 3 april Cursus Appartementsrecht 2014, IBR, Utrecht.
- 3 april Masterclass Europees recht in de arbeidsrechtpraktijk, Iva, Utrecht.
- 3 april Seminar Werkkostenregeling.
- 3 april Webinar Bankgaranties, AvdR.
- 3 april Webinar Jurisprudentie strafrecht, AvdR.
- 4 april** Start cursus Ruimtelijk bestuursrecht en milieurecht, OSR, Utrecht.
- 4 april Magna Charta werkcollege Comparitie, AvdR, Waardenburg.

- 4 april Start governance-opleiding voor commissarissen en toezicht-houders, Wagner Group.
- 4 april: kick-off-meeting Macimide, Maastricht (tot 6 april).
- 5 april** Start studieweek Strafrecht op Curaçao, De Brink, Curaçao.
- 6 april** Start cursus Capita Selecta straf- en procesrecht, AvdR, Sint-Petersburg.
- 7 april** Seminar Brigitta Lurger, Karl-Franzens-Universität Graz, Uni-versiteit van Amsterdam.
- 7 april Start cursus Personen- en familierecht, CPO.
- 7 april Start cursus De gang van zaken in een arbeidsongeschikt-heidsprocedure, OSR, Utrecht.
- 7 april Start mediationopleiding, Centrum voor Conflictantering, Haarlem.
- 7 april Webinar Internationaal strafrecht, AvdR.
- 8 april** Start basiscursus Erfrecht, Sdu Juridische Opleidingen, Assen.
- 8 april Cursus Actualiteiten regulier vreemdelingenrecht, Universi-teit Leiden.
- 8 april Studiedag Aanbestedings-recht voor private diensten, VU Law Academy en IBR, Utrecht.
- 8 april Cursus Straf- en civielrechtelijke jeugdmaatregelen, Kluwer, Utrecht.
- 8 april Praktijkseminar Fiscale werk-kostenregeling, Iva, Utrecht.
- 8 april Start cursus Aansprakelijkheidsrecht, OSR, Utrecht.
- 8 april Webinar Wet bestuur en toezicht, tekst en toelichting, AvdR.
- 9 april** Congres De (on)macht van het Openbaar Ministerie, Utrecht.
- 9 april Cursus Ongehuwd samen-wonen, Sdu Juridische Oplei-dingen.
- 9 april Start verdiepingscursus Civiel bewijsrecht in de praktijk, Univer-siteit Leiden.
- 9 april Cursus Executie van straffen en maatregelen, SSR, Den Bosch.
- 9 april Cursus Effectief handelen in Inspectie SZW-zaken, OSR, Utrecht.
- 9 april Cursus Executie in theorie en praktijk, Kluwer, Utrecht.
- 9 april Start seminar en pleitwed-strijden Justitia, Jonge Balie en Orde van Advocaten, Amsterdam (tot 12 april).
- 9 april Webinar Privacy en strafver-volging, AvdR.
- 10 april** Benelux Merken Congres 2014, Amsterdam.
- 10 april International Women Lea-dership Programme, Stockholm (tot 12 april).
- 10 april Cursus Huurrecht bedrijfs-ruimte: artikel 7:290 BW, Sdu Juridische Opleidingen.
- 10 april Patroonscursus, Dialogue, Bussum.

17 april: secretaressedag

Foto: ANP

- 10 april Cursus Jeugdstraf(proces) recht, Anker & Anker Opleidingen, Ophemert.
- 10 april Start compacte basisoplei-ding Personen- en familierecht, OSR, Utrecht.
- 10 april Start cursus Geheime opsporing, CPO.
- 10 april Masterclass Van een subjek-tief naar een feitelijk ontslag op staande voet, ANI, Amersfoort.
- 10 april Cursus Appartementsrecht 2014, IBR, Utrecht.
- 10 april Regionaal seminar Actuali-teiten ontslagrecht, Iva, Utrecht.
- 10 april Start cursus Arbeids- en ondernemingsrecht, Woltring Cursussen, Cuba.
- 11 april** Afscheidssymposium Menno Kamminga, Maastricht University, Maastricht.
- 11 april Cursus Huurrecht woon-ruimte verdiept, OSR, Utrecht.
- 11 april Webinar Contracteren in het huurrecht bedrijfsruimte, AvdR.
- 11 april Webinar Internationaal familierecht, AvdR.
- 14 april** Start Mediationoplei-ding tot professioneel mediator, Dialogue, Bussum.
- 14 april Start cursus Arbeidsrecht, CPO.
- 14 april Webinar Grensoverschrij-dend strafrecht, AvdR.
- 15 april** Studiemiddag VNJ, Utrecht.
- 15 april Start cursus Bestuurlijke handhaving en bestuursstrafrecht, OSR, Utrecht.
- 15 april Cursus Bestuurlijke hand-aving en toezicht, OSR, Utrecht.
- 15 april Piketcursus Strafrecht, OSR, Utrecht.
- 15 april Start cursus Individu-eel arbeidsrecht verdiept, OSR, Utrecht.
- 15 april Cursus Het civiele bewijs-recht, Kluwer, Utrecht.
- 15 april Cursus Internationaal con-tracteren, Kluwer, Amsterdam.
- 15 april Start opleiding Transforma-tional Leadership, Wagner Group.
- 16 april** Pleitwedstrijd Jonge Balie, Gerechtshof Den Bosch, Den Bosch.
- 16 april Cursus Communiceren met kinderen bij scheiding, Sdu Juri-dische Opleidingen.
- 16 april Cursus Praktijkupdate bedrijfsopvolgingsfaciliteiten, Sdu Juridische Opleidingen.
- 16 april Cursus Actualiteiten Straff(proces)recht, CPO.
- 16 april Cursus Procederen in het civiele kort geding, OSR, Utrecht.
- 16 april Webinar Actualiteiten inter-nationaal handelsrecht, AvdR.
- 16 april Webinar DBFMO, AvdR.
- 17 april** Secretaressedag.
- 17 april Cursus IPR familierecht in stappenplannen, Sdu Juridische Opleidingen.
- 17 april Cursus Appartementsrecht 2014, IBR, Utrecht.
- 17 april Training Psychologie voor juristen, Dialogue, Bussum.
- 17 april Start basiscursus Intellec-tuele eigendom voor de praktijk, Universiteit Leiden (ook op 24 april).
- 17 april Webinar Internationaal pri-vaatrecht, AvdR.
- 18 april** Goede Vrijdag.
- 18 april Verdiepingscursus Alimenta-tierecht, SSR, Utrecht.
- 20 april** Eerste paasdag.
- 21 april Tweede paasdag.
- 22 april** Cursus Bestuursstrafrecht, OSR, Utrecht.
- 22 april Workshop Berekenen van daglonen, OSR, Utrecht.
- 22 april Training Timemanagement voor juristen, OSR, Utrecht.
- 22 april Start basistraining Harvard onderhandelen voor juristen, OSR, Utrecht.

26 april: Koningsdag

- 23 april Cursus Financiële beslissingen in faillissementen en het standaard financieel verslag, CPO.
- 23 april cursus Straf(proces)recht, Anker & Anker Opleidingen, Holten.
- 23 april Cursus vaardigheden Onderhandelen met succes, Universiteit Leiden.
- 23 april Studiedag Ontslag wegens bedrijfseconomische omstandigheden, IAR, Maastricht.
- 23 april Cursus Alimentatie en eigen woning, SSR, Amsterdam.
- 24 april *Advocatenblad* verschijnt.
- 24 april Groninger Juristen Congres.
- 24 april Landelijk congres der bestuurskunde, Ctrl + Alt + Del, kansrijk sturen in de informatiesamenleving, Den Haag (tot 26 april).
- 24 april Cursus Marokkaans familierecht in de Nederlandse rechtspraak, Sdu Juridische Opleidingen.
- 24 april Cursus Missers bij de afwikkeling van faillissementen, CPO.
- 24 april Cursus Beschermingsbewind in de praktijk.
- 24 april Start basiscursus Venootschapsrecht: transacties, CPO, Zeist.
- 24 april Webinar Separatisten, AvdR.
- 24 april Beslagdag 2014, civielrechtelijk conservatoir beslag, AvdR.
- 25 april Internationale conferentie Public and Private Enforcement of European Private Law: Perspectives and Challenges, Rijksuniversiteit Groningen.
- 25 april Webinar Actualiteiten strafrecht, AvdR.
- 25 april Webinar Overgang onderneming, AvdR.
- 26 april Koningsdag.
- 26 april: Meivakantie alle regio's, tot 6 mei.

- 27 april Start cursus Personen- en familierecht, Woltring Cursussen, Spanje.
- 28 april Seminar Daphna Lewinsohn-Zamir, Hebrew University, Universiteit van Amsterdam.
- 28 april Start cursus Actualiteiten, jeugd en de vreemdeling in het strafrecht, Woltring Cursussen, Spanje.
- 28 april Webinar Bestuursstrafrecht, AvdR.

MEI

Nog geen exacte datum: Cursus Kort geding, JurisDidact.

- 1 mei Dag van de arbeid.
- 1 mei Webinar Rechtsbescherming aanbesteding, AvdR.
- 1 mei Webinar Stemrechtloos aandeel, AvdR.
- 1 mei Webinar Overheidsaansprakelijkheid, AvdR.
- 2 mei Voetbal- en hockeytoernooi SJBN, Utrecht.
- 2 mei Webinar Jurisprudentie bestuursrecht, AvdR.
- 2 mei Webinar Lesbisch ouderschap, AvdR.
- 3 mei Dag van de persvrijheid.
- 4 mei Dodenherdenking.
- 5 mei Bevrijdingsdag.
- 5 mei 5 mei-lezing, Mary Robinson, voormalig Hoge Commissaris voor de Mensenrechten, Assen.
- 5 mei Webinar Bewijsrecht, AvdR.
- 6 mei Start cursus Vastgoed, CPO.
- 6 mei Start cursus Aanbestedingsrecht en mededingingsrecht, OSR, Utrecht.
- 6 mei Basiscursus Nederlands en Europees aanbestedingsrecht, OSR, Utrecht.

- 6 mei Cursus insolventierecht, OSR, Utrecht.
- 6 mei Start mastertraining Legal English, OSR, Utrecht.
- 6 mei Cursus Werkgeversaansprakelijkheid, Kluwer, Amsterdam.
- 6 mei Webinar Verzoekschriftprocedure, AvdR.
- 6 mei Webinar Jurisprudentie insolventierecht, AvdR.
- 7 mei Cursus Vaardigheden Pleiten en repliceren, Universiteit Leiden.
- 7 mei Professionele ontmoeting Nieuwe zaaksbehandeling in het bestuursrecht, OSR, Utrecht.
- 8 mei Cursus Mensenhandel in de praktijk, Sdu.
- 8 mei Cursus Intellectuele eigendom, OSR, Utrecht.
- 8 mei Start training Snellezen voor juristen, OSR, Utrecht.
- 8 mei Cursus Patiëntenrechten, OSR, Utrecht.
- 8 mei Studiedag JOR Actueel, Insolventie, financiering en zekerheden, CPO, Amsterdam.
- 8 mei Start cursus Aansprakelijkheid in de financiële sector – recente ontwikkelingen, CPO.
- 8 mei Cursus Huwelijksvermogensrecht en insolventierecht, SSR, Utrecht.
- 8 mei Verdiepingscursus Arbeidsrecht: Herstructurering en inkrimping van ondernemingen, Universiteit Leiden.
- 8 mei Studiedag Geluid in relatie tot ruimtelijke ontwikkeling, IBR, Den Haag.
- 8 mei Regionaal seminar Actualiteiten ontslagrecht, IVA, 's-Hertogenbosch.
- 9 mei Dag van Europa.
- 9 mei Magna Charta werkcollege Bewijsrecht, AvdR, Waardenburg.
- 9 mei Cursus Jurisprudentie omgevingsrecht, OSR, Utrecht.

- 9 mei Start cursus Strategisch ondernemerschap in de advocatuur, OSR, Utrecht.
- 10 mei Lezing Jan Rood, De Europese Unie in de wereld van morgen, Academisch Genootschap, Eindhoven.
- 11 mei Start cursus De civiele procedure in eerste aanleg en rechtspsychologie, Woltring Cursussen, Marokko.
- 11 mei Moederdag.
- 12 mei Seminar John Gardner, Oxford Law, Universiteit van Amsterdam.
- 12 mei Start verdiepingscursus Legal English II: *Practicing and drafting contracts* (PAO), Universiteit Leiden.
- 12 mei Start cursus Contracten maken en beoordelen 1, CPO.
- 12 mei Webinar Beëindigen van overeenkomsten, AvdR.
- 12 mei Webinar Bewijs in het vooronderzoek, AvdR.
- 13 mei Congres Nederlandse Politiebond, Amsterdam (tot 15 mei).
- 13 mei Cursus Wet wijziging curatele, beschermingsbewind en mentorschap, Sdu Juridische Opleidingen.
- 13 mei Cursus Actualiteiten bestuursrecht, CPO.
- 13 mei Cursus Security en continuïteit in de cloud, ICT Recht, Amsterdam.
- 13 mei *Young Entrepreneurs Congres*, Purmerend.
- 13 mei Start opleiding tot professioneel mediator, Dialogue, Bussum.
- 13 mei Verdiepingscursus Actualiteiten in het aanbestedingsrecht (I-IV), IBR, Utrecht.
- 13 mei Studiedag Voorbereiding van de aanbesteding en de inschrijving (I), IBR, Utrecht.
- 13 mei Studiedag Uitzonderingen op de aanbestedingsplicht, motiveringsplichten en wezenlijke wijziging (II), IBR, Utrecht.
- 13 mei Studiedag Europees aanbestedingsrecht, enkele bijzondere procedures (III), IBR, Utrecht.
- 13 mei Studiedag Ontslag wegens bedrijfseconomische omstandigheden, IAR, Zwolle.
- 13 mei Basiscursus Nederlands en Europees mededingingsrecht, OSR, Utrecht.
- 13 mei Cursus De gevolgen van de Wet modern migratiebeleid, OSR, Utrecht.
- 13 mei Webinar Overnamecontracten, AvdR.
- 14 mei Cursus Verdragen in de jeugd- en familierechtpraktijk, Sdu Juridische Opleidingen.

- 14 mei Studiedag JOR Actueel, Insolventie, financiering en zekerheden, CPO, Amsterdam.
- 14 mei Studiedag De Aanbestedingswet 2012, Gids Proportionaliteit en ARW, IBR, Utrecht.
- 14 mei Cursus Privaatrechtelijk bouwrecht 2014, VBR-A/IBR, Utrecht.
- 14 mei Cursus Praktisch procederen in het bestuursrecht, OSR, Utrecht.
- 14 mei Cursus Medezeggenschapsrecht, OSR, Utrecht.
- 15 mei Cursus De betekenis van het EVRM in het strafrecht, CPO.
- 15 mei Verdiepingscursus Juridische vraagstukken rond de dood, Universiteit Leiden.
- 15 mei Start specialisatiecursus Bijzondere curator in jeugdzaken, Universiteit Leiden.
- 15 mei Masterclass Voorbij de perceptie in de ontbindingsperiode, ANI, Amersfoort.
- 15 mei Actualiteitencollege Bouwcontractenrecht, IBR, Utrecht.
- 15 mei Cursus Ambtenarenontslag en disciplinaire maatregelen, OSR, Utrecht.
- 15 mei Start masterclass overheidsaansprakelijkheid, OSR.
- 15 mei Basiscursus AWBZ, OSR, Utrecht.
- 15 mei Cursus Huurrecht bedrijfsruimte verdiept, OSR, Utrecht.
- 15 mei Webinar Actualiteiten personen- en familierecht, AvdR.
- 15 mei Webinar Hoger beroep, AvdR.
- 16 mei Seminar Arbeidsvoorwaarden 2013/2014 in arbeidsrechtelijke context, Iva, Amsterdam.
- 16 mei Cursus Vastgoedcontracten, Sdu Juridische Opleidingen.
- 16 mei Cursus Snellezen, Sdu Juridische Opleidingen.
- 16 mei Cursus Actualiteiten gefinancierde rechtsbijstand en proceskosten, OSR, Utrecht.
- 16 mei Start specialisatiecursus Huurrecht, Universiteit Leiden.
- 19 mei Start cursus Ontslagrecht verdiept, CPO.
- 20 mei Start training Meester in acquisitie, Dialogue, Bussum.
- 20 mei Patroonscursus, Dialogue, Bussum.
- 20 mei Cursus De aangifte erfbelasting, CPO.
- 20 mei Studiedag Rechtsbescherming in het aanbestedingsrecht (V), IBR, Utrecht.
- 20 mei Studiedag PPS bij gebiedsontwikkeling anno 2014, IBR, Den Haag.
- 20 mei Start basiscursus Ambtenarenrecht, Universiteit Leiden.
- 20 mei Cursus Actualiteiten Straf(proces)recht, Anker & Anker Opleidingen, Schiermonnikoog.
- 20 mei Start cursus vaardigheden Pleiten in fiscale zaken, Universiteit Leiden.
- 20 mei Start verdiepingscursus Strafrecht, Universiteit Leiden.

20 mei Cursus Actualiteiten contractenrecht, Kluwer, Amsterdam.
21 mei Verantwoordingsdag parlement (Gehaktstag).
 21 mei *European Conference on Child Abuse and Neglect*, Nederlands Forensisch Instituut, Amsterdam (tot 24 mei).
 21 mei Cursus Privaatrechtelijk bouwrecht 2014, VBR-A/IBR, Utrecht.
 21 mei Cursus Actualiteiten strafrecht en strafprocesrecht, Anker & Anker Opleidingen, Schiermonnikoog.
 21 mei Start basistraining Adviesvaardigheden voor juristen, OSR, Utrecht.
 21 mei Webinar Actualiteiten Wft, AvdR.
22 mei Cursus Actualiteiten strafrecht en strafprocesrecht, Anker & Anker Opleidingen, Schiermonnikoog.
 22 mei Start specialisatie Arbeidsmediation, Centrum voor Conflict-hantering.
 22 mei Verkiezingen Europees Parlement.
 22 mei Training Omgaan met de media, Dialogue, Bussum.
 22 mei Start cursus Financiering en zekerheden, CPO.
 22 mei Verdiepingscursus Staatssteun, Universiteit Leiden.
 22 mei Studiedag Retentie- en insolventierecht (I en II), IBR, Utrecht.
 22 mei Studiedag Retentierecht (I), IBR.
 22 mei Studiedag Insolventierecht (II), IBR.
 22 mei Webinar Kort geding, AvdR.
23 mei Afscheidssymposium Fred Grünfeld, Maastricht University, Maastricht.
 23 mei Cursus Wegwijs in de WOR, Sdu Juridische Opleidingen.
 23 mei Start cursus Zieke werknemer in 2013/2014, IVA, Zwolle.
 23 mei Basiscursus (Europese) subsidies en staatssteun, OSR, Utrecht.
 23 mei Cursus Sociaal zekerheidsrecht voor arbeidsrechtadvocaten en juristen, OSR, Utrecht.
24 mei Cursus Verdeling, verrekening en afwikkeling van vermogens in het familierecht, Sdu Juridische Opleidingen.
25 mei Hardlooppwedstrijd De snelste advocaat, Sdu Royal Ten, Den Haag.
26 mei Regional seminar Actualiteiten ontslagrecht, IVA, Amsterdam.
 26 mei Start cursus Strafrecht: de advocaat in megastrafzaken, CPO.

27 mei Cursus Actualiteiten personen- en familierecht, Sdu.
 27 mei Cursus Rechten en plichten in het onderwijs, OSR, Utrecht.
28 mei Start basiscursus Bouw- en aanbestedingsrecht, Universiteit Leiden.
 28 mei Training VTLB (verdiept), OSR, Utrecht.
 28 mei Start cursus Algemene leerstukken civiel, OSR, Utrecht.
 28 mei Cursus Privaatrechtelijk bouwrecht 2014, VBR-A/IBR, Utrecht.
 28 mei: Congres Nederlandse Vereniging voor Europees Recht, EMU, burgerschap en aanbestedingen, Kopenhagen (tot 1 juni).
 28 mei Masterclass Bijzondere bedingen, IVA, Rotterdam.
 28 mei Start masterclass Actualiteiten burgerlijk procesrecht, goederenrecht en contractenrecht, AvdR, Napels.
29 mei Hemelvaartdag.
30 mei *Advocatenblad* verschijnt.

JUNI

Nog geen exacte datum: Bijeenkomsten Actualiteiten Internationaal Privaatrecht (PAO), Universiteit Leiden. Cursus Burgerlijke stand, JurisDidact. Cursus Vormverzuim in het strafrecht, JurisDidact.

2 juni Start cursus Beslag- en executierecht, CPO.
 2 juni Cursus Actualiteiten gezinshereniging, OSR/Defence for Children, Utrecht.
 2 juni Start cursus Financiering van de mkb-onderneming, CPO.
 2 juni Praktijkseminar Fiscale werk-kostenregeling, IVA, Rotterdam.
3 juni Cursus Praktijkoplossingen (ver)huren bij faillissementen, Sdu Juridische Opleidingen.
 3 juni Start piket cursus Psychiatrisch patiëntenrecht, OSR, Utrecht.
 3 juni Cursus De arbeidsongeschikte ambtenaar, OSR, Utrecht.
 3 juni Opriscursus Nederlands, OSR, Utrecht.
 3 juni Verdiepingscursus Cassatie in strafzaken in de praktijk (PAO), Universiteit Leiden.
4 juni Vergadering Tweede Kamer-commissie Veiligheid en Justitie over JBZ-Raad van 5 en 6 juni 2014, Den Haag.
 4 juni Start cursus Huurrecht woon- en bedrijfsruimte, OSR, Utrecht.
 4 juni Cursus Huurrecht woonruimte, OSR, Utrecht.
 4 juni Cursus Huurrecht bedrijfsruimte, OSR, Utrecht.
 4 juni Cursus vaardigheden Argumentatieleer: gelijk hebben én krijgen, Universiteit Leiden.
 4 juni Cursus Privaatrechtelijk bouwrecht 2014, VBR-A/IBR, Utrecht.

5 juni International Women Leaders Programme, Warschau (tot 7 juni).
 5 juni Cursus Actualiteiten verbintenissenrecht, CPO.
 5 juni Cursus Huur- en faillissementsrecht, CPO.
 5 juni Cursus Mededinging in de gezondheidszorg, marktwerking en budgetten, OSR, Utrecht.
 5 juni Start verdiepingscursus Praktisch procederen in IE-zaken, Universiteit Leiden.
 5 juni Verdiepingscursus Bestuurlijke voorprocedures in de praktijk, Universiteit Leiden.
 5 juni Masterclass De volledige bandbreedte van de UWV-procedure, ANI, Amersfoort.
 5 juni Start cursus Contracten maken en beoordelen 1, CPO.
 5 juni Start training Gespreksleider intervisie opleiding, Dialogue, Bussum.
 5 juni Webinar Actualiteiten voorlopige hechtenis, AvdR.
 5 juni Webinar Bestuurdersaansprakelijkheid, AvdR.
6 juni Start basiscursus Mededingingsrecht, Universiteit Leiden.
 6 juni Magna Charta werkcollege Kort geding, AvdR, Waardenburg.
 6 juni Cursus Actualiteiten bestuursprocesrecht in sociale-zekerheidszaken, OSR, Utrecht.
 6 juni Start cursus Procederen in het sociaal zekerheidsrecht, OSR, Utrecht.
8 juni Eerste pinksterdag.
9 juni Tweede pinksterdag.
10 juni Cursus Gedragkundig onderzoek in strafzaken, Sdu Juridische Opleidingen.
 10 juni Verdiepingscursus Strafrecht, OSR, Utrecht.
 10 juni Training Persoonlijke effectiviteit, OSR, Utrecht.
11 juni OSR Kennisnet Sociale Zekerheid.
 11 juni Cursus Bijzondere rechtsposities en personenschade, OSR, Utrecht.
 11 juni Cursus Actualiteiten vreemdelingen- en vluchtelingenrecht, CPO.
 11 juni Cursus Privaatrechtelijk bouwrecht 2014, VBR-A/IBR, Utrecht.
 11 juni Webinar Privacywetgeving, AvdR.
 11 juni Cursus Straf(proces)recht, Anker & Anker Opleidingen, Neercanne.
12 juni Internationale dag tegen kinderarbeid.
 12 juni ALV en studiemiddag/workshop NWWMA.
 12 juni Cursus IPR familierecht in stappenplannen, Sdu Juridische Opleidingen, Assen.
 12 juni Start cursus Fiscale aspecten bij echtscheiding, OSR, Utrecht.
 12 juni Training Optreden ter zitting bij de kantonrechter, OSR, Utrecht.

12 juni Studiedag Ecologie voor juristen, IBR, Utrecht.
 12 juni Verdiepingscursus Capita Selecta aanneming van werk (I en II), IBR.
 12 juni Cursus Fiscale actualiteiten, CPO.
 12 juni Cursus Bouwrecht in de praktijk, CPO.
 12 juni Cursus vaardigheden Overtuigen op papier, Universiteit Leiden.
 12 juni Studiedag De prijs van het werk (I), IBR, Utrecht.
 12 juni Studiedag Goed en deugdelijk werk en de regeling van de aansprakelijkheid (II), IBR, Utrecht.
 12 juni Start cursus Zieke werknemer in 2013/2014, IAR, Rotterdam.
 12 juni Start cursus Burgerlijk procesrecht, CPO.
13 juni Start cursus Alimentatierekenen: hoeveel verdienen, hoeveel krijgen?, OSR, Utrecht.
13 juni webinar Verrekening en verdeling bij scheiding, AvdR.
15 juni Vaderdag.
16 juni Seminar Florencia M. Wurgler, New York University School of Law, Universiteit van Amsterdam.
 16 juni Start cursus Effectiever contracteren, OSR, Utrecht.
 16 juni Start training Effectief procederen bij de bestuursrechter, OSR, Utrecht.
 16 juni Start basiscursus Straf(proces)recht, OSR, Utrecht.
 16 juni Start cursus Professioneel onderhandelen voor advocaatstagiaires, CPO.
 16 juni Start basiscursus Intellectuele eigendom, CPO.
17 juni Cursus Erfrecht/huwelijksvermogensrecht actueel, CPO.
 17 juni Cursus OTC-derivaten 1: producten en ISDA-documentatie, CPO.
 17 juni Cursus Actualiteiten kinderalimentatie, OSR, Utrecht.
 17 juni Cursus Samengestelde gezinnen en alimentatie, OSR, Utrecht.
 17 juni Start basiscursus Insolventierecht, OSR, Utrecht.
 17 juni Cursus Juridisch kader van internet advertising, spam, e-mailmarketing en cookies, OSR, Utrecht.
 17 juni Studiedag Verjarings- en vervaltermijnen in het bouwrecht, IBR, Amsterdam.
18 juni Cursus Privaatrechtelijk bouwrecht 2014, VBR-A/IBR, Utrecht.
 18 juni Start cursus Contracteren onroerend goed, OSR, Utrecht.
 18 juni Cursus Actualiteiten pachtrecht, Kluwer.
 18 juni Cursus De ondernemer in het huwelijksvermogensrecht, Kluwer, Utrecht.
 18 juni Webinar E-commerce, the do's-and-don'ts, AvdR.

18 juni Webinar Jurisprudentie aanbestedingsrecht, AvdR.
 18 juni Webinar Verdeling van de gemeenschap, AvdR.
19 juni Cursus Medische aansprakelijkheid, Sdu Juridische Opleidingen.
 19 juni Training Succesvol onderhandelen volgens Harvard, Dialogue, Bussum.
 19 juni Algemene vergadering vFAS en lezing Fiscaliteiten.
 19 juni Studiedag Modernisering monumentenrecht, IBR, Utrecht.
 19 juni Start basiscursus Aansprakelijkheid-, schadevergoedings- en verzekeringsrecht (PAO), Universiteit Leiden (ook op 26 juni).
 19 juni Cursus Contracten maken en beoordelen 2, CPO.
 19 juni Cursus De complexe juridische aspecten bij ziekte, CPO.
 19 juni Cursus Ruimtelijk bestuursrecht in de praktijk, CPO.
 19 juni Start cursus Gebiedsontwikkeling, CPO.
 19 juni Cursus Actualiteiten ondernemingsrecht, AvdR.
 19 juni Webinar Algemene voorwaarden, AvdR.
20 juni Wereld Vluchtelingendag.
 20 juni Zeildag SJB, Ottenhome.
 20 juni Cursus Werkgeversaansprakelijkheidsrecht voor gevorderden, Sdu Juridische Opleidingen.
 20 juni Start verdiepingscursus Ontslagrecht, Universiteit Leiden.
 20 juni Start verdiepingscursus Burgerlijk procesrecht in de praktijk, Universiteit Leiden.
23 juni H.J. Scheltema-symposium over Byzantijns recht, Rijksuniversiteit Groningen (tot 25 juni).
 23 juni Start cursus Jeugd(straf)recht in beweging, CPO.
 23 juni Start masterclass Meesterlijk leiderschap, OSR, Utrecht.
24 juni Lezing VNJJA, 's-Hertogenbosch.
 24 juni Cursus Actualiteiten insolventierecht, CPO.
 24 juni Cursus Actualiteiten ICT en Recht, ICT Recht, Amsterdam.
 24 juni Cursus OTC-derivaten 2: regeling op grond van de EMIR, documentatie-eisen en clearingsdocumentatie, CPO.
 24 juni Cursus Actualiteiten BOPZ: recente BOPZ-jurisprudentie, OSR, Utrecht.
 24 juni Webinar Wanprestatie, AvdR.
25 juni Lezing Pensioenrecht, VU Law Academy, Amsterdam.
 25 juni Cursus Privaatrechtelijk bouwrecht 2014, VBR-A/IBR, Utrecht.
 25 juni Cursus Actualiteiten BOPZ: bescherming meerderjarigen en gesloten jeugdzorg, OSR, Utrecht.
 25 juni Cursus Schade begroten vanuit financieel-juridisch perspectief, CPO.
 25 juni Cursus Remedies voor teleurstellende overeenkomsten, AvdR.

- 25 juni Cursus Ontbinding en opzegging, AvdR.
- 26 juni *Advocatenblad* verschijnt.
- 26 juni Vergadering College van Afgevaardigden Orde van Advocaten.
- 26 juni Sluitingszittingen Orde van Advocaten Den Haag (tot 28 juni).
- 26 juni Verdiepingscursus Huwelijksvermogensrecht en echtscheiding, OSR, Utrecht.
- 26 juni Studiedag JOR Actueel, Ondernemingsrecht, CPO, Amsterdam.
- 26 juni Patroonscursus, Dialogue, Bussum.
- 26 juni Webinar Actualiteiten vervoersrecht, AvdR.
- 26 juni Webinar Jurisprudentie huurrecht, AvdR.
- 26 juni Webinar Bankgaranties do's-and-don'ts, AvdR.
- 27 juni Cursus Uit- en overlevingsrecht: WETS en WOTS, Sdu Juridische Opleidingen.
- 27 juni Webinar Schadevergoedingsverminderende en -verhinderende factoren, AvdR.
- 28 juni Start Ramadan.
- 28 juni Kleine Kantoren Dag, Almere.
- 30 juni Seminar Oren Bar-Gill, Center for Law, Economics and Organization New York. University, Universiteit van Amsterdam.
- 30 juni Webinar Actualiteiten arbeidsrecht AvdR.

JULI

Nog geen exacte datum: Cursus Algemene voorwaarden, JurisDidact. Cursus Noodweer en noodweerecexes, JurisDidact.

- 1 juli Magna Charta werkcollege Capita Selecta, AvdR, Waardenburg.
- 2 juli Cursus Straff(proces)recht, Anker & Anker Opleidingen, Zwolle.
- 2 juli Cursus Privaatrechtelijk bouwrecht 2014, VBR-A/IBR, Utrecht.
- 5 juli Zomervakantie regio Noord, tot 18 augustus.
- 9 juli Start governance-opleiding voor commissarissen en toezicht-houders, Wagner Group.
- 9 juli Cursus Jeugdstraf(proces) recht, Anker & Anker Opleidingen, Alkmaar.
- 12 juli Zomervakantie regio Zuid, tot 25 augustus.
- 19 juli Zomervakantie regio Midden, tot 1 september.
- 28 juli Suikerfeest.
- 31 juli *Advocatenblad* verschijnt.

AUGUSTUS

- 19 augustus 9th ICJIS Conference 2013, Universiteit Leiden (tot 23 augustus).
- 28 augustus *Advocatenblad* verschijnt.

SEPTEMBER

- 1 september Start Mediationopleiding tot professioneel mediator, Dialogue, Bussum.
- 2 september Webinar Subsidie-recht, AvdR.
- 2 september Webinar Actualiteiten huwelijksvermogensrecht, AvdR.
- 3 september Webinar Actualiteiten arbeidsrecht, AvdR.
- 3 september Webinar Huwelijksvermogensrecht, AvdR.
- 4 september Webinar Beëindigen duurovereenkomsten, AvdR.
- 4 september Webinar Huwelijksvoorwaarden, AvdR.
- 5 september Magna Charta werkcollege Actualiteiten burgerlijk procesrecht, AvdR, Waardenburg.
- 8 september Webinar Duur en beëindigen huurovereenkomsten bedrijfsruimte, AvdR.
- 11 september Dag van de scheiding.
- 11 september European Conference of Maritime Law Research (tot 13 september).
- 11 september Patroonscursus, Dialogue, Bussum.
- 11 september Webinar Actualiteiten aanbestedingsrecht, AvdR.
- 11 september Webinar Actualiteiten huurrecht bedrijfsruimte, AvdR.
- 12 september Congres vFAS.
- 12 september Webinar Actualiteiten ondernemingsrecht, AvdR.
- 13 september Nacht van de dictatuur, Den Haag.
- 15 september Internationale dag van de democratie.
- 15 september Start training Inzetten van bemiddelings- en mediationvaardigheden, Dialogue, Bussum.
- 16 september Prinsjesdag.
- 16 september Vergadering College van Afgevaardigden Orde van Advocaten.
- 16 september Studiemiddag VNJA.
- 16 september Webinar Web bestuur en toezicht, tekst en toelichting, AvdR.
- 16 september Webinar Aandeelhoudersovereenkomsten, AvdR.
- 17 september OSR Kennisnet Sociale Zekerheid.
- 17 september Start specialisatieopleiding Gerechtelijk deskundigen, Universiteit Leiden.
- 17 september Cursus Het nieuwe EU-migratierecht in Nederland, CPO.

26 september: Congres Nederlandse Orde van Advocaten

Foto: Gerhard van Roon

- 17 september Cursus Straff(proces) recht, Anker & Anker Opleidingen, Antwerpen.
- 17 september Webinar Opsporing internationaal, AvdR.
- 18 september Training Conflictmanagement, Dialogue, Bussum.
- 18 september Cursus Verkeersstrafrecht, Kluwer, Utrecht.
- 18 september Start mediationopleiding, Centrum voor Conflictantering, Ede.
- 18 september Webinar Jurisprudentie bestuursrecht, AvdR.
- 18 september Webinar Jurisprudentie aanbestedingsrecht, AvdR.
- 22 september Training Timemanagement voor juristen, Dialogue, Bussum.
- 22 september Webinar Jurisprudentie insolventierecht, AvdR.
- 23 september Start training Projectmanagement voor juristen, Dialogue, Bussum.
- 24 september Cursus Jeugdstraf(proces)recht, Anker & Anker Opleidingen, Oosterbeek.
- 25 september *Advocatenblad* verschijnt.
- 25 september Start training Gespreksleider intervisie opleiding, Dialogue, Bussum.
- 25 september Webinar Actualiteiten personen- en familierecht, AvdR.
- 25 september Webinar Actualiteiten erfrecht, AvdR.
- 26 september Congres Nederlandse Orde van Advocaten.
- 28 september *Right to know day*.
- 29 september Webinar Actualiteiten beslag- en executierecht, AvdR.
- 30 september Start training De manager en professional als coach, Dialogue, Bussum.
- 30 september Webinar Actualiteiten arbitragerecht, AvdR.

OKTOBER

Nog geen exacte datum: Jaarvergadering Orde van Advocaten Rotterdam. Pleit kennisdag ICT.

- 1 oktober Lezing Pensioenrecht, VU Law Academy, Amsterdam.
- 1 oktober Basiscursus Pachtrecht, Kluwer, Arnhem.
- 1 oktober Cursus Straff(proces)recht, Anker & Anker Opleidingen, Utrecht.
- 1 oktober Webinar Actualiteiten staatssteun, AvdR.
- 1 oktober Webinar Bestuursdersaansprakelijkheid, AvdR.
- 1 oktober Webinar Actualiteiten pensioenrecht, AvdR.
- 2 oktober Start opleiding tot professioneel mediator, Dialogue, Bussum.
- 2 oktober Start specialisatie Arbeidsmediation, Centrum voor Conflictantering.
- 3 oktober Start governance-opleiding voor commissarissen en toezicht-houders, Wagner Group.
- 3 oktober Webinar Licentieovereenkomsten, AvdR.
- 3 oktober Webinar Actualiteiten huurrecht woonruimte, AvdR.
- 4 oktober Duits-Nederlandse Juristenconferentie, Alkmaar (tot 6 oktober).
- 6 oktober Webinar Deelnemingsvormen: medeplegen en medeplichtigheid, AvdR.
- 7 oktober Start training Financieel management voor juristen, Dialogue, Bussum.
- 7 oktober International European Food and Feed Law Conference: Regulation of Innovations, Utrecht (tot 10 oktober).

- 7 oktober Fiscaal Symposium, Maas-tricht.
- 8 oktober Cursus 101 werkgeversvragen over de arbeidsongeschikte werknemer, OSR, Utrecht.
- 8 oktober Webinar Actualiteiten alimentatie, AvdR.
- 9 oktober Patroonscursus, Dialogue, Bussum.
- 9 oktober Webinar Wet modern migratiebeleid, AvdR.
- 9 oktober Webinar Bezwaarschriftprocedure, AvdR.
- 10 oktober Europese dag tegen de doodstraf.
- 11 oktober Herfstvakantie regio Noord, tot 20 oktober.
- 13 oktober Webinar Rechtsbescherming aanbesteding, AvdR.
- 13 oktober Webinar De 403-verklaring, AvdR.
- 13 oktober Workshop Actualiteiten vreemdelingenprocesrecht (regulier), OSR, Utrecht.
- 14 oktober Verdiepingscursus Beter omgaan met de zieke werknemer, Sdu Juridische Opleidingen, Breukelen.
- 14 oktober Cursus De wet voor webwinkels, ICT Recht, Amsterdam.
- 16 oktober Webinar Bewijsvoering, AvdR.
- 17 oktober Cursus Timemanagement & Getting things done voor juristen, Sdu Juridische Opleidingen.
- 18 oktober Europese dag tegen mensenhandel.
- 18 oktober Herfstvakantie regio's Midden en Zuid, tot 27 oktober.
- 20 oktober Webinar Actualiteiten bestuursrecht, AvdR.
- 20 oktober Webinar Jurisprudentie huurrecht, AvdR.
- 22 oktober Webinar Actualiteiten insolventierecht, AvdR.

- 24 oktober Dag van de Verenigde Naties.
- 24 oktober Webinar Actualiteiten strafrecht, AvdR.
- 24 oktober Webinar Procederen in huurzaken, AvdR.
- 24 oktober Webinar Zieke werknemer, AvdR.
- 26 oktober Start wintertijd.
- 28 oktober Cursus Games en kansspelen onder de wet, ICT Recht, Amsterdam.
- 29 oktober Cursus Jeugdstraf-(proces)recht, Anker & Anker Opleidingen, Haarzuilens.
- 30 oktober *Advocatenblad* verschijnt.
- 30 oktober Najaarsvergadering Orde van Advocaten, Den Haag.
- 30 oktober Start training Meester in acquisitie, Dialogue, Bussum.
- 30 oktober Cursus Juridische aspecten bij medische beslissingen rond levenseinde, OSR, Utrecht.
- 30 oktober Verdiepingscursus Alimentatierecht, SSR, Utrecht.

NOVEMBER

Nog geen exacte datum: Gerbrandy-debat Orde van Advocaten. Uitreiking Nederlands-Duitse juristenprijs JPR Advocaten.

- 3 november Start verdiepingscursus Legal English II: Practicing and drafting contracts (PAO), Universiteit Leiden.
- 3 november Start mediationopleiding, Centrum voor Conflict-hantering, Zwolle.
- 4 november Cursus Actualiteiten regulier vreemdeilingenrecht, Universiteit Leiden.
- 4 november Webinar Actualiteiten arbeidsrecht, AvdR.
- 4 november Webinar Actualiteiten aanbestedingsrecht, AvdR.
- 5 november Cursus Jeugdstraf-(proces)recht, Anker & Anker Opleidingen, Den Haag.
- 6 november Start SJBN Jonge Balie Congres (tot 8 november).
- 6 november Start training Communicatiestijlen voor juristen, OSR, Utrecht.
- 7 november actualiteitencursussen alumni Nijmeegse rechten-faculteit, Nijmegen
- 10 november Start opleiding tot professioneel mediator, Dialogue, Bussum.
- 11 november Sint Maarten.
- 11 november Patroonscursus, Dialogue, Bussum.
- 11 november Webinar gids proportionaliteit en ARW 2012, AvdR.
- 12 november Pleitwedstrijd Jonge Balie, Gerechtshof Den Bosch, Den Bosch.
- 12 november Cursus Straf(proces)recht, Anker & Anker Opleidingen, Amsterdam.
- 12 november Webinar Jurisprudentie strafrecht, AvdR.
- 13 november Algemene vergadering vFAS en lezing.
- 13 november Start training Adviesvaardigheden, Dialogue, Bussum.
- 13 november Start basiscursus Wet bescherming persoonsgegevens, Universiteit Leiden.
- 13 november Webinar Huurrecht en insolventie, AvdR.
- 13 november Webinar Erfrecht, AvdR.
- 14 november Training Omgaan met de media, Dialogue, Bussum.
- 17 november Start cursus Update ondernemingsrecht, OSR, Utrecht.
- 17 november Start mediationopleiding Centrum voor Conflict-hantering, Haarlem.
- 18 november Lezing VNJA.
- 18 november Training Effectief communiceren, Dialogue, Bussum.
- 18 november Webinar Klacht-recht, AvdR.
- 19 november Cursus Straf(proces)recht, Anker & Anker Opleidingen, Den Haag.
- 19 november Webinar Beëindigen van overeenkomsten, AvdR.
- 20 november Internationale dag van de rechten van het kind.
- 20 november Advocatuur-congres 2014 Hokken Management & Advies, Houten (tot 22 november).
- 20 november Cursus Executie van straffen en maatregelen, SSR, Den Bosch.
- 21 november Start basiscursus Mededingingsrecht, Universiteit Leiden.
- 21 november Webinar Contracteren in het huurrecht bedrijfsruimte, AvdR.
- 21 november Webinar Internationaal familierecht, AvdR.
- 21 november Cursus Beleggingsfraude (module fraude op de financiële markten), SSR, Amsterdam.
- 24 november Training Psychologie voor juristen, Dialogue, Bussum.

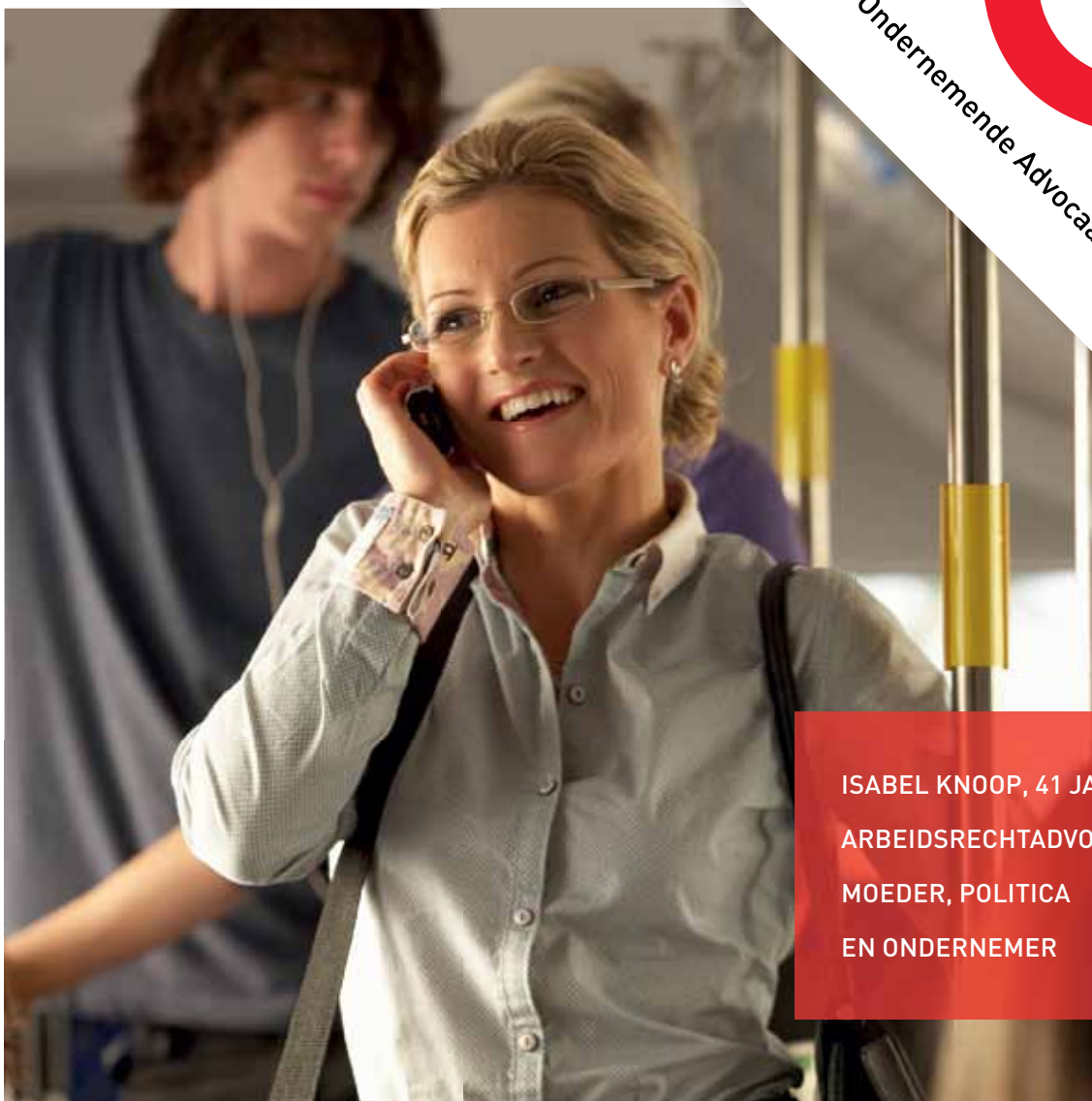
6 november: start Jonge Balie Congres (tot 8 november)

Foto: Freyr van den Assen

- 24 november Start training Succesvol acquireren voor advocaten, OSR, Utrecht.
- 24 november Webinar Actualiteiten strafprocesrecht AvdR.
- 25 november Training Effectief overtuigen en beïnvloeden, Dialogue, Bussum.
- 26 november Lezing Pensioenrecht, VU Law Academy, Amsterdam.
- 26 november Verdiepingscursus Bestuursrechtelijk bewijsrecht, Universiteit Leiden.
- 26 november Cleveringa-oratie, Universiteit Leiden.
- 27 november *Advocatenblad* verschijnt.
- 27 november Cursus vaardigheden Overtuigen op papier, Universiteit Leiden.
- 27 november Webinar Actualiteiten ondernemingsrecht, AvdR.
- 28 november Cursus Toezicht, tuchtrecht en kwaliteit in de gezondheidszorg, OSR, Utrecht.
- 28 november Ius Commune Conference (tot 30 november).
- 3 december Webinar Bewijsrecht, AvdR.
- 4 december Vergadering College van Afgevaardigden Orde van Advocaten.
- 4 december Training Succesvol onderhandelen volgens Harvard, Dialogue, Bussum.
- 4 december Start governanceopleiding voor commissarissen en toezichthouders, Wagner Group.
- 4 december Webinar Actualiteiten strafrecht, AvdR.
- 4 december Webinar Overheidscontractenrecht, AvdR.
- 5 december Sinterklaasavond.
- 8 december Cursus ICT vs. arbeidsrecht, ICT Recht, Amsterdam.
- 8 december Webinar De nieuwe rol van de rechter-commissaris, AvdR.
- 8 december Webinar Jurisprudentie aanbestedingsrecht, AvdR.
- 9 december Cursus Actualiteiten ICT en recht, ICT Recht, Amsterdam.
- 10 december Dag van de rechten van de mens.
- 10 december OSR Kennisnet Sociale Zekerheid.
- 10 december Cursus Straf(proces)recht, Anker & Anker Opleidingen, Rotterdam.
- 11 december Cursus Jeugdstraf-(proces)recht, Anker & Anker Opleidingen, Rotterdam.
- 11 december Cursus De privacywetgeving in de praktijk, ICT Recht, Amsterdam.

DECEMBER

- 1 december Webinar Bezwaarschriftprocedure, AvdR.
- 3 december Cursus Vreemdelingenrecht voor strafrechtadvocaten, OSR, Utrecht.
- 3 december Webinar Schadevergoedingsverminderende en -verhinderende factoren, AvdR.
- 11 december Webinar Ondernemingsplichten, AvdR.
- 11 december Webinar Jurisprudentie insolventierecht, AvdR.
- 12 december Congres Nederlandse Vereniging van Strafrechtadvocaten (NVSA), (tot 14 december).
- 12 december Start verdiepingscursus Burgerlijk procesrecht in de praktijk, Universiteit Leiden.
- 12 december Cursus Open source licenties, ICT Recht, Amsterdam.
- 15 december Naturalisatiedag.
- 15 december Koninkrijksdag.
- 15 december Cursus Actualiteiten ondernemingsrecht, AvdR.
- 16 december Patroonscursus, Dialogue, Bussum.
- 17 december Cursus vaardigheden Argumentatieleer: gelijk hebben én krijgen, Universiteit Leiden.
- 18 december *Advocatenblad* verschijnt.
- 18 december Internationale migrantendag.
- 18 december Cursus Jeugdstraf-(proces)recht, Anker & Anker Opleidingen, Amsterdam.
- 18 december Training Persoonlijke effectiviteit, Dialogue, Bussum.
- 20 december Kerstvakantie alle regio's, tot 5 januari 2015.
- 25 december Eerste kerstdag.
- 26 december Tweede kerstdag.
- 31 december Oudjaarsdag.

Ondernemende Advocaat

ISABEL KNOOP, 41 JAAR,
ARBEIDSRECHTADVOCAAT,
MOEDER, POLITICA
EN ONDERNEMER

OndernemendeAdvocaat.nl – Partner van uw praktijk

Naast zelfstandig arbeidsrechtadvocaat is Isabel Knoop actief in de lokale politiek en verzorgt zij haar drie kinderen. Reizen doet ze met het openbaar vervoer. Ondernemende Advocaat van Sdu Uitgevers raadpleegt zij dagelijks. Met Ondernemende Advocaat worden advocaten ondernemers. U beheerst alle facetten van het vak en gebruikt alleen dat wat voor u

van toepassing is. Ondernemende Advocaat is een uitgebreid palet waar u, naast het vinden van de beste content, de meest relevante pakketten, opleidingen en tools, ook kennis kunt delen. Een nieuwe manier van denken, werken en ondernemen. Isabel kan zo het ondernemerschap moeiteloos combineren met haar drukke bestaan.

Wat er verandert in 2014

Welke voor advocaten relevante regelingen treden naar verwachting in 2014 in werking? De stand van zaken in december 2013.

Marian Verburgh

ADVOCATUUR EN RECHTSPRAAK

Experiment met no cure no pay

Status De verordening van de Nederlandse Orde van Advocaten tot wijziging van de Verordening op de praktijkuitoefening (onderdeel Resultaatgerelateerde Beloning) is gepubliceerd op 25 juli 2013 (*Stcrt.* 20779).

Inhoud Invoering experiment met no cure no pay; advocaten in letselschadezaken en overlijdensschadezaken mogen met hun cliënten een resultaatgerelateerde beloning afspreken. Na vijf jaar wordt gekeken of de regeling permanent moet worden.

In werking 1 januari 2014.

Contante betalingen aan advocaten ingeperkt

Status De verordening van de Nederlandse Orde van Advocaten tot wijziging van artikel 10 Verordening op de administratie en de financi-

Cash? Maximaal vijfduizend euro.

ele integriteit (VAFI) is gepubliceerd op 13 november 2013 (*Stcrt.* 32118). **Inhoud** Het College van Afgevaardigden van de Orde heeft in september besloten dat advocaten voortaan nog maar maximaal vijfduizend euro (was vijftienduizend euro) aan contant geld mogen ontvangen van hun cliënt. Betalingen boven vijfduizend euro zijn slechts mogelijk na overleg met de deken. Met uitvoerige toelichting. Het oude artikel 10 VAFI speelde een belangrijke rol in de tuchtzaken die leidden tot de schrapping van een bekende Amsterdamse strafpleiter. **In werking** 1 januari 2014.

Hoger beroep in kantonzaken door unusrechter

Status Wetsvoorstel 33 316 (Wijziging van het Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering in verband met de enkelvoudige behandeling van het hoger beroep in kantonzaken) is in behandeling bij de Eerste Kamer.

Inhoud Kantonzaken kunnen straks ook in hoger beroep enkelvoudig worden afgedaan. De zogeheten poortraadsheer beslist of dit nodig is. Het voorstel vloeit voort uit het Regeerakkoord. Beoogde besparing: vier à vijf miljoen euro. **In werking** Beoogd 1 januari 2014.

Bezuiniging op toevoegingen in vreemdelingenzaken

Status Het ontwerpbesluit houdende aanpassing van het Besluit vergoedingen rechtsbijstand 2000 in verband met de wijziging van de vergoeding van rechtsbijstandsverleners in geval van

vervolgaanvragen tot het verlenen van een verblijfsvergunning van vreemdelingen (Besluit aanpassing vergoeding vervolgaanvragen vreemdelingen) is op 27 december 2012 voorgedragen bij de Tweede Kamer (Kamerstukken 31 753, nr. 55). De Raad van State adviseerde in september 2013. Op het moment van schrijven van dit stuk waren het advies en de definitieve tekst van het besluit nog niet openbaar. **Inhoud** In vervolgaanvragen van vreemdelingen waarbij geen nieuwe feiten en omstandigheden worden aangevoerd en waarbij de vreemdeling niet in het gelijk wordt gesteld, krijgt de rechtsbijstandsverlener een lagere vergoeding toegekend. De maatregel moet een besparing van 1,5 miljoen euro opleveren.

In werking Beoogd 1 januari 2014.

Verhoging griffierechten met gemiddeld vijftien procent

Status Wetsvoorstel 33 757 (Wijziging van de Algemene wet bestuursrecht, de Wet griffierechten burgerlijke zaken en de Wet op het hoger onderwijs en wetenschappelijk onderzoek in verband met aanpassing van griffierechten) is in behandeling bij de Tweede Kamer. **Inhoud** Verhoging van de griffierechten met gemiddeld vijftien procent. Dit ondanks eerdere kritiek uit het veld. De Raad van State signaleerde in zijn advies onder meer dat de griffierechten in hoger beroep en cassatie met wel dertig tot honderd procent worden verhoogd. Zie de tabel tariefverhogingen bij de memorie van

toelichting. Beoogde besparing: van 38 miljoen euro in 2014 tot 58 miljoen euro in 2018.

In werking Beoogd begin 2014.

Wet positie en toezicht advocatuur

Status Wetsvoorstel 32 382 (Aanpassing van de Advocatenwet en enige andere wetten in verband met de positie van de advocatuur in de rechtsorde en herziening van het toezicht op advocaten (Wet positie en toezicht advocatuur)) is sinds mei 2010 in behandeling bij Tweede Kamer.

Inhoud Het voorstel bevat ten eerste: wetgeving naar aanleiding van het rapport-Van Wijmen, waaronder codificatie van de kernwaarden, invoering van tuchtregis-ter, zwarte lijst en boete, verplichte aansluiting voor elke advocaat bij een klachten-/geschillenregeling, verval van de WTBZ-begrotingsprocedure, modernisering van het tuchtprocesrecht en andere wijzigingen in de Advocatenwet. Ten tweede: een geheel nieuwe regeling van het toezicht op de advocatuur, waarbij een College van Toezicht de lokale dekens gaat controleren. Bij amendement heeft Kamerlid Ard van der Steur (VD) voorgesteld om een kostenveroordeling te introduceren. De raad van discipline zou dan naast oplegging van een maatregel de advocaat kunnen veroordelen in niet alleen de proceskosten van de klager, maar ook – en dat is nog nieuwer – in de kosten van het tuchtcollege. Een soort griffierecht achteraf, dat in de duizenden euro's kan lopen. Dit

onder het bij dit kabinet populaire motto 'de vervuiler betaalt'. Het eindrapport van interim rapporteur toezicht advocatuur Rein Jan Hoekstra werd op 16 december 2013 gepresenteerd. De Tweede Kamer bepaalt vervolgens hoe de behandeling van het wetsvoorstel verder gaat. Nut en noodzaak van het – door de Orde verfoeide – College van Toezicht zullen de bijzondere aandacht hebben.

In werking Beoogd 1 juli 2014.

STRAFRECHT

Conservatoir beslag op vermogen verdachte ten behoeve van slachtoffer

Status Wet van 26 juni 2013 tot aanpassing van het Wetboek van Strafvordering, het Wetboek van Strafrecht en de Uitvoeringswet Internationaal Strafhof in verband met de introductie van de mogelijkheid conservatoir beslag te leggen op het vermogen van de verdachte ten behoeve van het slachtoffer (*Stb.* 2013, 278).

Inhoud Ingevolge deze wet kan de Staat conservatoir beslag leggen op het vermogen van de verdachte van een misdrijf waarvoor een geldboete van de vierde categorie (vijfduizend euro) of hoger kan worden opgelegd. De Staat keert het ontvangen bedrag uit aan het slachtoffer. Door tijdens het opsporingsonderzoek beslag te leggen, kan worden voorkomen dat de verdachte zijn vermogen verstopt voordat hij wordt veroordeeld tot schadevergoeding, zo is de gedachte.

In werking 1 januari 2014.

Uitbreiding gronden voorlopige hechtenis

Status Wetsvoorstel 33 360 (Wijziging van het Wetboek van Strafvordering in verband met de uitbreiding van de gronden voor voorlopige hechtenis) is in behandeling bij de Eerste Kamer.

Inhoud Het wetsvoorstel voegt aan het Wetboek van Strafvordering gronden voor voorlopige hechtenis toe: bij verdenking van openlijke

geweldpleging, brandstichting, bedreiging, (zware) mishandeling of vernieling in de publieke ruimte of tegen personen met een publieke taak. Denk aan uitgaansgeweld, misdrijven tijdens evenementen zoals voetbalwedstrijden, concerten, dansfeesten en oudejaarsvieringen, in het openbaar vervoer, op stations, dicht bij winkels of uitgaansgelegenheden. Berechting van het misdrijf moet via snelrecht binnen zeventien dagen en vijftien uren plaatsvinden.

In werking Beoogd 1 januari 2014.

Bestrijding seksueel misbruik van kinderen en kinderpornografie

Status Wetsvoorstel 33 580 (Implementatie van richtlijn 2011/93/EU van het Europees Parlement en de Raad ter bestrijding van seksueel misbruik en seksuele uitbuiting van kinderen en kinderpornografie, en ter vervanging van Kaderbesluit 2004/68/JBZ van de Raad (PbEU L 335)) is in behandeling bij de Eerste Kamer.

Inhoud Wijziging Wetboek van Strafrecht. Het strafmaximum voor ontucht met misbruik van gezag wordt verhoogd en er komt een nieuwe strafbepaling voor het opzettelijk bevorderen van ontucht door een persoon onder de achttien jaar met een ander door dwang, geweld, of dreiging. Zie de transponeringstabel bij de memorie van toelichting. Het Besluit justitiële en strafvorderlijke gegevens gaat verplichten tot het doorgeven van justitiële gegevens bij het aannemen van personeel voor activiteiten met kinderen.

De richtlijn moest voor 18 december 2013 in nationale wetgeving omgezet zijn.

In werking Verwacht begin 2014.

Invoering adolescentenstrafrecht

Status Wet van 27 november 2013 tot wijziging van het Wetboek van Strafrecht, het Wetboek van Strafvordering en enige andere wetten in verband met de invoering van een adolescentenstrafrecht (*Stb.* 2013, 485).

inhoud Het wordt mogelijk om een

Tappen en opvragen camerabeelden wordt gemakkelijker

sanctie uit het gewone strafrecht toe te passen op een minderjarige en een sanctie uit het pedagogische sanctiepakket van het jeugdstrafrecht op een jongvolwassene. Doel: flexibiliteit rond sancties voor criminele adolescenten (15 tot 23 jaar). **In werking** 1 april 2014.

Strafverhoging witwassen en andere financieel-economische criminaliteit

Status Wetsvoorstel 33 685 (Wijziging van het Wetboek van Strafrecht, het Wetboek van Strafvordering en de Wet op de economische delicten met het oog op het vergroten van de mogelijkheden tot opsporing, vervolging, alsmede het voorkomen van financieel-economische criminaliteit (verruiming mogelijkheden bestrijding financieel-economische criminaliteit)) is in behandeling bij de Tweede Kamer. **Inhoud** Er komen hogere straffen voor witwassen en corruptie. De strafbaarstelling van misbruik van subsidiegeld wordt verruimd en de maximale boete voor bedrijven wordt verhoogd en meer afhankelijk van de jaaromzet. Verder komt er een snellere procedure om te

beoordelen of advocaten of notarissen zich bij inbeslagname in het kader van een opsporingsonderzoek terecht beroepen op hun verschoningsrecht.

In werking Beoogd 1 april 2014.

Opheffen strafrechtelijke immuniteit publiekrechtelijke rechtspersonen

Status Wetsvoorstel 30 538 (Voorstel van wet van de Kamerleden Re-court, Oskam en Segers tot wijziging van het Wetboek van Strafrecht en het Wetboek van Strafvordering in verband met het opheffen van de strafrechtelijke immuniteiten van publiekrechtelijke rechtspersonen en hun leidinggevers) is in behandeling bij de Eerste Kamer.

Inhoud Het initiatiefwetsvoorstel wijzigt artikel 51 van het Wetboek van Strafrecht. Ook publiekrechtelijke rechtspersonen en hun leidinggevende ambtenaren worden strafrechtelijk vervolgbaar. Op dit moment is de Staat dat niet en zijn de lagere overheden dat slechts beperkt, volgens de jurisprudentie. Naar aanleiding van kritiek op mogelijke ongewenste effecten is het voorstel wat verzacht: niet

strafbaar is de ambtenaar of de publiekrechtelijke rechtspersoon die een feit begaat dat redelijkerwijs noodzakelijk is voor de uitvoering van een publieke taak bij wettelijk voorschrift opgedragen.

In werking Beoogd in 2014.

Tappen en opvragen van camerabeelden wordt makkelijker

Status Wetsvoorstel 33 747 (Wijziging van het Wetboek van Strafvordering en het Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering in verband met de versterking van het presterend vermogen van de politie) is in behandeling bij de Tweede Kamer.

Inhoud De regels over aftappen van telecommunicatie, opvragen van camerabeelden, notificatieplicht voor bijzondere opsporingsbevoegdheden en bewaartermijnen voor politiegegevens worden versoepeld. Het wetsvoorstel is bedoeld om de administratieve lasten voor de politie en andere overheidsorganen te verminderen en zodoende de bestrijding van ernstige criminaliteit te verbeteren.

In werking Beoogd 1 juli 2014.

Gedwongen alcohol- en drugstesten bij geweldsmisdrijven

Status Wetsvoorstel 33 799 (Wijziging van het Wetboek van Strafvordering in verband met het terugdringen van geweld onder invloed van middelen) is op 11 november 2013 ingediend bij de Tweede Kamer.

Inhoud Dit wetsvoorstel creëert een wettelijke basis voor gedwongen alcohol- en drugstesten bij geweldplegers. Middelengebruik wordt een – in beginsel – strafverzwarende factor. Verschillende adviseurs, waaronder de Raad van State en de Nederlandse Orde van Advocaten, hebben geadviseerd om het nieuwe dwangmiddel te beperken tot op heterdaad aangehouden verdachten. Dat advies is door de regering niet overgenomen.

In werking Beoogd 1 juli 2014.

Elektronische detentie (enkelband) en afschaffing detentiefasering

Status Wetsvoorstel 33 745 (Wijziging van de Penitentiaire beginselenwet en het Wetboek van Strafrecht in verband met de herijking van de wijze van de tenuitvoerlegging van vrijheidsbenemende sancties en de invoering van elektronische detentie) is in behandeling bij Tweede Kamer.

Inhoud Het voorstel geeft uitvoering aan het regeerakkoord, waarin staat dat gedetineerden met goed gedrag meer bewegingsruimte en vervroegde invrijheidstelling kunnen verdienen en dat de algemeen geldende detentiefasering verdwijnt. De Raad van State adviseerde negatief ('... niet, dan nadat...'). Beoogde besparing: zestien miljoen euro.

In werking Beoogd 1 juli 2014.

Passagegegevens voertuigen in kentekenregister

Status Wetsvoorstel 33 542 (Wijziging van het Wetboek van Strafvordering in verband met de regeling van het vastleggen en bewaren van kentekengegevens door de politie) is in behandeling bij de Tweede Kamer.

Inhoud Passagegegevens als kenteken, locatie, tijdstip en foto van een voertuig kunnen worden vastgelegd en bewaard in een kentekenregister. Het zijn gegevens van passerende voertuigen die op dat moment niet direct nodig zijn voor een politieonderzoek; de gegevens uit het register mogen binnen vier weken gebruikt worden bij de opsporing van een specifiek misdrijf en voor de aanhouding van voortvluchtige personen. De naam van de persoon op wiens naam het kenteken staat, wordt alleen bekend als in een concrete zaak naar een specifiek kenteken in het kentekenregister wordt gezocht.

In werking Beoogd 1 juli 2014.

Foto: ANP-19238601.jpg

Per 1 juli gedwongen alcoholtesten bij geweldsmisdrijven?

BESTUURS- RECHT

Aanscherping Wet arbeid vreemdelingen

Status Wet van 25 november 2013 inzake herziening van de Wet arbeid vreemdelingen (*Stb.* 499).

Inhoud Het voorstel bevat een aantal aanscherpingen. De toets op prioriteitgenietend aanbod wordt strenger. Een tewerkstellingsvergunning (TWV) is straks nog maar één (nu maximaal drie) jaar geldig. Een tewerkstellingsvergunning wordt slechts verleend als de medewerker marktconform loon krijgt en minimaal het minimumloon. Een tewerkstellingsvergunning kan worden geweigerd als de werkgever in het verleden is veroordeeld voor het overtreden van arbeidswetgeving. Een medewerker van buiten de Europese Economische Ruimte (EER) mag zonder tewerkstellingsvergunning werken als hij vijf (nu drie) jaar in Nederland heeft gewerkt.

In werking Beoogd 1 januari 2014.

Herschikken gronden voor asielverlening

Status Wet van 25 november 2013 tot wijziging van de Vreemdelingenwet 2000 in verband met het herschikken van de gronden voor asielverlening (*Stb.* 2013, 478).

Inhoud In de Vreemdelingenwet worden twee asielgerelateerde toelatingsgronden geschrapt: de klemmende reden van humanitaire aard en het categoriaal beschermingsbeleid. Zo komt de Nederlandse asielregelgeving meer in overeenstemming met de Europese regelgeving. Ook wordt de procedure voor een verblijfsvergunning asiel aan nareizende gezinsleden vereenvoudigd en versneld.

In werking Beoogd 1 januari 2014.

Strenger vreemdelingtoezicht

Status Wetsvoorstel 32 528 (Wijziging van de Vreemdelingenwet 2000 in verband met verruiming van de bevoegdheden in het kader van het vreemdelingtoezicht) wordt op 28 januari 2014 plenair behandeld door de Eerste Kamer.

Inhoud Bepaalde ambtenaren kunnen straks voor het onderzoek naar de identiteit van een vreemde zonder toestemming van de bewoner een woning doorzoeken. Ook kan een vastzittende vreemdeling in het kader van onder meer identiteitsonderzoek worden onderzocht aan kleding, lichaam en bezittingen.

In werking Beoogd begin 2014.

Meldplicht datalekken

Status Wetsvoorstel 33 662 (Wijziging van de Wet bescherming persoonsgegevens en de Telecommunicatiewet in verband met de invoering van een meldplicht bij de doorbreking van maatregelen voor de beveiliging van persoonsgegevens (meldplicht datalekken)) is in behandeling bij de Tweede Kamer. **Inhoud** Zodra zich een lek voordoet in de beveiliging van persoonsgegevens moet de verantwoordelijke voor de verwerking van persoonsgegevens melding doen bij de toezichthouder, het College Bescherming Persoonsgegevens, en vaak ook aan de betrokkene. De meldplicht geldt zowel in de private als publieke sector. Het CBP kan een bestuurlijke boete opleggen.

In werking Beoogd 1 juli 2014.

Professionalisering jeugdzorg

Status Wetsvoorstel 33 619 (Aanpassingen van de Wet op de jeugdzorg en enkele andere wetten ten behoeve van de professionalisering van de jeugdzorg) is in behandeling bij de Tweede Kamer.

Inhoud Invoering van een wettelijk stelsel van professionalisering (opleidingseisen, register en tucht-recht) voor beroepsbeoefenaren in de jeugdzorg. Het betreft niet alleen de bureaus jeugdzorg, de zorgaanbieders, bedoeld in de Wet op de jeugdzorg, de raad voor de kindbescherming en Stichting Nidos maar ook alle justitiële jeugdinrichtingen en Bureaus Halt. Een ontwerpbesluit tot wijziging van het Uitvoeringsbesluit Wet op de Jeugdzorg (TK 33 619, nr. 7) is voorgehangen bij de Tweede en Eerste Kamer. De brief van de staatssecretaris van WVS over de oprichting van Stichting Kwaliteits-

register Jeugdzorg (33811, A, nr. 1) wordt er ook bij betrokken.

In werking Beoogd in 2014.

Beperking vestiging Antillianen in Nederland

Status Wetsvoorstel 33 325 (Voorstel van wet van het Kamerlid Bosman houdende regulering van de vestiging van Nederlanders van Aruba, Curaçao en Sint Maarten in Nederland (Wet regulering vestiging van Nederlanders van Aruba, Curaçao en Sint Maarten in Nederland)) is in behandeling bij de Tweede Kamer.

Inhoud Dit initiatiefwetsvoorstel van WD-Kamerlid André Bosman beperkt de vestiging van Antilliaanse Nederlanders in Nederland. De opsteller heeft de vestigingseisen zo veel mogelijk gelijkgesteld met de voorwaarden die gelden voor EU-onderdanen.

In werking Beoogd in 2014.

PRIVAATRECHT

Terugvorderen bonussen

Status Wetsvoorstel 32 512 (Wijziging van Boek 2 van het Burgerlijk Wetboek en de Wet op het financieel toezicht in verband met de bevoegdheid tot aanpassing en terugvordering van bonussen en winstdelingen van bestuurders en dagelijks beleidsbepalers) is in behandeling bij de Eerste Kamer.

Inhoud De raad van commissarissen krijgt de bevoegdheid om excessieve bonussen van bestuurders van bijvoorbeeld banken, verzekeringsmaatschappijen en beleggingsondernemingen aan te passen en terug te vorderen. Het betreft bonussen die achteraf gezien zijn toegekend op basis van onjuiste informatie ('claw back') en bonussen waarvan uitkering wegens onredelijkheid niet kan worden gerechtvaardigd.

In werking Beoogd 1 januari 2014.

Pandhuizen mogen geen woekerrentes meer rekenen

Status Wet van 11 september 2013 tot aanvulling van Boek 7 van het Burgerlijk Wetboek met een nieuwe titel 2D (regels met betrekking tot pandbeleningen) (*Stb.* 2013, 350).

Inhoud Pandhuizen, bestaan die nog? Jazeker, er zijn op dit moment circa zestig particuliere pandhuizen, waarvan de meeste zijn opgericht na 2000, en twee gemeentelijke (zonder winstoogmerk). Volgens dit wetsvoorstel worden klanten voordat ze spullen belenen bij een pandhuis geïnformeerd over de rente die ze gaan betalen en de termijn waarbinnen ze moeten terugbetalen om hun spullen terug te krijgen. Er komt ook een maximum rentepercentage: 9 procent het eerste jaar en 4,5 procent vanaf het tweede jaar dat de wet geldt. De Pandhuiswet 1910 wordt ingetrokken.

In werking Beoogd 1 januari 2014.

Wijziging curatele, beschermingsbewind en mentorschap

Status Wet van 16 oktober 2013 tot wijziging van enige bepalingen van Boek 1 van het Burgerlijk Wetboek inzake curatele, onderbewindstelling ter bescherming van meerderjarigen en mentorschap ten behoeve van meerderjarigen en enige andere bepalingen (Wet wijziging curatele, beschermingsbewind en mentorschap) (*Stb.* 414).

Inhoud Om benoemd te worden tot curator, bewindvoerder of mentor moet men straks aan wettelijke kwaliteitseisen voldoen. De kantonrechter oordeelt bij benoeming over de geschiktheid en een externe accountant moet elk jaar verklaren dat betrokkene nog aan de kwaliteitseisen voldoet.

Nu kunnen alleen natuurlijke personen curator of mentor zijn, straks ook rechtspersonen. Rechtspersonen kunnen nu al bewindvoerder zijn.

In werking Gedeeltelijk per 1 januari 2014. De bepalingen over kwaliteitseisen en beloning worden later in kracht.

Jeugdhulp naar gemeenten

Status Wetsvoorstel 33 684 (Regels over de gemeentelijke verantwoordelijkheid voor preventie, ondersteuning, hulp en zorg aan jeugdigen en ouders bij opgroei- en opvoedingsproblemen, psychische problemen en stoornissen (Jeugdwet)) is in behandeling bij

de Eerste Kamer.

Inhoud De gemeenten worden verantwoordelijk voor het leveren van alle jeugdhulp. Daarnaast wordt het wettelijk recht op zorg (aanspraak) omgevormd naar een voorzieningsplicht voor gemeenten (voorziening), net als bij de Wet maatschappelijke ondersteuning (Wmo). De Eerste Kamer behandelt het voorstel samen met het ontwerpbesluit tot wijziging van het Uitvoeringsbesluit Wet op de Jeugdzorg, met de brief over de oprichting van Stichting Kwaliteitsregister Jeugdzorg (Kamerstukken 1/2 33 811 A/1) en het wetsvoorstel Gebruik burgerservicenummer in de jeugdzorg (33 674).

In werking Eerste gedeelte verwacht begin 2014, de rest later.

Opheffing verschillen tussen huwelijk en geregistreerd partnerschap

Status Wet van 27 november 2013 tot wijziging van het Burgerlijk Wetboek en het Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering mede in verband met de evaluatie van de Wet openstelling huwelijk en de Wet geregistreerd partnerschap (*Stb.* 2013, 486).

Inhoud Een aantal verschillen tussen het geregistreerd partnerschap en het huwelijk verdwijnt. Kinderen die binnen een geregistreerd partnerschap worden geboren, krijgen nu een familierechtelijke band met de moeder en de mannelijke partner van de moeder. In samenhang met de Wet lesbisch ouderschap (wet van 25 november 2013, *Stb.* 480) geldt dit ook voor een geregistreerd partnerschap tussen moeder en duomoeder. Daarnaast wordt het gezag van adoptieouders over hun gezamenlijk kind geregeld, ook als zij niet in een huwelijk of in een geregistreerd partnerschap verbonden zijn. Het gezagsregister kan voortaan ook elders dan bij de rechtbanken gehouden worden. Ouders kunnen straks door registratie in het gezagsregister iemand aanwijzen die na hun overlijden het gezag over hun kind gaat uitoefenen. Ook krijgen kinderen de bevoegdheid om een nietigverklaring van het huwelijk of het geregistreerd partner-

schap van een (demente) ouder te verzoeken. Zie ook Rijkswet van 25 november 2013 (*Stb.* 481).

In werking Verwacht begin 2014.

Europese consumentenbescherming

Status Wetsvoorstel 33 520 (Wijziging van Boek 6 en Boek 7 van het Burgerlijke Wetboek, de Wet handhaving consumentenbescherming en enige andere wetten in verband met de implementatie van Richtlijn 2011/83/EU van het Europees Parlement en de Raad van 25 oktober 2011 betreffende consumentenrechten, tot wijziging van Richtlijn 93/13/EEG van de Raad en van Richtlijn 199/44/EG van het Europees Parlement en de Raad en tot intrekking van Richtlijn 85/577/EEG en van Richtlijn 97/7/EG van het Europees Parlement en de Raad (PbEU L 304/64) (Implementatiewet richtlijn consumentenrechten) is in behandeling bij de Eerste Kamer.

Inhoud Het voorstel bevat onder meer de volgende uitbreiding van consumentenrechten. De bedenktijd voor consumenten in de Europese Unie bij internetaankopen gaat van zeven naar veertien dagen. Er komen duidelijke regels over informatie bij de verkoop van een product of dienst. De richtlijn is niet bedoeld voor overeenkomsten over sociale dienstverlening en gezondheidszorg, gokactiviteiten, financiële diensten, pakketreizen, passagiersvervoerdiensten, onroerende zaken en overeenkomsten die een notariële tussenkomst vereisen. De Colportagewet wordt ingetrokken.

In werking 15 juni 2014.

Wet auteurscontractenrecht

Status Wetsvoorstel 33 308 (Wijziging van de Auteurswet en de Wet op de naburige rechten in verband met de versterking van de positie van de auteur en de uitvoerende kunstenaar bij overeenkomsten betreffende het auteursrecht en het naburig recht (Wet auteurscontractenrecht)) is in behandeling bij de Tweede Kamer.

Inhoud Invoering van een regeling van het exploitatiecontract,

ter verbetering van de positie van auteurs/uitvoerende kunstenaars ten opzichte van de exploitanten van hun werk. Volgens dit voorstel krijgen makers:

- recht op een redelijke vergoeding voor de verlening van het recht om een werk toegankelijk te maken voor het publiek. De hoogte van deze vergoeding kan op verzoek door de minister worden vastgesteld;
- een aanvullende redelijke vergoeding als er een groot verschil is tussen de vergoeding en de opbrengsten van de exploitatie van het werk (de zogenaamde bestseller bepaling);
- het recht op gehele of gedeeltelijke ontbinding van de overeenkomst met de exploitant als die het werk onvoldoende exploiteert (de zogenaamde non-usus bepaling).

Ook worden onredelijk bezwarende bedingen vernietigbaar verklaard en kan een geschillencommissie worden ingesteld voor de beslechting van geschillen. Ten slotte wordt de filmregeling verduidelijkt.

In werking Beoogd 1 juli 2014.

Bescherming flexwerkers (onderdeel Wet werk en zekerheid)

Status Wetsvoorstel 33 818 (Wijziging van verschillende wetten in verband met de hervorming van het ontslagrecht, wijziging van de rechtspositie van flexwerkers en wijziging van verschillende wetten in verband met het aanpassen van de Werkloosheidswet, het verruimen van de openstelling van de Wet inkomensvoorziening oudere werklozen en de beperking van de toegang tot de Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte werkloze werknemers (Wet werk en zekerheid)) is op 29 november 2013 ingediend bij de Tweede Kamer.

Inhoud Onderdeel van het wetsvoorstel zijn maatregelen die flexwerkers beter beschermen. Zij krijgen eerder een vast dienstverband. Tijdelijke contracten van maximaal zes maanden mogen geen proeftijd bevatten. Dat geldt

Flexwerkers krijgen betere bescherming

ook voor een aansluitend contract. In tijdelijke contracten mag alleen bij bijzondere omstandigheden een concurrentiebeding staan. Bij een contract voor bepaalde tijd van zes maanden of langer dat automatisch eindigt, moet de werkgever uiterlijk één maand voor het einde van het contract schriftelijk aan de werknemer berichten of het wordt verlengd.

De maatregelen vloeien voort uit het sociaal akkoord dat het kabinet op 11 april 2013 heeft gesloten met werkgevers en vakbonden en uit het begrotingsakkoord 2014, dat het kabinet op 11 oktober 2013 heeft bereikt met oppositiepartijen D66, SGP en ChristenUnie over de begroting van 2014.

In werking Beoogd 1 juli 2014. Andere onderdelen van de Wet werk en zekerheid, de versoering van de WW en de nieuwe ontslagregels gaan naar verwachting niet eerder in dan 1 juli 2015.

Tegengaan huwelijksdwang

Status Wetsvoorstel 33 488 (Wijziging van Boek 1 en Boek 10 van het Burgerlijk Wetboek betreffende de huwelijksleeftijd, de huwelijksbetselen, de nietigverklaring van een huwelijk en de erkenning van in het buitenland gesloten huwelijken (Wet tegengaan huwelijksdwang)) is in behandeling bij de Tweede Kamer.

Inhoud Het sluiten van gedwongen huwelijken wordt moeilijker. Minderjarigen mogen niet meer

trouwen. Zogenaamde neef-nichthuwelijken worden moeilijker, dit mede ter uitvoering van het regeerakkoord (TK 33 410 nr. 15). Bij huwelijksdwang krijgt het Openbaar Ministerie de mogelijkheid om het voorgenomen huwelijk niet door te laten gaan. Onder dwang gesloten huwelijk kunnen eerder nietig worden verklaard. De erkenning van in het buitenland gesloten polygame huwelijken wordt beperkt.

In werking Beoogd in 2014.

Civielrechtelijk Bestuursverbod

Status Internetconsultatie over voorontwerp Wijziging van de Faillissementswet in verband met de invoering van de mogelijkheid van een bestuursverbod (Wet civielrechtelijk bestuursverbod) is in mei gesloten. Indiening wetsvoorstel verwacht begin 2014.

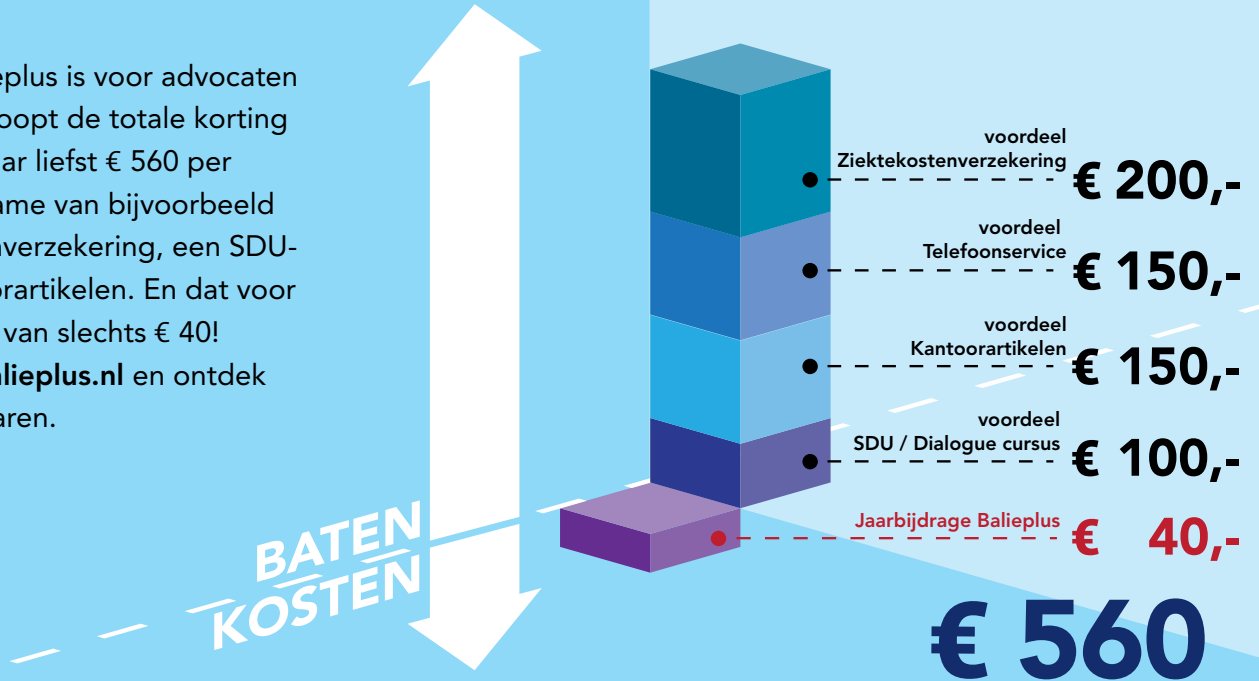
Inhoud Een bestuurder met een civielrechtelijk bestuursverbod mag maximaal vijf jaar geen rechtspersoon besturen. Dat moet voorkomen dat frauduleuze bestuurders na een faillissement hun activiteiten via omwegen en met nieuwe rechtspersonen voortzetten. Het is één van de op 26 november 2012 aangekondigde maatregelen om faillissementsfraude effectiever te bestrijden (TK 29 911, nr. 74). De officier van justitie of de curator kan de rechter vragen een bestuursverbod uit te spreken.

In werking Beoogd in 2014.

Bereken úw voordeel

Inkopen via Balieplus is voor advocaten voordeliger. Zo loopt de totale korting al snel op tot maar liefst € 560 per advocaat bij afname van bijvoorbeeld een ziektekostenverzekering, een SDU-cursus en kantoorartikelen. En dat voor een jaarbijdrage van slechts € 40!

Ga naar www.balieplus.nl en ontdek wat ú kunt besparen.

balie⁺
laat je advocaat zijn

www.balieplus.nl

[verzekeringen](#)

+

[pensioenen](#)

+

[bedrijfsvoering](#)

+

[ict](#)

+

[cursussen](#)

Visser Quispel Heidema is een modern en goed geoutilleerd advocatenkantoor gevestigd te Oud-Beijerland, Vlaardingen en Bergen op Zoom. Er heerst een informele en goede sfeer. De medewerkers van het kantoor realiseren zich dat er meer in het leven bestaat dan werken.

Verskillende medewerkers van het kantoor werken parttime.

Het kantoor is werkzaam op meerdere rechtsgebieden waaronder de familie- en strafpraktijk en richt zich verder op de commerciële praktijk, behandeling van letselschadezaken en het incasseren van geldvorderingen. Binnen Visser Quispel Heidema zijn naast tien advocaten een aantal incassomedewerkers werkzaam.

Visser Quispel Heidema

Advocatuur - Letselschade - Incasso

Visser Quispel Heidema is een middelgroot kantoor met vestigingen in Oud-Beijerland, Vlaardingen en Bergen op Zoom. Wij zijn gedreven en geloven in specialisatie. Onze praktijk groeit. Daarom zijn wij, ter versterking van ons team, op zoek naar:

Advocaat-medewerker / jurist voor de letselschade praktijk (m/v) - full time

Een viertal advocaten is op dit moment werkzaam in de letselschade praktijk. Zij hebben de gespecialiseerde LSA-opleiding afgerond of volgen deze nog. Wij zoeken een advocaat-medewerker / jurist die relevante ervaring heeft in de letselschade praktijk.

Geboden wordt: een prettige, professionele werkomgeving · een goed salaris en emolumenten · goede vooruitzichten

Sollicitaties gaarne binnen veertien dagen na publicatie te richten aan:

Mw. N. Lodder (nlodder@vqh.nl)
Personeelszaken

Visser Quispel Heidema
West-Voorstraat 1
Postbus 1121
3260 AC Oud-Beijerland
www.vqh.nl

Juridische implicaties van niet langer gedogen

Het besluit om een gedoogde situatie niet langer te gedogen, is in de regel geen besluit. Onterecht, gezien de risico's die een ondernemer van bijvoorbeeld een coffeeshop daarmee loopt.

Jaap Baar¹

Gedogen neemt binnen het bestuursrecht een bijzondere plaats in.² Door te gedogen wordt immers afgevoerd van de bestaande beginselplicht tot handhaving van overtredingen van bestuursrechtelijke regels. Een terugkerend probleem daarbij is de rechtsbescherming. Er kunnen in de eerste plaats immers derden zijn die er belang bij hebben dat er wel wordt gehandhaafd. Denk bijvoorbeeld aan omwonenden die er belang bij hebben dat geluidsnormen ten aanzien van een nabijgelegen spoortraject worden gehandhaafd.³ Uiteraard heeft ook degene wiens gedragingen worden gedoogd belang bij rechtsbescherming. Aan het gedogen worden per slot van rekening bepaalde verwachtingen ontleend. Wanneer een bestuursorgaan besluit niet langer te gedogen, zal 'de gedoogde' dan ook in veel gevallen de rechter willen consulteren om te vragen of dat zomaar kan.

Volgens vaste jurisprudentie is de beslissing om een gedoogde situatie niet langer te gedogen in beginsel geen besluit in de zin van de Algemene wet bestuursrecht. Tegen de beslissing een overtreding niet langer te gedogen, staat dan ook pas rechtsbescherming open

Gedoogbeleid en handhavingkader verschillen per gemeente

op het moment dat daadwerkelijk tot handhaving van die overtreding wordt overgegaan. Waarom is het 'intrekken' van een gedoogverklaring of het vervallen van de gedoogstatus in beginsel geen besluit en welke bijzondere omstandigheden maken dat deze beslissing in sommige gevallen wel als besluit wordt aangemerkt? Is bovendien de jurisprudentie wel houdbaar?

Deze bespreking van de juridische status van de gedoogverklaring zal zich vooral richten op de jurisprudentie betreffende coffeeshops. Het gedogen van coffeeshops neemt binnen het gedogen een bijzondere plaats in.⁴ Zo geldt de beginselplicht tot handhaving niet bij het gedogen van coffeeshops. Daarnaast is bij coffeeshops niet sprake van incidenteel gedogen, maar wordt in de meeste gemeenten met een gedoogbeleid

gewerkt en geven zij gedoogverklaringen af waaraan voorwaarden zijn verbonden. Er is, om het maar zo te noemen, sprake van gereguleerd gedogen.

In 1992 zijn door het Openbaar Ministerie de zogeheten AHOJG-criteria opgesteld. Die criteria houden in dat coffeeshops in elk geval niet mogen afficheren, de A, geen harddrugs mogen verkopen, de H, geen overlast mogen veroorzaken, de O, geen jongeren mogen toelaten, de J, en alleen hoeveelheden van minder dan vijf gram mogen verkopen, de G. Als bestaande coffeeshops aan die criteria voldoen, worden de verkoop en het bezit van softdrugs strafrechtelijk gedoogd.⁵ Sinds 29 november 2011 is daar het ingezetenen criterium aan toegevoegd, wat inhoudt dat geen softdrugs verkocht mogen worden aan niet-ingezetenen.⁶

Ook voor de handhaving op het gebied van het bestuursrecht zijn die criteria leidend. In art. 13b van de Opiumwet is opgenomen dat de burgemeester bevoegd is met bestuursdwang op te treden indien in woningen of lokalen drugs aanwezig zijn of worden verstrekt. De burgemeester kan dan bijvoorbeeld tot sluiting van die woningen of lokalen besluiten. Op basis van dit art. 13b wordt in overleg met de lokale driehoek

¹ Advocaat bij Hoogendam Advocaten te Den Haag.

² Zie bijvoorbeeld: F.R. Vermeer, *Gedogen door bestuursorganen* (diss. Groningen), Deventer: Kluwer 2010. ISBN: 978 90 130 7519 9 en R.A. Noorhoff, *Artikel 13b Opiumwet: wegwijs in gedogen en handhaven*, Deventer: Kluwer 2011.

³ ABRvS 6 april 2011, ECLI:NL:RVS:2011:BQ0315.

⁴ Vermeer besteedt er dan ook een apart hoofdstuk aan: F.R. Vermeer, *Gedogen door bestuursorganen* (diss. Groningen), Deventer: Kluwer 2010, hoofdstuk 5.

⁵ Zie: Aanwijzing Opiumwet, 2012A021.

⁶ (Dit criterium en de 'problemen' daaromtrent, worden hier verder buiten beschouwing gelaten. Zie voor een uitgebreide beschrijving en evaluatie: M.M.J. van Ooyen-Houben e.a., *Het besloten club- en het ingezetenen criterium voor coffeeshops*, WODC 2013, Cahiers 2013-02).

een gemeentelijk gedoogbeleid vastgesteld. De AHOJG-criteria staan daarbij centraal. In aanvulling op die criteria kunnen per gemeente nog aanvullende vereisten gelden, zoals de eis dat er voorlichting omtrent verslaving in de inrichting aanwezig moet zijn. Indien de bepalingen uit het gedoogbeleid worden overtreden, kan dat er dus toe leiden dat de burgemeester op grond van art. 13b tot handhavend optreden overgaat.

Niet alleen het gedoogbeleid kan per gemeente verschillen, maar ook het handhavingskader. Zo kan worden besloten eerst waarschuwingen te geven of direct tot tijdelijke sluiting van de inrichting over te gaan. Ook kan de burgemeester bepalen dat een coffeeshop in het geheel niet meer zal worden gedoogd. Deze coffeeshop wordt dan afgevoerd van de lijst met gedoogde verkooppunten en de gedoogverklaring wordt ingetrokken.⁷

Jurisprudentie

Het intrekken van de gedoogverklaring, is zoals opgemerkt, naar vaste jurisprudentie geen besluit. Door de Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State is dit voor het eerst uitgemaakt in de uitspraak van 4 juni 2002.⁸ In die zaak ging het om het gedogen van de afwijking van een vergunningvoorschrift voor een composteerinrichting. De afdeling overwoog dat een weigering te gedogen, behoudens bijzondere omstandigheden, volgens vaste jurisprudentie niet als een besluit in de zin van art. 1:3 Awb wordt aangemerkt. Dat geldt volgens de afdeling ook voor de intrekking van een eerder verleende gedoogverklaring. De afdeling vervolgt:

‘Evenals de weigering te gedogen houdt een dergelijke beslissing slechts de mogelijkheid in dat het betrokken bestuursorgaan handhavend zal gaan optreden. Eerst wanneer tot handhavend optreden wordt besloten, concretiseert die mogelijkheid zich. Onder die omstandigheden

Intrekking betekent niet automatisch handhaving

kan aan een beslissing tot intrekking van een gedoogverklaring geen zelfstandige betekenis worden toegekend, behoudens bijzondere gevallen.⁹

Bij uitspraak van 15 september 2004¹⁰ werd ten aanzien van het intrekken van een gedoogbeschikking van een coffeeshop een overeenkomstig oordeel geveld. Daar werd aan toegevoegd dat ook indien bij de afgifte van een gedoogverklaring een bepaald beleid wordt gevoerd, dit niet betekent dat een weigering om nog langer te gedogen als een besluit kan worden aangemerkt.

De reden daartoe is dus dat het na intrekking van een gedoogverklaring niet zeker is dat tot handhaving wordt overgegaan. Men heeft niet een extra moment van rechtsbescherming willen creëren behoudens, zoals geschreven, bijzondere omstandigheden.

Een dergelijke bijzondere omstandigheid werd door de voorzieningenrechter Breda aangenomen toen de betrokkene volgens de handhavingsmatrix een sluiting voor de duur van vijf jaar riskeerde indien hij een handhavingsbesluit zou uitlokken.¹¹ Uit de uitspraak van de afdeling van 3 augustus 2011, waarbij dit oordeel van de voorzieningenrechter werd vernietigd, daarentegen volgt dat het risico van een sluiting voor de duur van vijf jaar geen bijzondere omstandigheid vormt die maakt dat de intrekking van de gedoogstatus een besluit is.¹² De uitspraak van de Rechtbank Breda lijkt dan ook achterhaald.

De afdeling acht het feit dat de voorlopige hechtenis van betrokkene was geschorst wel een bijzondere omstandigheid die maakt dat de intrekking van de gedoogverklaring als besluit gezien moest worden. Het uitlokken van handhaving en het aldus begaan van een overtreding zou er toe kunnen leiden dat die schorsing zou worden opgeheven en de betrokkene vast zou komen te zitten. Van de exploitant van de coffeeshop kon dan ook in redelijkheid niet worden gevergd dat hij een handhavingsbesluit zou uitlokken.¹³ In diezelfde uitspraak overwoog de afdeling overigens wel dat de enkele dreiging van gevangenisstraf of de dreiging van langdurige sluiting op grond van het gemeentelijk handhavingsbeleid, geen omstandigheden zijn die maken dat de intrekking van de gedoogstatus als een besluit moet worden gezien. De Rechtbank Gelderland merkt het intrekken van de gedoogverklaringen ook aan als een besluit in het geval van een al eerder tot een voorwaardelijke gevangenisstraf veroordeelde exploitant, die zich nog in zijn proeftijd bevond.¹⁴

Kritiek

Uit die laatstgenoemde uitspraak van de afdeling volgt dat het zeldzaam is dat het vervallen van de gedoogstatus als een besluit wordt gezien. Alleen als sprake is van zeer klemmende en concrete gronden die maken dat in redelijkheid niet van de betrokkene gevergd kan worden dat een handhavingsbesluit wordt uitgelokt, is sprake van bijzondere omstandigheden op grond waarvan de intrekking van de gedoogverklaring als een besluit wordt aangemerkt.

In de regel zal een exploitant na intrekking van de gedoogverklaring dus een handhavingsbesluit uit dienen te lokken door simpelweg een overtreding te begaan. De daaraan verbonden risico's zijn niet gering. Herhaalde overtreding van art.13b Ow kan op grond van het gemeentelijk handhavingsbeleid immers vaak leiden tot definitieve

7 Zie voor een voorbeeld het Handhavingskader van de gemeente Den Haag: Toekomstvisie Horeca 2010-2015, RIS168865_04-FEB-2010).

8 AB 2002/219, m.nt. Michiels (Eco-composteerbedrijf).

9 Idem, R.O. 2.2.

10 ABRvS 15 september 2004, LJN: AR2178.

11 Rechtbank Breda, 16 oktober 2009, AB 2009/405, m.nt. Vermeer.

12 ABRvS 3 augustus 2011, AB 2012/61 m.nt. Vermeer.

13 ABRvS 9 maart 2011, AB 2011/104, m.nt. Vermeer.

14 Rechtbank Gelderland, 25 april 2013, ECLI:NL:RBGEL:2013:CA0742.

sluiting van de inrichting, waardoor de ondernemer ook de reguliere horecaexploitatievergunning kwijt is. Daarnaast gaat het bij softdrugs om gedragingen die naar de letter van de wet nog steeds strafbaar zijn. Dit kan er toe leiden dat ook het Openbaar Ministerie handhavend gaat optreden. Op de lange termijn kan dat zelfs tot gevolg hebben dat de ondernemer veroordeeld wordt voor de handel in softdrugs, met eventueel een gevangenisstraf en ontneming tot gevolg. Daarnaast zal de ondernemer na een dergelijke veroordeling niet meer door de Bibob-toets komen, waardoor het ook praktisch onmogelijk wordt een nieuwe, reguliere, horecaonderneming te starten.¹⁵

Onder andere deze risico's voor de ondernemer maken dat er de nodige kritiek is op de jurisprudentie waarbij de intrekking van een gedoogverklaring niet als een besluit wordt aangemerkt. Zo stelt hoofddocent bestuursrecht aan de Rijksuniversiteit Groningen Frank Vermeer in diens dissertatie *Gedogen door bestuursorganen* dat het voor de gedoogde onevenredig bezwarend is de 'uitlokingsroute' te volgen bij het bestaan van risico's als permanente sluiting. Er zou meteen rechtsbescherming tegen de beslissing open moeten staan. Het

enkele gegeven dat niet zeker is dat tot handhaving van een nieuwe overtreding wordt overgegaan, maakt dat niet anders, het risico is volgens Vermeer voldoende. Vooral nu het coffeeshopbeleid in de regel zeer stringent gehandhaafd wordt.¹⁶

Ook Van der Veen pleit in zijn advies voor een extra rechtsbeschermingsmoment bij de intrekking van de gedoogverklaring. Hij meent dat gedoogden wellicht hun activiteiten staken na intrekking van de gedoogverklaring, in verband met de dreiging van handhavend optreden. Dit terwijl nog niet in rechte vaststaat dat er een overtreding is geweest. Hij pleit dan ook voor een aparte korte procedure waar louter en alleen wordt bezien of er daadwerkelijk van een overtreding sprake is.¹⁷

Bij de handhaving op het gebied van coffeeshops volgt de intrekking van een gedoogverklaring in de regel echter tegelijk met een handhavingsbesluit waarbij een tijdelijke sluiting van de inrichting bevolen wordt. In dat besluit is dan vaak opgenomen dat op grond van de vermeende overtreding, na ommekomst van de tijdelijke sluiting, de verkoop van softdrugs niet langer gedoogd zal worden. Ook hierin ligt een reden om

de intrekking van een gedoogverklaring wel als een appellabel besluit aan te merken. Niet alleen omdat het praktisch en logisch is om deze intrekking tegelijk met het besluit tot tijdelijke sluiting te toetsen, maar ook omdat de vraag of tot intrekking wordt overgegaan afhangt van redenen die in het besluit tot tijdelijke sluiting en het beleid waarop dat besluit is gebaseerd worden genoemd.

Het doet in dat verband dan ook krom aan dat de rechter bij toetsing van het besluit en toetsing van de duur van de opgelegde sluiting van de inrichting, de intrekking van de gedoogverklaring niet meeweegt. Deze intrekking betekent immers in feite het einde van de onderneming als coffeeshop en is het meest vergaande gevolg van het besluit. Het is dan ook vreemd indien die intrekking pas later en bovendien alleen indien de betrokkene handhaving uitlokt, getoetst zou worden, vooral als de intrekking van de gedoogverklaring expliciet in het besluit tot tijdelijke sluiting is opgenomen.

Deze redenen, in combinatie met het gegeven dat het risico voor coffeeshop-ondernemers bij uitlokking van een handhavingsbesluit zeer groot is, maken dat de intrekking van de gedoogverklaring vaker dan nu het geval is als besluit aangemerkt dient te worden. Vooral in die gevallen waar de intrekking expliciet genoemd wordt in het besluit waar tot tijdelijke sluiting wordt overgegaan. <<

¹⁵ Zie bijvoorbeeld de uitspraak van de voorzieningenrechter van de Rechtbank Amsterdam van 6 maart 2012, ECLI:NL:RBAMS:2012:BV7903.

¹⁶ Zie de noot van Vermeer bij: ABRvS 9 maart 2011, AB 2011/104, m.nt. Vermeer.

¹⁷ G.A. van der Veen, 'Bestuursrechtelijke rechtsbescherming voorbij het besluit', in: Het besluit voorbij, VAR-reeks 150, BJu Den Haag 2013, p. 127-130.

(advertentie)

TOGA
atelier

S c h o u t

Kwaliteit met oog voor detail

Een Succesvol en Kleurrijk 2014!

Voering in vele kleuren leverbaar

www.toga-atelierschout.nl

info@toga-atelierschout.nl

Industrieweg 51
3044 AS Rotterdam
Tel.: 010 245 07 66
di t/m vr 9:00 - 17:30
zaterdag op afspraak

Is uw pensioen klaar voor 2014?

Minder pensioen opbouwen en later pensioen ontvangen. Dat zijn de belangrijkste gevolgen van fiscale aanpassingen die op 1 januari 2014 ingaan. Advocatenkantoren met een pensioenregeling moeten die tijdig wijzigen. 'Anders dreigen fiscale sancties.' Plus: rekenvoorbeelden van specialist in verzekeringen, pensioen en financiële planning Mutsaerts. Vergelijk uzelf.

Casus Advocaat (30): stoppen op 65ste of 67ste?

Advocatenkantoor X heeft een pensioenregeling voor alle advocaten in loondienst en ondersteunend personeel. Het betreft een middelloonregeling voor 24 werknemers. Kenmerk van de middelloonregeling is dat er een gegarandeerde uitkering wordt verzekerd voor het ouderdomspensioen. De werknemers kunnen nu al bepalen hoe hoog de uitkering vanaf hun pensioendatum zal zijn. De hoogte is afhankelijk van de diensttijd en het jaarsalaris. De werkgever heeft aan zijn werknemers een fiscaal maximale pensioentoezegging gedaan. In 2013 is de maximale opbouw voor het ouderdomspensioen 2,25 procent per dienstjaar. Hierbij is een pensioenleeftijd van 65 jaar van toepassing. Vanaf 2014 wordt dit maximale percentage 2,15 per dienstjaar, in combinatie met een pensioenleeftijd van 67 jaar. Er wordt dus, vergeleken met de huidige pensioenleeftijd, twee jaar langer pensioen opgebouwd.

Advocaat X is 30 jaar wanneer ze bij kantoor X in dienst treedt. Zij heeft een jaarsalaris van veertigduizend euro (inclusief vakantiegeld). Haar pensioengrondslag bedraagt 27.000 euro. Er dient namelijk rekening te worden gehouden met het feit dat ze vanaf pensionering van de overheid AOW krijgt (ongeveer achtduizend euro per jaar). Deze advocaat heeft nog 35 jaar te gaan tot de huidige pensioenleeftijd van 65 jaar. Vanaf 2014 wordt de pensioenopbouw per jaar verlaagd en wordt de pensioenleeftijd verhoogd – ze moet dan nog 37 jaar doorwerken. Advocaat X kan ervoor kiezen om tot haar 65ste door te werken. Dat mag. De wetgever heeft bepaald dat de pensioenleeftijd van 65 jaar nog steeds mag worden gehanteerd na de wetswijzigingen. Het gevolg is wel dat het maximale opbouwpercentage verder dient te worden verlaagd. In dit geval zal er maximaal 1,84 procent per dienstjaar mogen worden opgebouwd. Is het verstandig om door te werken?

1. *Situatie 2013 (pensioenleeftijd 65 jaar)*
Het te bereiken ouderdomspensioen bedraagt in de huidige situatie:
 $27.000 \text{ euro} \times 35 \text{ jaar} \times 2,25 \text{ procent} = \mathbf{21.262,50 \text{ euro}}$ (bruto levenslang per jaar vanaf 65ste).
2. *Situatie 2014 (pensioenleeftijd 65 jaar)*
Het te bereiken ouderdomspensioen bedraagt in de nieuwe situatie met het verlaagde percentage: $27.000 \text{ euro} \times 35 \text{ jaar} \times 1,84 \text{ procent} = \mathbf{17.388 \text{ euro}}$ (bruto levenslang per jaar vanaf 65ste).
3. *Situatie 2014 (pensioenleeftijd 67 jaar)*
Het te bereiken ouderdomspensioen bedraagt in de nieuwe situatie: $27.000 \text{ euro} \times 37 \text{ jaar} \times 2,15 \text{ procent} = \mathbf{21.478,50 \text{ euro}}$ (bruto levenslang per jaar vanaf 67ste).

Pensioen per jaar:	€ 21.262,50
AOW per jaar:	€ 8.000 +
	€ 29.262,50
	= 73,15 procent van haar jaarinkomen

Pensioen per jaar:	€ 17.388
AOW per jaar:	€ 8.000 +
	€ 25.388
	= 63,47 procent van haar jaarinkomen

Pensioen per jaar:	€ 21.478,50
AOW per jaar:	€ 8.000 +
	€ 29.478,50
	= 73,69 procent van zijn jaarinkomen

Conclusie: advocaat X gaat er in de nieuwe situatie (situatie 3) iets op vooruit. Het loont dus om twee jaar langer door te werken. Wil een advocaat toch met 65-jarige leeftijd met pensioen (situatie 2) dan hebben de fiscale aanpassingen effect op het totale jaarinkomen. Let op: in het rekenvoorbeeld is uitgegaan van hetzelfde jaarsalaris over 35 of 37 jaar. Stijgt het inkomen, reken er dan op dat genoemde percentages aanzienlijk lager uitvallen.

Michel Knapen
Illustratie: Ronald Brokke

Een zwitserleven bestaan, waarop iedereen na een lange carrière in de balie hoopt, zal er met de aangekondigde wetswijzigingen minder florissant uitzien. De Wet Verhoging AOW- en pensioenrichtleeftijd (Wet VAP, 2012) bevat maatregelen die de pensioenopbouw 'toekomstbestendiger' moeten maken. Dat is een eufemisme voor: soberder. En dat eufemisme is óók van toepassing op advocaten. Daarmee staat de belangrijkste secundaire arbeidsvoorwaarde fors onder druk.

De advocatuur kent geen verplicht pensioenfonds en laat daardoor een grote diversiteit aan pensioenregelingen zien, stelt pensioenadviseur Kim Thönissen van Mutsaerts, gevestigd in Tilburg en

gespecialiseerd in verzekeringen, pensioenen en financiële planning. Elk kantoor kan een individuele voorziening aan zijn advocaat-medewerkers (de advocaten in loondienst en ander ondersteunend personeel) aanbieden. Toch kent de advocatuur grofweg niet meer dan twee typen collectieve pensioenregelingen.

Bij de eerste, de zogeheten uitkeringsovereenkomst (de middelloon- en de eindloonregeling), is van tevoren bekend hoeveel pensioen er wordt opgebouwd – elk jaar een stukje pensioen op basis van een percentage van het salaris. Bij de tweede, de beschikbare-premieregeling, wordt jaarlijks premie betaald. Deze premie wordt meestal belegd. Hoeveel er in de pensioenpot zit, hangt af van de resultaten van die beleggingen. Op de pensioendatum kan er van het geld uit de pensioenpot een pensioenuitkering

worden aangekocht. De hoogte van de daadwerkelijke uitkering is afhankelijk van de rentestand op dat moment en de tarieven van de verzekeraars, die onder meer zijn gebaseerd op de levensverwachting.

'Het is een trend dat bedrijven steeds minder vaak kiezen voor middelloon- en eindloonregelingen, en steeds vaker voor het beschikbare-premiestelsel, waarmee je je eigen pensioenpot opbouwt,' zegt Frits Bart, directeur Beleid & Relatie bij Aegon. 'Uit onze cijfers blijkt dat advocatenkantoren in die trend vooroplopen.' Terwijl 65,8 van alle Aegon-klanten kiest voor een beschikbare-premieregeling, kiest 92,7 procent van alle advocaten bij Aegon voor deze regeling. Bij Mutsaerts ligt dit percentage lager en heeft een groot deel nog steeds een middelloonregeling.

Pijnlijk

Wat gaat er nu veranderen? Bekend is dat de pensioendatum waaraan iedereen gewend is – 65 jaar – inmiddels een relict is uit het verleden. Op je 65ste verjaardag je eerste AOW krijgen, zit er niet meer in nu de AOW-gerechtigde leeftijd in fases (tot 2023) wordt verhoogd naar 67. Pijnlijk nog is de verhoging van de pensioenleeftijd van het werkgeverspensioen. Die gaat in op 1 januari 2014 en komt dan direct uit op 67. Bijna iedereen met dit pensioen zal dan langer moeten doorwerken.

De wijzigingen van het pensioenstelsel blijven niet beperkt tot het verhogen van de pensioengerechtigde leeftijd. Deze wijziging stond koud in het *Staatsblad* of in het regeerakkoord van Rutte II werd alweer een verdere versoering aangekondigd. Dat heeft inmiddels geleid tot het voorstel Wet verlaging maximumopbouw- en premiepercentages pensioenen en maximering pensioengevend inkomen.

Concreet betekent dit dat per 1 januari 2014 de maximale opbouwpercentages worden verlaagd met 1 procentpunt. Voor advocaten die bij hun pensioenverzekeraar een eindloonregeling hebben lopen, gaat het opbouwpercentage omlaag naar 1,9. Gaat het om een

middelbaarregeling, dan komt dat percentage uit op 2,15. Er kan dus per jaar minder pensioenen worden opgebouwd. Dat wordt, naar verwachting, in 2015 nóg minder: de maximale opbouwpercentages wil het kabinet verlagen naar 1,55 procent (eindloonregelingen) en 1,75 procent (middelbaarregelingen).

Weliswaar keurde de Eerste Kamer de verlagingen voor 2015 af, stelt Frits Bart, maar naar verwachting zal het kabinet met een nieuwe besparing komen. Hetzelfde geldt voor het plan van het kabinet om in 2015 het pensioengevend salaris te beperken tot honderdduizend euro. Boven dat bedrag mag een advocaat fiscaal geen pensioen meer opbouwen. Bij Aegon zou dan 2 procent van het aantal advocatenkantoren worden geraakt, laat Bart weten. ‘Grote kans dat de aftopping in een nieuw wetsvoorstel van het kabinet terugkomt.’

Ondernemer

De wetswijzigingen hebben ook gevolgen voor het pensioen van directeur-groottaandeelhouders of zij die voor de inkomstenbelasting ondernemer zijn. Volgens pensioenadviseur Thönissen moeten ook zij pensioen en/of lijfrente aanpassen aan de nieuwe fiscale kaders. Thönissen: ‘Belangrijk is om de voor- en nade-

len van een pensioen in eigen beheer naast elkaar te leggen en de verschillende scenario’s door te laten rekenen.’ Je kunt namelijk niet zomaar stoppen met pensioenopbouw in eigen beheer.

Wat in 2014 gaat gebeuren staat vast. De plannen voor 2015 zijn slechts wetsvoorstellen maar de trend tot een soberder pensioen is wel gezet. De vraag is nu wat dit betekent voor de pensioenovereenkomsten die kantoren voor hun advocaten hebben gesloten. Voldoet de pensioenregeling van advocaten nog wel aan de wet?

Pensioenregelingen die op dit moment een te hoog percentage toepassen, moeten dit in elk geval vóór het einde van het jaar aanpassen, stelt pensioenadviseur Thönissen: ‘Wanneer de pensioenregeling niet tijdig is aangepast aan de nieuwe wettelijke maxima, is er sprake van een belaste aanspraak. De hele pensioenregeling wordt dan als bovenmatig beschouwd en de hele aanspraak is belast. De werknemer moet per direct belasting betalen over de hele aanspraak en daarnaast is een revisierente verschuldigd van twintig procent. Het is daarom van groot belang de benodigde wijzigingen op tijd door te voeren.’

Kim Thönissen schat in dat bij het merendeel van alle pensioenregelingen de pensi-

1 REGEL TIJDIG UW PENSIOEN

‘Dat doen lang niet alle advocaten. Als jurist weten ze vaak van de hoed en de rand, maar hun eigen pensioen regelen is zeker geen gemeengoed. Ik bouw toch vermogen op door te sparen, zeggen ze. Een pensioenregeling is echter beter: het rendement is hoger, er zijn fiscale voordelen en met een regeling word je gedwongen aan je pensioen te werken.’

2 SLUIT EEN PENSIOENREGELING VOOR DE MEDEWERKERS AF

‘Met medewerkers kun je afspreken: nu betalen jullie nog driekwart van je eigen pensioenopbouw zelf, maar later – als het kantoor beter draait – wordt dat lager en dan betaalt de werkgever meer. Dat model kun je gedurende de jaren aanpassen. Trek je nieuwe advocaten aan dan zitten die direct in

‘Stel een pensioenregeling niet langer uit’

Frans van Liempt is manager van het pensioenbureau van Allianz. Hij zet vijf pensioentips voor advocaten op een rij.

een pensioenregeling. Eigenlijk zou iedere werkgever die verplichting moeten voelen.’

3 VERDIEP U IN DE BELEGGINGS-FILOSOFIE VAN UW UITVOERDER

‘Tot voor kort ontving de pensioenadviseur commissie. Tegenwoordig betaal je zelf de adviseur en krijgt de kwaliteit van het advies meer aandacht. Dan kun je dus eisen dat uitgebreidere productvergelijkingen worden gemaakt. Denk daarbij aan de kosten van de *life cycle*, de samenstelling van de *life cycle*

beleggingen en de transparantie die je als klant kunt eisen. Gelukkig willen advocaten, als ze een pensioenregeling afsluiten, het naadje van de kous weten en de pensioentechniek uitpluizen.’

4 OVERWEEG EEN BESCHIKBARE PREMIEREGELING

‘Dat is dé manier om je eigen liquiditeiten te beheren – voor medewerkers én partners. Je bent economisch eigenaar van de onderliggende beleggingen en je kunt die beleggingen zelf

bepalen, afhankelijk van het risicoprofiel dat je wenst. Verder bepaal je zelf je maandelijke inleg. Hoeveel die is? Het ABP geeft de volgende vuistregel: als je veertig jaar lang maandelijks 100 euro inlegt, krijg je na je pensionering 500 euro per maand. Een vijfde is dus de ingelegde premie, vier vijfde is het rendement. Na veertig jaar gaat de inleg vijf keer over de kop.’

5 UITSTELLEN VAN EEN PENSIOEN IS GEEN OPTIE MEER

‘Er gebeurt zoveel op pensioen- en AOW-gebied dat verschuilen geen zin heeft. En er zijn op pensioengebied zoveel mogelijkheden, en die kun je benutten zonder al te veel lasten. Konden advocaten maar beter rekenen, dan zagen ze meer de noodzaak van een ouderdomspensioen.’

oenen ‘bovenmatig’ zijn en dus moeten worden aangepast om te voldoen aan de nieuwe pensioenregels. Wel ligt het percentage in de advocatuur volgens haar lager dan gemiddeld. Aegon bijvoorbeeld laat weten dat het opbouwpercentage moet worden verlaagd bij 48 procent van de klanten. Van de advocatenkantoren bij Aegon is dat 36 procent. Goed nieuws?

Het is maar hoe je ernaar kijkt. Volgens Thönissen lijken de cijfers slechts positief omdat er relatief weinig pensioenregelingen hoeven te worden aangepast. ‘Maar in werkelijkheid betekent dit dat de pensioenregelingen voor advocaat-medewerkers vaak sober zijn, met over het algemeen een lager opbouwpercentage dan het landelijk gemiddelde.’

Wel waarschuwt Thönissen dat bij een verdere verlaging van de opbouwpercentages in 2015 aanzienlijk meer kantoren de pensioenregelingen zullen moeten aanpassen. Geef dus goede informatie over pensioenopbouw, tipt Thönissen: ‘Medewerkers moeten weten waar ze aan toe zijn opdat ze zelf extra maatregelen kunnen nemen voor hun financiële toekomst.’

Bij Aegon proberen ze met een nieuwe pensioenregeling zo dicht mogelijk bij de oude te blijven. ‘Opdat de premiebetalingen en de pensioenopbouw zo weinig mogelijk afwijken van de huidige situatie. Dan merken advocaten en hun kantoren zo weinig mogelijk van de nieuwe regeling’, zegt Frits Bart van Aegon. ‘Maar kantoren kunnen zelf besluiten het opbouwpercentage méér te verlagen dan wettelijk verplicht is.’

Opdat advocaten zelf een indruk kunnen krijgen van de gevolgen van gewijzigde pensioenregels stelde het *Advocatenblad* samen met pensioenspecialist Mutsaerts (www.mutsaerts.nl) de twee hier genoemde casussen op. Let wel op: om pensioenregelingen aan te passen, zijn de handtekeningen vereist van werkgever én werknemer; de pensioenregeling mag niet eenzijdig worden gewijzigd. Zeker nu advocaat-medewerkers te maken krijgen met een verslechtering van de arbeidsvoorwaarden (want lager pensioen), is hun instemming vereist. Dat heeft ook repercussies voor de arbeidsovereenkomsten. Als hierin bijvoorbeeld een ontslagleeftijd van 65 jaar staat, kan in een addendum worden aangegeven dat de ontslagleeftijd samenhangt met de AOW-gerechtigde leeftijd. Vergelijk uzelf. <<

Casus

Partner (38) stoppen op 65ste of 67ste?

Advocaat Z wordt op z’n 38ste partner van advocatenkantoor X. Als directeur-groootaandeelhouder (dga) bouwt hij ouderdomspensioen op binnen zijn eigen persoonlijke holding. Dit wordt pensioen in eigen beheer genoemd. De pensioentoezegging is vastgelegd in een pensioenbrief. Hierin staat onder meer hoe hoog het op te bouwen ouderdomspensioen is.

Ook voor dga-pensioenen gaan de nieuwe wettelijke regels gelden vanaf 2014. Dit betekent dat de pensioenbrief dient te worden gecontroleerd. Er zal moeten worden bepaald of de regeling vanaf volgend jaar bovenmatig is, of binnen de nieuwe fiscale kaders past.

Veel dga’s hebben in de pensioenbrief een eindloonregeling vastgelegd. Dit betekent dat er een ouderdomspensioen wordt opgebouwd dat is afgeleid van het laatst geldende salaris vóór pensionering. In 2013 is de maximale opbouw voor het ouderdomspensioen 2 procent per dienstjaar. Hierbij is een pensioenleeftijd van 65 jaar van toepassing. Vanaf 2014 wordt dit maximale percentage 1,90 per dienstjaar, in combinatie met pensioenleeftijd 67 jaar. Er wordt dus twee jaar langer pensioen opgebouwd ten opzichte van de huidige pensioenleeftijd.

In de pensioenbrief van advocaat Z is een maximale eindloonregeling vastgelegd. Hij kan, nadat hij partner is geworden, 27 jaar pensioen opbouwen en zijn jaarsalaris zal aangroeiën naar 150.000 euro. Advocaat Z kan ervoor kiezen de pensioenleeftijd van 65 jaar te handhaven, dan dient het opbouwpercentage te worden verlaagd naar 1,63 per jaar. Wat is wijsheid?

1. Situatie 2013 (pensioenleeftijd 65 jaar)

Het te bereiken ouderdomspensioen bedraagt: 150.000 euro x 27 jaar x 2 procent = **81.000 euro** (bruto per jaar vanaf 65ste).

2. Situatie 2014 (pensioenleeftijd 65 jaar)

Het te bereiken ouderdomspensioen bedraagt dan: 150.000 euro x 27 jaar x 1,63 procent = **66.015 euro** (bruto per jaar vanaf de 67ste verjaardag).

3. Situatie 2014 (pensioenleeftijd 67)

Vanaf 2014 wordt de pensioenopbouw per jaar verlaagd en wordt de pensioenleeftijd verhoogd naar 67 jaar. Op basis van voorgaande uitgangspunten zou het te bereiken ouderdomspensioen dan bedragen: 150.000 euro x 29 jaar x 1,90 procent = **82.650 euro** (bruto per jaar vanaf de 67ste verjaardag).

Conclusie: advocaat Z gaat er fors op achteruit als hij op zijn 65ste stopt. Gaat hij door tot zijn 67ste dan gaat hij er iets op vooruit. Het loont dus om twee jaar langer door te werken. Let op: afhankelijk van uw specifieke situatie kan het verstandig zijn om een aanpassing te doen aan uw pensioenvoorziening. Een pensioenspecialist kan verschillende scenario’s doorrekenen.

BURGERLIJK WETBOEK

Onder redactie van:
J.H. Nieuwenhuis
C.J.J.M. Stolker
W.L. Valk

Boek:

ISBN 978 90 13 112924
10e druk
6.456 pagina's
€ 420 (incl. btw)

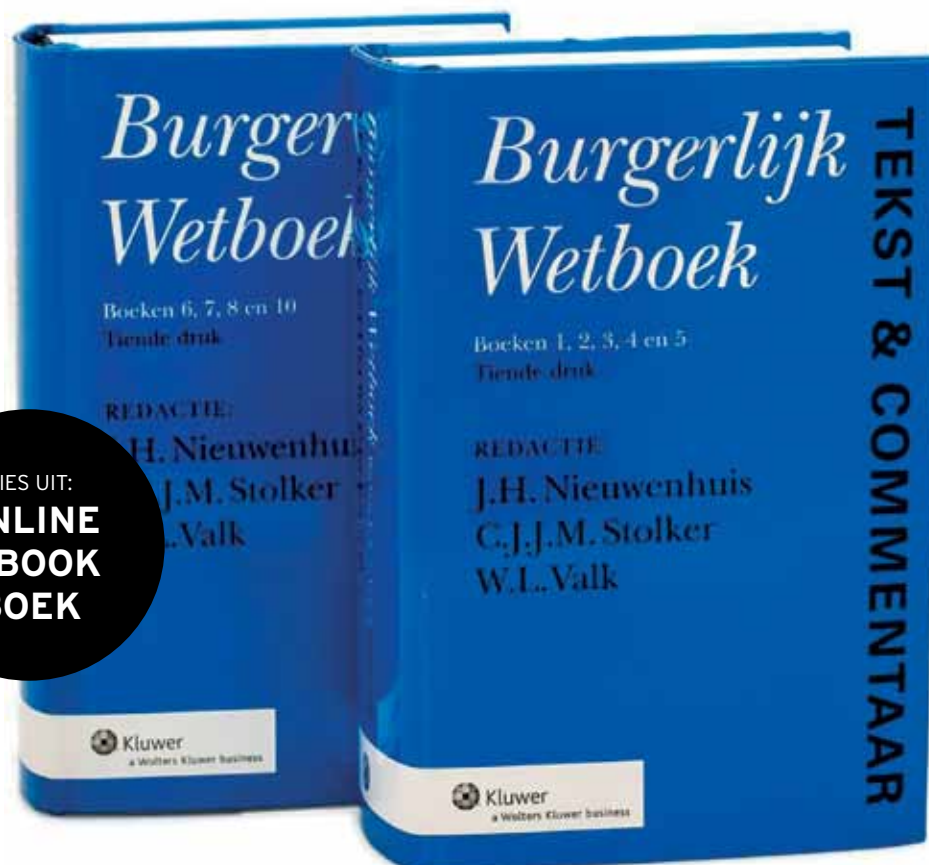
Online:

€ 150 (excl. btw)

E-book:

€ 396 (excl. btw)

KIES UIT:
**ONLINE
E-BOOK
BOEK**

IN 5 TOT 10 MINUTEN TOT DE KERN VAN DE ZAAK

Tekst & Commentaar Burgerlijk Wetboek bestaat uit twee banden. Hierin zijn zowel de wettekst als commentaar van de Boeken 1 t/m 10 Burgerlijk Wetboek te vinden, met uitzondering van Boek 7A. Dit onderdeel, Boek 7A, is overigens wel zonder commentaar als bijlage opgenomen.

Per artikel worden in een korte toelichting de betekenis en strekking van de bepaling uiteengezet mede aan de hand van verwijzingen naar relevante

jurisprudentie. In deze geheel herziene 10e druk worden nieuwe wetsartikelen voor het eerst commentariseerd opgenomen. Als naslagwerk is het Burgerlijk Wetboek bijzonder gebruiksvriendelijk voor zowel juristen, niet-juristen als studenten. Het geeft ze antwoord op alle mogelijke vragen rond het Burgerlijk Wetboek.

Prijswijzigingen voorbehouden. Meer informatie en bestellen op www.kluwer.nl/tekstcommentaar

TEKST & COMMENTAAR

Kunt u zonder?

 Johannes Drost
(1880-1954)

 Otto Verpaalen
(1912-1991)

 Cornelis Felix
van Maanen

 Jonas Daniël
Meijer
(1780-1834)

 G.W. van der Does
(1894-1972)

 Thom Fruin
(1869-1945)

 Ali Visser
van IJzendoorn
(1893-1979)

Wonderkind en rechtsstatelijk pionier

 CANON
VAN DE
ADVOCATUUR

De naamgever van het Jonas Daniël Meijerplein in Amsterdam leeft in de canon voort als eminent rechtsgeleerde en als eerste Joodse advocaat in ons land.

Robert Sanders

Jonas Daniël Meijer, geboren in Arnhem op 15 september 1780, staat als wonderkind te boek. Al zeer jong beheerste hij het Latijn en op nauwelijks zestienjarige leeftijd promoveerde hij in Leiden tot doctor in de beide rechten op een dissertatie over de Amerikaanse revolutionair Thomas Paine. Enkele dagen later, op 15 november 1796, had zijn beëdiging plaats als advocaat voor het Hof van Holland. Meijer was daarmee de eerste Joodse Nederlander die toegang kreeg tot de balie. In de oude Republiek hadden Joodse inwoners van ons land nauwelijks aan de rechtspraktijk kunnen deelnemen omdat de gerechtelijke ordonnaties en resoluties het aanhangen van de 'Christelijke religie' als eis stelden voor beëdiging tot advocaat. De burgerlijke gelijkstelling als gevolg van de Bataafse omwenteling maakte daaraan een einde toen in 1796 de scheiding van Kerk en Staat bij decreet werd vastgelegd.

Bij de overgang van de Franse tijd naar het herstel van de Nederlandse onafhankelijkheid speelde Meijer ook een belangrijke rol. Kort na het vertrek van de Fransen eind 1813 trad hij toe tot het provisionele stadsbestuur van Amsterdam en zette hij zich in voor behoud van de verworven burgerrechten van zijn geloofsgenoten. Hij maakte vervolgens deel uit van de in 1815 ingestelde Grondwetscommissie. De betrokkenheid van Meijer was niet zonder reden, aldus de negentiende-eeuwse rechtsgeleerde Jeronimo de Bosch Kemper: 'Om de gelijkheid te bewaren had men twaalf Belgen en twaalf Noord-Nederlanders, en weder twaalf Roomschen en twaalf Protestanten, terwijl de beroemde regtsgeleerde Jonas Daniël Meijer, als Israëliet, een waarborg van onpartijdigheid als secretaris scheen te bieden'.

In 1817 legde Meijer zijn publieke functies neer en wijdde hij zich weer volledig aan zijn advocatenpraktijk. Zijn meest spraakmakende opdracht betrof de zaak van voormalig koning Lodewijk Napoleon die

aanspraak meende te hebben op paviljoen Welgelegen te Haarlem, het huidige Provinciehuis. Meijer nam het in die procedure op tegen de raadsman van de Oranjes, de latere minister van Justitie Marinus de Jonge van Campensnieuwland. Op 20 juni 1820 wees de Haarlemse rechtbank de vordering van Lodewijk Napoleon af omdat onvoldoende was aangetoond 'dat het opgevorderd goed in het bezit was van Zijne Majesteit den Koning'; aan de vraag of er sprake was van een (vermeend) recht van eigendom kwam de rechtbank niet toe. Het optreden van de twee advocaten was echter een dusdanig staaltje van welsprekendheid geweest dat beide raadslieden hun pleidooien in een bescheiden oplage lieten drukken.

Rond die tijd vestigde Meijer ook internationaal zijn naam als rechtsgeleerde met het omvangrijke rechtsvergelijkende werk *Esprit, origine et progrès des institutions judiciaires des principaux pays de l'Europe*. Het in 1823 verschenen zesde deel bevatte Meijers bespiegelingen over de Orde van advocaten. Meijer beschouwde de advocatuur als morele leerschool bij uitstek voor het rechterschap. Bovendien stelde hij voorop dat advocaten zich dienden te verenigen in een Orde, gebaseerd op wetenschap, talent en rechtschapenheid, die tot doel had de onafhankelijkheid van de balie te waarborgen. Slechts op die manier kon tegenwicht worden gevormd tegen het gezag van de staat.

Meijer overleed op 6 december 1834. Zijn broer Abraham David ontfermde zich over zijn intellectuele nalatenschap en liet in 1842 *De Leerstellingen omtrent de regterlijke magt* bij wijze van blijvende herinnering uitgeven. In dat nagelaten werk uit 1817 had Meijer reeds gewezen op het belang van eenheid van rechtspraak en de noodzaak van een Hoge Raad. Alleen zo kon volgens Meijer de eenheid in het Rijk worden bevorderd, waren de onderdanen verzekerd van hun grondwettelijke rechten en werden zij beschermd tegen de staatsmacht.

Vind snel alle informatie die u nodig heeft met de

A

Kluwer Navigator Collecties Advocatuur

V

U stelt de hoogste eisen aan de kwaliteit en de reikwijdte van de informatie die u nodig heeft. In de nieuwe Kluwer Navigator Collecties voor de Advocatuur heeft Kluwer alle relevante bronnen per rechtsgebied aan elkaar gekoppeld. Altijd direct beschikbaar via de nieuwe en gebruiksvriendelijke portal, de Kluwer Navigator. Deze collecties bevatten onder meer de Asser-serie, de Groene Serie, Tekst & Commentaar, NJ, NJB, Rechtspraak van de Week, Modellen voor de Rechtspraktijk, de Praktijkgids, Data Juridica en natuurlijk de Nederlandse wetgeving plus uitgebreide toelichting (Lexplicatie). Compleet, actueel en van hoge kwaliteit, samengesteld door topauteurs.

De volgende Collecties zijn beschikbaar voor de advocatuur: Arbeidsrecht • Banking & Finance • Contracten- en aansprakelijkheidsrecht & Burgerlijk procesrecht • IE- en ICT-recht • Insolventierecht • Omgevingsrecht • Ondernemingsrecht • Personen-, familie- en erfrecht • Sociale zekerheidsrecht • Staats- en bestuursrecht • Strafrecht • Vastgoedrecht.

Meer informatie of een gratis proefabonnement?

Ga naar kluwernavigator.nl/advocatuur of neem contact op met ons: 0570 673 591 of cslegal@kluwer.nl

Bewaak de rechtsstaat

De minister wil enkelvoudig hoger beroep in kantonzaken. Raadsheer Stefan Schütz roept de Eerste Kamer op dit volgens hem gevaarlijke wetsvoorstel te dwarsbomen.

Stefan Schütz¹

Een verslechtering presenteren als een verbetering om de aandacht af te leiden van het werkelijke doel: bezuinigen. Politici bedienen zich maar al te graag van deze methode, vooral in tijden van economische teruggang. Minister van Veiligheid en Justitie Ivo Opstelten (VVD) heeft een wetsvoorstel ingediend dat het mogelijk moet maken kantonzaken die daarvoor geschikt zijn in hoger beroep door één rechter te laten behandelen. Dat is nu zo'n politieke knol die voor een citroen wordt verkocht.

Primair wordt beoogd de kwaliteit van de zaaksbehandeling te bevorderen en efficiencywinst te boeken, zo wordt in de memorie van toelichting gesteld. Aan het slot van dit stuk komt de aap uit de mouw. De minister verwacht een bezuiniging te bereiken van vier à vijf miljoen euro. Daarbij veronderstelt hij dat in iets meer dan de helft van de drieduizend kantonappels die jaarlijks worden ingesteld door een enkelvoudige kamer kan worden beslist.

De Tweede Kamer heeft het voorstel kritisch ontvangen. Zo zijn er vragen gesteld over het handhaven van de kwaliteit en over de wijze waarop de rechter een keuze voor enkelvoudige behandeling zal maken. Ook wilde men weten waarop de ingeboekte bezuiniging is gebaseerd en of rekening is gehouden met de verhoging van de competentiegrens tot 25.000 euro in kantonzaken. Waarom kon een onderzoek van het Wetenschappelijk Onderzoek- en Documentatiecentrum (WODC)

niet worden afgewacht? Hoe kan worden voorkomen dat omwille van de besparing eerder wordt gekozen voor enkelvoudige afdoening? En wat dacht de minister over het rechtsgevoel van de burger die een beslissing van een driemanschap nu eenmaal gemakkelijker aanvaardt?

Op geen van de vragen heeft de minister een bevredigend antwoord kunnen geven. Toch nam de Tweede Kamer het wetsvoorstel op 18 juni aan. Waren het politieke overwegingen die daarbij een rol speelden? Het voorstel ligt nu bij de Eerste Kamer. Binnen afzienbare tijd volgt de plenaire behandeling.

'Als raadsheer bij het Amsterdamse hof behandel ik vrijwel uitsluitend kantonzaken, in het bijzonder arbeidszaken. Mijn collega's en ik weten dat het een illusie is te menen dat deze zaken eenvoudig zijn, een enkele uitzondering daargelaten. Als een dergelijk geval zich al eens voordoet zijn wij daar snel klaar mee, daar is geen wetswijziging voor nodig.'

De minister wil een meer omvattend onderzoek van het WODC niet afwachten. Hij blijft zonder enige onderbouwing erop hameren dat in de helft van de kantonappels met een enkele rechter kan worden volstaan.

De vragen over een criterium voor verwijzing naar de enkelvoudige kamer legt de minister op het bord van de hoven. Formuleer echter maar eens een maatstaf zonder te vervallen in nietszeggende bewoordingen. De memorie van toelichting komt niet verder dan de mededeling dat het moet gaan om 'eenvoudige zaken'. Zonder een hanteerbaar criterium zul-

len de hoven geen rechtseenheid kunnen nastreven.

Ook ontbreekt een passende reactie op het door de Kamer gesignaleerde probleem dat een rechtzoekende wiens hoger beroep door één rechter wordt verworpen dat oordeel gemakkelijk kan zien als 'een mening van weer een andere rechter'. De minister miskent het gezag dat aan een arrest van een hof moet toekomen.

Bij dit alles komt dat de hoven vaker dan vroeger in hoogste instantie recht spreken wegens de vorig jaar aanzienlijk verruimde mogelijkheid cassatieberoepen niet-ontvankelijk te verklaren.

De minister heeft verklaard dat wanneer bekend is in welke mate de hoven zaken enkelvoudig behandelen, hij het 'prijseffect' daarvan zal inbrengen in de onderhandelingen met de Raad voor de rechtspraak over de financiering van de rechtspraak. Hoven zullen de druk kunnen voelen zaken door één raadsheer te laten afdoen. Daardoor kan de onafhankelijkheid van de rechtspraak schade lijden.

Er zijn ook advocaten die het gevaar van het wetsvoorstel hebben gezien. In hun Kroniek burgerlijk procesrecht in het *Nederlands Juristenblad* van 11 oktober schrijven Marc Ynzonides en Margriet de Boer: 'Wat ons betreft is dit het begin van de welbekende *slippery slope* en moeten we in Nederland die kant niet op. Meervoudige rechtspraak is een groot goed, waar niet aan getornd zou mogen worden.' Zo is het. Eerste Kamer, bewaak de rechtsstaat!

¹ Stefan Schütz is raadsheer bij het gerechtshof Amsterdam.

25^e

LSA SYMPOSION

De toekomst van de letselschadepraktijk*

Verzilveren van kansen en mogelijkheden

Het 25ste LSA Symposium alweer en we zullen het weten. Tijdens dit bijzondere lustrumsymposium staat de toekomst centraal. De volgende 25 jaar als u wilt, onder een titel die eerst wat neutraal zal overkomen, maar die bij nadere beschouwing vol met spanning zit. Want wat is eigenlijk de toekomst van de letselschade in Nederland?

Schrijf u nu in!

www.sdujuridischeopleidingen.nl

Tijdens dit bijzondere, feestelijk symposium komen de volgende onderwerpen aan de orde:

- Verzilveren van letselschade, wat betekent dat?
- Heeft het aansprakelijkheidsrecht de toekomst?
- De dekking onder de aansprakelijkheidsverzekering; daar staat het slachtoffer toch zeker buiten?
- Procesrecht en de letselschadepraktijk: een terugblik en een toekomstperspectief
- Het potentieel van alternatieve wijzen van geschillenbeslechting

Dagvoorzitter

prof. dr. Michael Faure, Wetenschappelijk Directeur Maastricht European institute for Transnational Legal Research (METRO), Hoogleraar Vergelijkend en internationaal milieurecht Universiteit van Maastricht, Wetenschappelijk Directeur Ius Commune Onderzoekschool, Hoogleraar Private Law and Economics Erasmus Universiteit Rotterdam

Sprekers

prof. mr. Siewert Lindenbergh, hoogleraar Privaatrecht Erasmus School of Law van de Erasmus Universiteit Rotterdam

prof. mr. Ton Hartlief, hoogleraar Privaatrecht Universiteit Maastricht

mr. Frank Stadermann, advocaat en partner bij Stadermann Luiten Advocaten Rotterdam

prof. mr. Dineke de Groot, raadsheer Hoge Raad, bijzonder hoogleraar Rechtspraak en conflictoplossing Vrije Universiteit Amsterdam

prof. mr. Lodewijk Smeehuijzen, hoogleraar Privaatrecht Vrije Universiteit Amsterdam

Kijk voor meer informatie over het programma en de sprekers op

www.sdujuridischeopleidingen.nl

Bv's praten niet

Hoe werkt mediation? Paula Boshouwers, mediationadvocaat bij ReulingSchutte in Amsterdam, licht maandelijks een praktijkvoorbeeld door. Aflevering 7: 'Ken de mens achter de zaak'.

Mediators hebben dagelijks te maken met mensen in conflict. Niet alleen bij persoonlijke kwesties, maar ook bij geschillen tussen bedrijven zijn altijd mensen betrokken. Zij vertegenwoordigen de bedrijven per slot van rekening aan de mediationtafel en hebben eigen standpunten, belangen, zorgen en wensen. Plus: 'zij nemen zichzelf mee'. Hun normen- en waardepatroon, hun ambities, drijfveren en hun eigenaardigheden.

In mediation zit een eerste stap richting een mogelijke oplossing meestal in een beweging of inzicht van partijen. Dit betekent in veel gevallen dat zij, en hun advocaten, iets anders moeten gaan doen. Herhaling van de standpunten heeft immers niet tot een oplossing geleid. Het is de taak van de mediator dat proces op een goede manier te begeleiden. Wat in een bepaald geval wel en niet effectief is, hangt mede af van de inhoud van het geschil, de omstandigheden en van de mensen. Mensen reageren verschillend op conflicten. De ene partij kan iets anders nodig hebben dan de andere om in beweging te komen. Dat betekent dat een mediator mensen moet kunnen inschatten en op basis daarvan zijn aanpak kiest.

Hij is zich dus bewust van het soort mensen dat aan tafel zit. Dat betekent dat hij inzicht heeft in de verschillende typen persoonlijkheden. Denk bijvoorbeeld aan iemand die veel 'zendtijd' gebruikt, graag wil dat de dingen op zijn manier gaan, kritiek moeilijk kan verdragen, graag 'gezien' wordt en niet zo zeer bezig is met wat de ander denkt en voelt. Van zo iemand wordt makkelijk gezegd dat hij een narcist is. Maar narcisme is een

ernstige persoonlijkheidsstoornis; een extreem geval. Iedereen die wat presteert heeft wel 'narcistische' trekjes. Hoe sterker deze aanwezig zijn, hoe lastiger het is om met zo iemand om te gaan. Hoe doet een mediator dat?

Een voorbeeld: bij een mediation komt één van partijen te laat, hij verontschuldigt zich niet en stelt voor 'maar gelijk te beginnen'. Laat de mediator zijn irritatie merken of zegt hij er iets van, dan is de kans groot dat hij al direct in conflict komt met deze partij. Als de mediator in plaats daarvan iets zegt in de trant van: 'U hebt het zeker erg druk! Maar we gaan

dits te geven voor zijn rol in het bereikte resultaat.

Een ander type is iemand die emotioneel grote uitlagen kent, enorm wisselt van stemming. Zo iemand wordt in de volksmond ook wel een 'borderliner' genoemd. Ook *borderline* is een ernstige persoonlijkheidsstoornis; een extreem geval. Heel veel mensen, die helemaal geen borderliner hoeven te zijn, hebben er trekjes van. Ook hier geldt: hoe sterker aanwezig, hoe lastiger. Een mediator kan bijvoorbeeld te maken hebben met iemand die heel heftig reageert (bijvoorbeeld als de mediation een paar minuten te laat begint), wantrouwend is en tegelijkertijd om hulp vraagt door tegen de mediator te zeggen: 'Vindt u het ook niet schandalig wat hij doet?' En vervolgens, bij het uitblijven van de gewenste steun, de conclusie trekt: 'Niemand luistert naar mij', en steeds op andere manieren grenzen opzoekt en overschrijdt. In deze situatie is het belangrijk dat de mediator niet alleen stabiliteit biedt door te doen wat hij belooft, zaken te herhalen en grenzen aan te geven, maar ook door deze partij de gelegenheid te bieden zijn verhaal te vertellen, zijn emoties te erkennen (zonder erin mee te gaan) en met hem op zoek gaat naar de realiteit: waar wil deze partij naartoe werken?

Het zijn slechts twee uitvergroete typen van mensen met eigenaardigheden, die in het werkveld regelmatig voorkomen, en die elk om een eigen benadering vragen. Hetzelfde geldt voor advocaten. Ook een advocaat moet mensen inschatten en meekrijgen. Weet dus welk type u tegenover u hebt.

vandaag wel op tijd eindigen', dan geeft hij – aan beide kanten – erkenning en stelt hij tegelijkertijd een grens. Wil de mediator een partij als deze meekrijgen in de mediation dan kan het verder helpen als hij op zoek gaat naar wat deze partij kan bijdragen: 'Hoe lost u moeilijke situaties doorgaans op?' En hem vervolgens te vragen hoe hij dat in deze mediation ook in zou kunnen zetten. Belangrijk is het om deze partij vervolgens ook de *cre-*

ICTRecht is een gespecialiseerd adviesbureau voor ICT en internetrecht. Complexe techniek en regelgeving vertalen wij naar praktische handvatten voor ondernemers, advocaten en juristen.

Wij verzorgen een scala aan juridische trainingen en webinars. Tegen een scherp tarief praat één van onze experts u bij over de ins en outs van het vak.

Bekijk ictrecht.nl/advocaten voor de complete trainingskalender.

Trainingen

6	NEDERLANDSE ORDE VAN ADVOCATEN	€ 399,-
PO ADVOCATEN		
21 jan	IT-contracten & Actualiteiten door <i>Arnoud Engelfriet</i>	
25 feb	Beledigd op het internet door <i>Arnoud Engelfriet</i>	
11 mar	Open source licenties door <i>Wouter Dammers & Mathieu Paapst</i>	
13 mei	Security & Continuïteit in de Cloud door <i>Matthijs van Bergen & Itte Overing</i>	
24 jun	Actualiteiten ICT&Recht door <i>Arnoud Engelfriet</i>	

Webinars

1	NEDERLANDSE ORDE VAN ADVOCATEN	€ 99,-
PO ADVOCATEN		
14 & 16 jan	Privacy 2.0: De aankomende privacyverordening	
11 & 13 feb	Uitingsvrijheid op het internet	
25 & 27 feb	Softwarebescherming	
8 & 10 apr	Sociale media juridisch bekeken	

De Vereniging Sociale Advocatuur Nederland (VSAN) bestaat 26 jaar en telt ongeveer 450 leden. De VSAN heeft als doel de toegang tot het recht te bewaken voor de meest kwetsbaren in onze maatschappij. Daarvoor is de inzet en lobby voor kwalitatief hoogwaardige rechtsbijstand noodzakelijk. Al jaren zijn wij actief om door de overheid gefinancierde rechtsbijstand te borgen gelijk de Deltawerken tegen de golven (van bezuiniging). O.a. zijn wij gesprekspartner van de Raad voor Rechtsbijstand en het Ministerie van V&J en de NOvA. De belangenbehartiging van de sociale advocatuur vergt uw bijdrage.

Word lid!

Op termijn is het voorstelbaar dat de gesubsidieerde rechtsbijstand in pakketten rechtsgebieden openbaar zal worden aanbesteed. Of dat een vorm van verzekering voor rechtsbijstand wordt voorgesteld. VSAN zit voor haar leden op de 1e rij.

Wij adviseren u dringend in onze boot te stappen indien u:

- ten minste 50 toevoegingen op jaarbasis behandelt;
- specialist bent (op een beperkt aantal rechtsgebieden);
- High Trust-regeling heeft met RvR.

Of wilt u de boot definitief missen??

Kantoorlidmaatschap en contributie VSAN Advocaten

Nieuwe leden betalen het eerste jaar € 100,- exclusief btw
Nieuwe kantoren: 2 mans 200, 3 mans 300, 4-5 mans 400, 6 of meer 500 en vervolgens:

Groep 1:

Advocatenkantoren, waarvan de praktijk aansluit bij de doelstelling van de vereniging.

Kantoor met:	Contributie Euro (excl. BTW)
één advocaat	€ 159,75
twee advocaten	€ 257,40
drie advocaten	€ 386,10
vier en vijf advocaten	€ 489,15
zes en meer advocaten	€ 520,20

Groep 2:

Advocaten, waarvan het kantoor geen kantoorlidmaatschap heeft, alsmede instellingen en samenwerkingsverbanden en overige natuurlijke personen.

Advocaten	€ 159,75
Instellingen, samenwerkingsverbanden en overigen	€ 520,20

Aanmelding naar:

Secretariaat VSAN
Els Oostrum e.oostrum@vsanadvocaten.nl
VSAN Advocaten
Postbus 13319
3507 LH Utrecht
Tel. +31(0)30 2343305
Fax +31(0)30 2342995
www.vsanadvocaten.nl

Reformatio in peius-verbod als rechtsregel?

Bevat het burgerlijk appelprocesrecht een regel dat een partij door haar eigen appel niet in een slechtere positie mag geraken dan waarin zij verkeert door de uitspraak a quo?

Sjef van Swaaij¹

HR 30 juni 1989, NJ 1989, 823: de vrouw appelleerde voor meer kinderalimentatie, de man appelleerde niet en verweerde zich slechts tegen 'meer', waarna het hof (kort gezegd) minder toekende. Cassatie volgde. Aan de motivering kwam geen reformatio in peius-verbod te pas: het hof begaf zich buiten de appelrechtsstrijd, die slechts betrof de vraag of de man het in eerste aanleg toegelende dan wel een hoger bedrag betalen moest. Waarom die strijd niet over 'minder' ging, was evident: de negatieve devolutieve werking; indien en voor zover eindbeslissingen niet door een grief van één der partijen aangevochten worden, blijven zij in stand en vormen zij geen voorwerp, maar uitgangspunt van de appelrechtsstrijd.²

Uiteraard kan de positie van appellant wel verslechteren als ook de wederpartij appelleert. Indien eerstgenoemde een grief (is een grond ten betoge dat de uitspraak a quo vernietigd moet worden; zie onder andere: HR 3 februari 2006, NJ 2006, 120, en HR 20 juni 2008, NJ 2009, 21) richt tegen het oordeel dat de door hem geëiste schadevergoeding ex art. 6:101 BW verminderd wordt en de weder-

partij, oorspronkelijk gedaagde, een incidentele grief richt tegen het oordeel dat er een tekortkoming/OD is, behoort ook dit oordeel tot de appelrechtsstrijd. Denk ook aan een eisvermeerdering waartoe een wederpartij die oorspronkelijk eiseres is in incidenteel appel overgaat omdat de schade groter is dan het in eerste aanleg geëiste en toegewezen bedrag. Deze tot een additionele veroordeling strekkende eisvermeerdering is geen grief,³ maar breidt, evenals een incidentele grief, de appelrechtsstrijd uit (NJ 2010, 154).

Twee gedachten

Ten onrechte gaan gezaghebbende auteurs uit van een zelfstandig werkend reformatio in peius-verbod⁴ of hinken zij op twee gedachten.⁵ Ter illustratie de casus-FCI/Joustra.⁶ FCI grieft dat zij aan haar gewezen werknemer Joustra slechts de helft van de aan hem toegewezen 300.000 gulden moet betalen. Incidenteel grieft Joustra dat FCI veroordeeld

moest worden tot betaling van 450.000 gulden. Hiertegen voert FCI het nieuwe verweer dat FCI wegens een door Joustra verschuldigde eigen bijdrage voor pensioenopbouw slechts 87.500 gulden moet betalen. Dit verweer is tardief als grief in het principale appel van FCI.⁷ Bakels, Hammerstein en Wesseling-van Gent (nr. 163) beweren dat uit het volgens hen geldende reformatio in peius-verbod zou volgen dat in Joustra's incidentele appel een gegrondheid van dit verweer niet kan leiden tot vermindering van het in eerste aanleg toegewezen bedrag. Dat dit niet kan, klopt, maar om een andere reden: in dit appel betreft de rechtsstrijd slechts de vraag of FCI 3 ton of (maximaal tot) 4,5 ton moet betalen, zodat dat 'verbod' reeds zelfstandige betekenis mist.⁸ Dit 'verbod' betreft geen rechtsregel maar een technisch-juridisch gegeven: een consequentie van de rechtsregel dat de appelrechter ('los' van de openbare orde⁹) binnen de appelrechtsstrijd moet blijven.¹⁰

¹ Advocaat bij Van Swaaij Cassatie & Consultancy, Nijmegen.

² Snijders en Wendels, *Civiel appel*, vierde druk, 2009, nr. 217.

³ HR 19 juni 2009, NJ 2010, 154, en uitvoerig Van Swaaij, *Elementair appelprocesrecht voor gevorderden in Middelen voor Meijer* (Liber Amicorum mr. R.S. Meijer), 2013, blz. 349-372.

⁴ Zelfstandige betekenis daarvoor ziet ook Hovens, *Het civiele hoger beroep*, diss., 2005, nr. 289.

⁵ H.J. Snijders en Wendels, a.w., nr. 238, Bakels, Hammerstein en Wesseling-van Gent, *Asser/Procesrecht 4*, nr. 123, alsmede Ras en Hammerstein, *De grenzen van de rechtsstrijd in hoger beroep in burgerlijke zaken*, 4e druk, 2011, nrs. 86 en 87.

⁶ HR 1 juli 1988, NJ 1989, 156.

⁷ NJ 1989, 156. Zie met name ook HR 20 juni 2008, NJ 2009, 21.

⁸ Van Swaaij, t.a.p., blz. 371-372.

⁹ Bakels, Hammerstein & Wesseling-van Gent, a.w., nrs. 101 en 176, en Snijders en Wendels, a.w., nr. 165.

¹⁰ Dit net als bij het juridisch-technische gegeven dat ieder zijn eigen schade draagt, waarover Asser/Hartkamp & Sieburgh 6-IV, 2011, nr. 18.

Wat wil de werkgever?

Vergeleken met andere beroepsgroepen zijn advocaten, zeker jonge advocaten, minder mobiel. Wat als een advocaat toch moet solliciteren? Waarmee kan hij of zij zich onderscheiden?

Foto: Corbis

Anna Italianer

Een wanhopige Amerikaanse advocaat solliciteert online: 'Ervaren advocaat zoekt werk – Ik ben een alleenstaande vader, alsjeblieft help me.' Blijven zulke Amerikaanse toestanden in Amerika? Een dergelijke noodkreet is vooralsnog een onbekend verschijnsel op de Nederlandse arbeidsmarkt. Maar hoe begeven Nederlandse advocaten zich dan wel op de arbeidsmarkt? En kunnen ze zich verbeteren?

'Advocaten zijn over het algemeen nogal ijdel,' zegt Nicoline de Jong, partner legal bij Confius Executive Search. 'Het streelt hun ijdelheid wanneer zij gebeld worden door een headhunter. Zij solliciteren dan ook niet of nauwelijks uit eigen beweging op een advertentie voor een positie bij een ander advocatenkantoor. Bovendien zijn advocaten over de hele linie meer risicomijdend en daardoor minder mobiel dan andere beroepsgroepen.'

Paul Vestering, portefeuillehouder HR in het bestuur bij Stibbe is van mening dat een zeker afbreukrisico bij een overstap op senior- en partnerniveau naar een

ander kantoor niet is uitgesloten. 'Een gewenningsperiode is wel van belang, hoe meer ervaren de persoon hoe meer aandacht nodig is om iemand goed in te passen. Het is in zekere zin kapitaalvernietiging bij het oude kantoor en iemand begint opnieuw na de overstap. Hoofdlijn van ons HR-beleid is dan ook dat wij putten uit eigen kweek. Wij trekken alleen senior medewerkers en partners van buiten aan wanneer er een gat ontstaat of wanneer we een nieuwe expertise uitbouwen. Voor het werven van ervaren mensen maken wij gebruik van online advertenties. Ook putten wij uit ons eigen netwerk advocaten die wij kennen en tegenkomen tijdens (postdoctorale) opleidingen en congressen. Als we signalen opvangen dat iemand niet helemaal *happy* is op zijn huidige werkplek of informeert naar mogelijkheden bij ons, nodigen we diegene weleens uit om bij ons te komen praten.'

Nicoline de Jong ziet op partnerniveau wel enige mobiliteit op de arbeidsmarkt. 'De categorie *éminence grise*: partners die jarenlang het acquisitiekanon van hun kantoor zijn geweest en zich op een gegeven moment afvragen: kan en wil ik

de ratrace met de jonkies nog aan? Deze mensen kijken ook om zich heen. Zij zijn vaak op zoek naar een nestorfunctie bij een minder groot advocatenkantoor.'

Goede doelen

Volgens De Jong worden solliciterende advocaat-medewerkers met zeven tot acht jaar ervaring meestal niet direct als partner aangenomen. Dit kan anders zijn wanneer ze een enorme praktijk met zich meebrengen. 'Ik raad iedere advocaat dan ook aan zo vroeg mogelijk een eigen business op te zetten. Het is belangrijk proactief te bedenken waar je kracht en belangstelling liggen en je daarin te onderscheiden. Niet alleen op het juridische vlak. Kies een sector die je interesseert: de zorg, sport, goede doelen of cultuur en ga je in die sector profileren. Dat kan door te publiceren, door je als vrijwilliger in te zetten of door een bestuursfunctie te vervullen. Als je dit goed doet kan het je aardig wat werk en daarmee een eigen klantenkring opleveren. Vroeger was inhoudelijke vakkennis een belangrijke factor in een sollicitatiegesprek, tegenwoordig is acquisitief vermogen ook een grote

Column

Misverstanden

Dolph Stuyling de Lange

asset, het maakt je een aantrekkelijke sollicitant.’

Vestering erkent dat acquisitief vermogen bij een sollicitatie belangrijker wordt naarmate een advocaat meer ervaren is. ‘Desondanks weegt de inhoud bij Stibbe nog steeds het zwaarst. ‘Voor ons is het bepalend dat je heel goed in bent in wat je doet, niet iedereen hoeft een *rainmaker* te zijn. Dit neemt overigens niet weg dat alle advocaten zich wel bezig moeten houden met *business development* op de manier die bij hen past. Iedereen is zich er wel van bewust dat dit er tegenwoordig gewoon bij hoort.’

Een ander advies van De Jong voor solliciterende advocaten: ‘Zorg dat je tot in de puntjes bent voorbereid. Niet alleen op de inhoud van de vacature, maar ook op de aard van het kantoor en de persoonlijkheid van je gesprekspartner. Over degene met wie je een gesprek voert is vaak van alles op internet te vinden, zowel op zakelijk als op sociaal gebied. Houdt jouw gesprekspartner bijvoorbeeld heel veel van klassieke muziek en jij ook, dan heb je een wederzijdse interesse te pakken. Een gedeelde belangstelling is altijd een handig gespreksonderwerp. Maar het mes snijdt aan twee kanten: je kunt ervan uitgaan dat ook jij als sollicitant door het betreffende kantoor op internet bent opgezocht ter voorbereiding van het gesprek.’

Paul Vestering is niet geïnteresseerd in de Facebook-pagina van een sollicitant. ‘Dat is privé. Of ik internet op ga, is vaak afhankelijk van de manier waarop een sollicitant zijn cv opstelt. Is dit vrij beknopt dan wil ik nog weleens LinkedIn of de website van een kantoor raadplegen voor meer uitgebreide informatie. Tijdens het gesprek vind ik het belangrijk dat mensen goed weten wat ze willen en dat ook kunnen aantonen bijvoorbeeld door publicaties of nevenactiviteiten op hun vakgebied. De passie voor het vak en een bepaald specialisme moeten voelbaar zijn en dat geldt met name voor senioren. Bij net afgestudeerde juristen kan het heilige vuur voor een bepaald specialisme soms iets later gaan branden. Bij ervaren advocaten moet dit vuurtje wel behoorlijk vlammen.’

Bestuursders van advocatenkantoren leven soms met het misverstand dat ze denken dat ‘draaien aan de belangrijkste knoppen’ vanzelf zal leiden tot succes. De achtergrond van dit misverstand is dat vaak wordt gedacht dat bedrijven een soort machines zijn: als de onderdelen maar goed functioneren, zal ook de machine goed werken. Maar daarbij zien bestuursders de mens over het hoofd. Neem Real Madrid. Al jaren koopt deze voetbalclub de beste spelers ter wereld. Toch slagen ze er maar niet in Europees kampioen – of zelfs maar Spaans kampioen – te worden. Een dirigent van een orkest weet dat bezieling kan leiden tot grote klasse en ook hoe ingewikkeld het is om die te laten ontstaan.

De conclusie is dat een bestuur niet kan volstaan met het volgen van een cursus, liefst gegeven door hooggeleerde docenten met modellen en bedrijfskundig jargon. Ze kunnen beter leren luisteren naar hun intuïtie als het meest betrouwbare kompas om de koers te bepalen: er is niet een standaardantwoord op de vraag of inspraak of daadkracht nodig is.

Nog zo’n misverstand is dat niet alleen een bedrijf, maar ook de individuele mens wordt gezien als een soort machine: het lichaam als een zak vol onderdelen die je zonodig kunt repareren of vervangen, en de geest als een computer. Veel artsen leven met dit misverstand en het hoeft geen verwondering te wekken dat steeds meer patiënten hun heil zoeken bij een holistische alternatieveleving. Want mensen zijn oneindig veel gecompliceerder dan machines. Alleen al één enkele witte bloedcel heeft de intelligentie om ‘vreemde’ elementen op te sporen en onschade-

lijk te maken, en om zichzelf op te heffen als er te veel zijn: welk schroefje van een machine doet zoiets?

Bestuursders (of personeelsfunctionarissen) denken vaak dat met het geven van heldere en rationeel begrijpelijke aanwijzingen, de ‘computer’ van de werknemer voldoende is geprogrammeerd om het gewenste gedrag op te roepen. Maar de praktijk wijst wel uit dat dit heel vaak niet werkt. Ook hier is intuïtie weer belangrijk – en daarnaast de bereidheid om werkelijk te luisteren: vraag die ander eens wat hem of haar écht bezighoudt en reageer niet meteen – lúíster.

Er zijn natuurlijk nog allerlei andere misverstanden. Om er eens een paar te noemen:

- *Een goede website is het belangrijkste voor marketing.* Nee, het meest belangrijk is herkenbare zorg voor de cliënt: spreek zijn taal, ken zijn problemen, ga een dialoog aan en toon dat je meeleeft.
- *Cliënten hechten aan een mooi kantoorpand dat het liefst in de buurt ligt.* Nee, de advocaat gaat steeds vaker naar de cliënt, en de cliënt wil best reizen, maar is dan meer geïnteresseerd in goede parkeergelegenheid, een warm welkom, privacy.
- *Zeer gedetailleerde toelichting bij de declaratie voorkomt vragen en zorgen.* Nee, de cliënt wil liever vooraf zo veel mogelijk duidelijkheid, regelmatige facturen en overleg – minutieuze toelichtingen wekken juist geregeld irritatie.

In alle gevallen geldt: hecht meer waarde aan je intuïtie en echt contact (binnen en buiten je kantoor) en laat je niet op sleep-touw nemen door zogenaamde zakelijkheid en efficiency.

Het Openbaar Ministerie staat straks **schaakmat**

Om fraude te bestrijden wil de Europese Commissie een Europees Openbaar Ministerie oprichten. Een uiterst merkwaardig voornemen, betoogt PVV-Kamerlid Lilian Helder.

Lilian Helder¹

In art. 86 van het Verdrag betreffende de werking van de EU, ofwel het Verdrag van Lissabon, is de grondslag voor de oprichting van een Europees Openbaar Ministerie neergelegd. Op 17 juli 2013, toevallig in een periode dat de meeste nationale parlementen met reces waren, diende de Europese Commissie een voorstel tot oprichting van een Europees Openbaar Ministerie in. De Europese Commissie is namelijk van mening dat individuele lidstaten niet voldoende in staat zijn fraude met Europese subsidies te bestrijden. Om verschillende redenen vormt het op te richten Europees OM een uiterst merkwaardige constructie. Een aantal eigenaardigheden wil ik graag tegen het licht houden.

In beginsel is er één Europees aanklager en in elke lidstaat zit minstens één gedelegeerde Europees aanklager. Deze gedelegeerde officieren van justitie dragen twee petten. Hoewel het Europees OM volledig draait op nationale capaciteit, staan de gedelegeerde officieren van justitie volledig buiten de bevoegdheid van het nationale OM. Zij zijn uitsluitend verantwoordelijk schuldig aan de Europees aanklager. Er is dus ook geen rol meer voor de Nederlandse minister van Justitie. Hierdoor ontstaat het risico dat Europese onderzoeken ten koste gaan van nationale prioriteiten en van de nationale afweging bij de vraag hoe opsporingsmiddelen het meest effectief kunnen worden ingezet tegen fraude.

Daarnaast zal het Europees OM exclusief bevoegd zijn om delicten uit de fraude-richtlijn die binnen en buiten de Unie zijn gepleegd op te sporen en te vervolgen voor rechters van de lidstaten. Hiermee zet het Europees OM het Nederlandse OM in één zet schaakmat. Het Nederlandse OM zal fraude niet meer zelf opsporen, omdat zij hier niet meer toe bevoegd is. Signalen van fraude dienen doorgegeven te worden aan het Europees OM. De crux zit 'm in art. 13 van het voorstel van de Europese Commissie; nauwverweten EU-fraudedelicten zullen ook aan het Europees OM moeten worden overgedragen. Zonder een spookbeeld te willen creëren, kan geconcludeerd worden dat het Europees OM steeds meer jurisdictie zal opeisen.

Discussabel is de wijze waarop bewijsgeving is toegestaan. De Europees aanklager mag gebruikmaken van buitenwettelijke bewijsmiddelen. Bewijs is toelaatbaar, ook als het verkregen is in het buitenland op een wijze die de betrokken lidstaat niet als legitiem erkent. Ondertussen geldt een medewerkingsplicht voor nationale autoriteiten, en is in het voorstel geen opportuniteitsbeginsel geformuleerd. De vervolgingsplicht die hierdoor ontstaat zal eveneens discutabele gevolgen hebben voor de nationale opsporingsautoriteiten, waar juist anno 2013 fors op wordt bezuinigd.

De PVV heeft al in 2011 een motie ingediend om tegen de instelling dan wel oprichting van een Europees OM te stemmen. De PVV bleek toen nog een roepende in de woestijn, want alle partijen die nu aangeven zich niet te kunnen vinden in het voorstel van de Europese Commissie stemden in 2011 tegen.

In Europees verband is de oprichting van het Europees OM onderworpen aan een subsidiariteitstoets. Dit heeft geleid tot een gele kaart. Eén vierde van de nationale parlementen, inclusief de beide Kamers in Nederland, heeft in de Europese Unie een negatief oordeel gevelde over het voorstel van de Commissie. Het is op dit moment echter onzeker wat de Europese Commissie gaat doen; zij kan het voorstel intrekken of gewijzigd indienen. Een struikelblok voor Nederland is neergelegd in het eerdergenoemde art. 86 uit het Verdrag van Lissabon. Minimaal negen lidstaten kunnen namelijk via 'versterkte samenwerking' alsnog besluiten om samen verder te gaan met het Europees Openbaar Ministerie. Alle pleidooien en verzoeken van een Kamermeerderheid aan VVD-minister Ivo Opstelten van Veiligheid en Justitie blijken tevergeefs geweest. De kans is namelijk groot dat het Europees OM er wel degelijk komt. De minister heeft in een eerder debat met de Kamer namelijk aangegeven dat hij bijzonder graag aanschuift bij de negen landen.

Keer op keer heeft de PVV de minister met klem verzocht als minister van Veiligheid en Justitie van het Koninkrijk der Nederlanden primair de Nederlandse belangen te behartigen. Bovendien heb ik hem gevraagd conform de wens van een meerderheid in de Tweede Kamer te handelen, en zich niet als dienaar van de Europese belangen op te stellen. Helaas blijft dat voorlopig *wishful thinking*. De minister gaf namelijk aan dat hij van de 'spanning' in Europa houdt, het Nederlands Openbaar Ministerie ten spijt.

¹ Lilian Helder was advocaat en is Lid van de Tweede Kamer voor de PVV.

Wie, wat, waar?

Wie vertrok, wie stopte en wie begon voor zichzelf? Bent u zelf onlangs van kantoor gewisseld of eigen baas geworden? Mail uw verhaal of meld u aan via redactie@advocatenorde.nl.

Naar ander kantoor

Bleker, mr. F.J.: Daniels Huisman
Advocaten te Almelo

Bonder, mr. A.: KienhuisHoving advocaten
en notarissen te Enschede

Bruijn, mw. mr. I. de: Sniijders Advocaten
B.V. te Den Bosch

Buuren, mr. M.P.P. van: WLP-Law te
Amsterdam

Doel, mw. mr. P.A.J. van den: Aegon
Schadeverzekering N.V. te Den Haag

Doux, mw. mr. A.M.: Dudok Bouw- en
Vastgoedrecht te Amsterdam

Egeter, mr. M.L.: Klaassen Advocaten te
Rotterdam

Elferen, mr. S.G. van: De Brauw Blackstone
Westbroek N.V. te Beijing/China

Fledderus, mr. C.: Van Beem de Jong
Advocaten te Den Haag

Graaf, mw. mr. J.C. de: DLA Piper
Nederland N.V. te Amsterdam

Groenhuijzen, mr. G.M.: SWG Advocaten
te Rosmalen

Hennevelt, mw. mr. M.C.: Guarda
Advocaten te Breukelen

Hosemann, mw. mr. M.R.: Simmons &
Simmons LLP te Amsterdam

Huijbregts, mr. P.A.J.: Legal Experience
Advocaten N.V. te Den Bosch

Ingen Housz, mr. A.M.: West Advocaten
te Bussum

Jonker, mr. H.: Bruinsma Advocaten te
Lemmer

Kien, mr. W.J.: Conway & Partners te
Rotterdam

Kleverlaan, mw. mr. E.C.: Aegon
Nederland N.V. te Den Haag

Klink, mw. mr. G.: NN Advocaten te Den
Haag

Knock, mw. mr. B. de: Bergh Stoop &
Sanders te Amsterdam

Koppert, mr. J.M.: Muller, Pot en Kaouass
advocaten te Amsterdam

Koster, mr. J.D.: Clifford Chance Pte.Ltd.I
te Singapore

Kuit, mr. J.Y.: Helder, Groot & Utrillas
advocaten te Bovenkarspel

Lems, mr. P.P.H.: Aegon Nederland N.V. te
Den Haag

Lint-Slager, mw. mr. E. de:
VerbeekdeCaluwé advocaten te Amsterdam

Luijn, mr. L.B. van: Op 't Ende Advocatuur
te Rotterdam

Nordmann, mw. mr. E.N.: Vink & Partners
Advocaten te Amsterdam

Pennen, mw. mr. J.I. van der: Stibbe te
Dubai

Plas, mw. mr. H.C. van der: Aegon
Nederland N.V. te Den Haag

Poorthuis, mr. E.J.H.: NautaDutilh N.V. te
Amsterdam

Roepnarain, mw. mr. J.S.: Simmons &
Simmons LLP te Amsterdam

Rooij, mr. K.J. de: Labré advocaten te
Amsterdam

Ruperti, mr. M.P.K.: Drost & Van de Vijver
B.V. te Baarn

Sanders-Heyman, mw. mr. E.W.M.: Maes
Staudt Advocaten N.V. te Eindhoven

Schouten, mr. S.S.: Drijber en Partners te
Velp/GLD

Segers, mr. T.: Legal Experience Advocaten
N.V. te Den Bosch

Siccam, mr. F.D.W.: Vogels Offreins van
Putten Advocaten te Amsterdam

Sprecher, mr. J.M.: NautaDutilh N.V. te
Amsterdam

Tilburg-van Herk, mw. mr. M.M. van:
Hoboken advocaten te Rotterdam

Voogt, mr. M.J.M.F.: Bergh Stoop &
Sanders te Amsterdam

Vries Lentsch, mw. mr. M.L. de: De Brauw
Blackstone Westbroek N.V. te New York

Witvliet, mw. mr. M.D.: Schep Advocaten
te Oud Beijerland

Wösten, mr. M.W.J.: NS Stations B.V. te
Utrecht

Wijnja, mr. J.: Veldhuijzen & Nuiten
Advocaten te Dordrecht

Naar nieuw(e) kantoor of associatie

Ad Pacta Advocatuur (mw. mr. S.
Guessabi-Colombijn te Amsterdam)

Advocatenkantoor JPB legal (mr. J.P. den
Besten te Houten)

Advocatenkantoor Krouwel (mw. mr.
D.H.J. Krouwel te Den Haag)

Advocatenkantoor mr. Sloof (mr. D.T.
Sloof te Breda)

Advocatenkantoor Seegers & Ie (mr. E.
Doornbos te Badhoevedorp)

B2B advocatuur (mw. mr. E.G.M.
Zachariasse te Alphen aan den Rijn)

Dijkstra & Jager Strafrechtadvocaten
(mw. mr. C.H. Dijkstra en mw. mr. R.E.H.
Jager te Amersfoort)

Folkertsma advocaten (mr. J.P. Folkertsma
te Maastricht)

Feenstra de Putter Advocaten (mr. R.F.
Feenstra en mr. A.T. de Putter te Ede (gld))

FranssenLaw (mw. mr. P.W.M. Franssen te
Amsterdam)

Kop Advocatuur (mr. R.K.A. Kop te
Nijmegen)

Kordaet Advocaten (mr. A. Anakhrouch en
mw. mr. drs. R. Haddouch te Amsterdam)

LawCheck (mr. S.W. van Zijll te Rotterdam)

Lodder Amstelveen en Krol Advocaten
(LAK Advocaten) (mw. mr. G.H.
Amstelveen, mw. mr. M.S. Krol en mr. S.
Lodder te Capelle aan den IJssel)

Mr. Mirjam Schellens Familierecht (mw.
mr. M.J.T. Schellens te Tiel)

Mr. R.J.L. van Zwol (mr. R.J.L. van Zwol te
Amsterdam)

Stieger Advocaten (mr. P.L.M. Stieger en
mw. mr. M. Babaian te Den Bosch)

Ter Horst (mr. H.G.D. Ter Horst te Wierden)

TMB Advocaten (mw. mr. E.W.M. ter
Meulen-Mouwven en mr. N. Birrou te
Roermond)

Specialistisch team

Beroepscuratoren **Frank Feenstra** (42) en **Artjan De Putter** (35) begonnen onlangs een nicheadvocatenkantoor in insolventie- en ondernemingsrecht: Feenstra De Putter in Ede. Feenstra: 'We zijn allebei gefocust op het ondernemings- en insolventierecht, hebben een brede blik op het omliggende juridische landschap en kunnen het goed met elkaar vinden – professioneel en persoonlijk. We hebben de vrijheid om eigen beleid te bepalen en kunnen met ons kleine, specialistische team snel handelen en onze kennis en expertise optimaal benutten. Dat is de basis voor plezier in het werk en een succesvolle onderneming.'

Inspirerende omgeving

Per 1 december begon **Marjolein van Tilburg-van Herk** (35) als partner bij Hoboken, waar ze cliënten ondersteunt in hun dagelijkse handels-, vervoers- en verzekeringspraktijk. 'Een prachtig kantoor aan het Rotterdamse Scheepvaartkwartier met een moderne blik op de advocatuur. Een superinspirerende omgeving voor een advocaat met een havenpraktijk zoals ik. Een hectische tak van sport, maar gelukkig is het meer dan beslagleggen en kort gedingen: in de civiele en verzekeringsrechtelijke procespraktijk kun je best eens goed gaan zitten voor een mooie conclusie. Zaken uitpluizen en met zo weinig mogelijk woorden duidelijk opschrijven, daar houd ik van.'

Klein en fijn

Onlangs begon **Roel Kop** (45) een eigen arbeidsrechtpraktijk in Nijmegen: Kop Advocatuur. 'Alhoewel het totale arbeidsrecht mijn aandacht heeft, heeft het collectief en individueel ontslagrecht een speciale plek in mijn praktijk. Ik maak me onder andere sterk voor "economisch sterkere zwakkeren" in ontslag- en andere zaken: een statutair directeur die ontslagen wordt, ziet in korte tijd zijn leven drastisch veranderen. Dergelijke individuen hebben te weinig rechtsbescherming en willen direct rechtsbijstand. Die geef ik graag, vooralsnog alleen. Ik houd mijn net opgestarte bedrijf de komende tijd *lean and mean*. Hoe kleiner, hoe fijner.'

Muziekpraktijk

Met een specialisatie in het intellectuele eigendomsrecht, waaronder het auteursrecht en merkenrecht, begon **Bindu De Knock** (37) per 1 november het Amsterdamse nichekantoor Bergh Stoop & Sanders. 'Ik ben een IE'er in hart en nieren. Alles wat met creaties te maken heeft, spreekt mij aan – mijn masterscriptie ging bijvoorbeeld over de beslechting van muziekinbreukzaken in Nederland en de Verenigde Staten. Dit kantoor geeft mij de kans om de muziekpraktijk te helpen uitbreiden. Ik werk bovendien met gedreven mensen die duidelijke visies en passies hebben; dat sluit goed bij me aan.'

Van Haastrecht Advocatuur (mw. mr. K.E.L. van Haastrecht te Amsterdam)

Van Waes mediation en advocatuur (mw. mr. C.A.J.M. van Waes te Den Haag)

Van Zinderen Advocatuur (mr. J. van Zinderen te Utrecht)

Weijers Advocatuur (mw. mr. I.M. Weijers te Emmen)

Wintershall Nederland B.V. (mw. mr. C. Burgemeestre te Rijswijk ZH)

Naamswisseling

Böhler advocaten gaat verder onder de naam: **Prakken d'Oliveira, Human Rights Lawyers**, 01-01-2014

Uit de praktijk

Aarnhem, mr. B.A.M. van Den Haag 01-12-2013

Barth, mw. mr. A. Dordrecht 27-11-2013

Bos, mw. mr. H.J. Amsterdam 30-11-2013

Bos, mw. mr. L.C.F. Brussel/België 21-11-2012

Bout, mw. mr. W. van den Utrecht 15-11-2013

Bree, mw. mr. L. de Amsterdam 13-11-2013

Campen, mr. A.C.C. van Vught 01-12-2013

Faas, mw. mr. L.L. Amsterdam 19-11-2013

Francken, mw. mr. W. Utrecht 01-12-2013

Graaf, mw. mr. B.P. van der Maastricht 01-12-2013

Greef, mw. mr. A. de Amsterdam 01-12-2013

Groot, mr. H.W. de Utrecht 25-11-2013

Hamers-Deman, mw. mr. R.C. Rotterdam 01-12-2013

Heeresma, mr. M.H. Amsterdam 07-11-2013

Jansen, mr. P. Amsterdam 01-12-2013

Jong, mr. P.A.M. de Huissen 01-12-2013

Kampert, mw. mr. N. Amsterdam 01-12-2013

Koning, mr. R.J.P. de Amsterdam 01-12-2013

Kortleve, mw. mr. E.J. Dordrecht 01-12-2013

Kouri, mw. mr. F. el Amsterdam 15-11-2013

Krijnen, mw. mr. H.J.M. Zundert 19-11-2013

Lagumdzija, mw. mr. L. Amsterdam 01-12-2013

Lazet, mr. M. Amsterdam 12-11-2013

Ligtenstein, mw. mr. A. Haarlem 12-11-2013

Loon, mr. J. van Den Haag 01-12-2013

Mientjes, mr. E.C. Bergen op Zoom 01-12-2013

Nelemans, mw. mr. R. Amersfoort 11-11-2013

Opstal, mr. R.L.M. van Amsterdam 01-12-2013

Özmen, mw. mr. A. Emmeloord 19-11-2013

Pouw, mr. M.S. Amsterdam 01-12-2013

Rademakers, mw. mr. E. Rotterdam 01-12-2013

Reeser Cuperus, mr. P.L. Amsterdam 01-12-2013

Rossum, mr. P.P.A. van Sneek 02-12-2013

Sambeek, mw. mr. J.M. van Den Haag 29-11-2013

Schelhaas, mr. M. Den Haag 19-11-2013

Schmeets, mw. mr. A.M. Roermond 26-11-2013

Sinnige, mw. mr. L.W.H. Amsterdam 22-11-2013

Terpstra, mr. L.J. Amsterdam 01-12-2013

Touw, mw. mr. E.D. Bergen op Zoom 15-11-2013

Tijink, mw. mr. drs. J.C. Amsterdam 01-12-2013

Wijngaarden, mw. mr. B.J. van Rotterdam 13-11-2013

Zanden, mw. mr. A.J.M. van der Enschede 30-11-2013

Zanden, mw. mr. A.J.M. van der Enschede 30-11-2013

Overleden

Bes, mw. mr. F. Amsterdam 10-11-2013

(advertenties)

Procederen in Duitsland?

Duitse advocaten, vloeiend tweetalig, gespecialiseerd in Nederlands-Duitse rechtszaken

Blankestijn & Oortman Advocaten en Rechtsanwältinnen L.L.P.

Postbus 619, 7550 AP HENGELO

Telefoon 074 - 259 38 67

Fax 074 - 259 38 68

www.blankestijnoortman.nl

ALT KAM BOER ADVOCATEN

CIVIELE CASSATIE?

- prijsafspraken mogelijk
- ook op basis van toevoeging
- zie onze website voor voorbeeldzaken

Info: mr H.J.W. Alt, Pb. 82228, 2508 EE Den Haag

Tel.: 070 - 358 94 79, fax: 070 - 358 51 97
alt@altkamboer.com, www.altkamboer.com

**Optijd
Opdehoogte**

OpMaat

OpMaat_Premium

Vind alle relevante juridische informatie. Binnen 1 muisklik.

Met **OpMaat_Premium** hebt u 24 uur per dag toegang tot de meest uitgebreide, overzichtelijke én actuele juridische database. Alle Sdu Jurisprudentie, wet- en regelgeving, officiële publicaties, verdragen en Europese richtlijnen en verordeningen, zijn onderling gekoppeld. Zo behoudt u steeds het overzicht. Dankzij een e-mailattendingering wordt u automatisch op de hoogte gehouden van de laatst verschenen jurisprudentie en officiële publicaties, volledig afgestemd op uw informatiebehoefte en interessegebied. U geeft zelf aan wanneer u de e-mailattendingering wilt ontvangen.

Nu gratis 1 maand op proef.
Ga snel naar www.sneltotdekern.nl

OpMaat

SNEL TOT DE KERN VAN DE ZAAK

Sdu UITGEVERS

Van de Geschillencommissie

Onderstaande uitspraak van de Geschillencommissie Advocatuur is bewerkt door Luuk Hamer, advocaat en lid van de raad van discipline in Amsterdam.

Bevoegdheid Geschillen- commissie

Bindend advies d.d. 7 juni 2012/65691
(Mrs. Koster-vaags, Nauta-Sluys en Jonker)

Voorronde met externe klachtenfunctionaris.

De cliënten hebben zich tot de advocaat gewend voor een echtscheidingsprocedure. Zij klagen over onnodige werkzaamheden en daarvoor in rekening gebrachte tijd. De geschatte tijd voor afronding achten zij disproportioneel gelet op de reeds in rekening gebrachte kosten.

De advocaat voert primair aan dat hij de externe klachtenfunctionaris van het kantoor heeft ingeschakeld. De cliënten hebben zich echter niet tot hem gewend. In het door partijen ondertekende opdracht/afsprakenformulier is vermeld: 'Ook wanneer wij er niet in slagen uw eventuele klachten over onze dienstverlening samen met u tot een oplossing te brengen, dan kunt u uw klacht voorleggen aan de Geschillencommissie.' De commissie moet zich daarom onbevoegd verklaren.

Ter zitting hebben de cliënten toegelicht dat zij niet hebben gereageerd op de door de advocaat aan de klachtenfunctionaris gezonden brief omdat zij het vertrouwen in de advocatuur hebben verloren. Met zijn verwijzing naar een andere advocaat, aangeduid als klachtenfunctionaris, heeft de advocaat de indruk gewekt dat die functionaris niet onpartijdig zou zijn.

De commissie oordeelt dat in het door partijen getekende opdracht/afsprakenformulier onder meer is vermeld:

'(...).

Toepasselijkheid Klachten- en Geschillenregeling Advocatuur

Ons kantoor neemt deel aan de Klachten- en Geschillenregeling Advocatuur. Alle geschillen welke mochten ontstaan naar aanleiding van de totstandkoming en/of uitvoering van onze dienstverlening, inclusief alle declaratiegeschillen, zullen worden beslecht overeenkomstig het Reglement Geschillencommissie Advocatuur. Dat reglement voorziet arbitrage, met dien verstande dat in bepaalde gevallen ook voor een uitspraak bij wege van bindend advies gekozen kan worden. Wanneer wij er niet in slagen uw eventuele klachten over onze dienstverlening samen met u tot een oplossing te brengen dan kunt u uw klacht voorleggen aan de Geschillencommissie Advocatuur. Een korte uitleg van de Klachten- en Geschillenregeling Advocatuur is op de achterzijde van dit formulier gedrukt.

'(...).'

Op de achterzijde van het formulier is onder meer vermeld:

1. *Op onze dienstverlening is de Klachten- en Geschillenregeling Advocatuur van toepassing.*
2. *Wanneer u ontevreden bent over de kwaliteit van dienstverlening of de hoogte van de declaratie legt u uw bezwaren eerst voor aan uw advocaat. U dient uw klacht voor te leggen binnen drie maanden na het moment waarop u kennis nam of redelijkerwijs kennis had kunnen nemen van het handelen of nalaten dat tot uw klacht aanleiding heeft gegeven.*
3. *Ons kantoor zal een oplossing voor het gerezene probleem altijd schriftelijk aan u bevestigen binnen vier weken na binnenkomst van de klacht. Mocht ons kantoor uw bezwaren naar uw mening niet bevre-*

digend opgelost hebben, dan kunt u een klacht indienen bij de Geschillencommissie Advocatuur. Deze weg staat ook voor u open wanneer ons kantoor niet binnen vier weken na het indienen van uw bezwaren deze schriftelijk heeft afgehandeld.

'(...).'

De commissie is van oordeel dat uit hetgeen door partijen is overeengekomen niet blijkt dat eenduidig en expliciet is overeengekomen dat een externe klachtenfunctionaris zou worden ingeschakeld. Hieruit volgt dat evenmin is gebleken dat de cliënt daarmee akkoord is gegaan. Uit de stukken van het geding blijkt voorts dat de cliënten, toen zij hadden gereageerd op de brief van de klachtenfunctionaris, niet erop zijn geweest wat de gevolgen zouden zijn van het niet (verder) reageren. De klachtenfunctionaris heeft blijkens de gedingstukken de cliënt wel gerappelleerd maar niet gewezen op de consequenties als de cliënt niet eerst de klachtenprocedure zou doorlopen.

Het verweer van de advocaat, dat de commissie onbevoegd is van het onderhavige geschil kennis te nemen, dan wel dat de cliënten niet-ontvankelijk in hun klacht moeten worden verklaard, wordt dan ook verworpen.

Ten aanzien van het inhoudelijke geschil wordt geoordeeld dat een bovenmatig aantal uren is gedeclareerd, gelet op de geleverde prestaties; de commissie meent dat het op de weg van de advocaat had gelegen om de onduidelijkheid omtrent het aantal bestede en te besteden uren weg te nemen, en stelt een schadevergoeding vast.

Van de tuchtrechter

De Commissie Disciplinaire Rechtspraak selecteert opmerkelijke, leerzame en vernieuwende uitspraken van de tuchtrechter. De commissie licht de interessante aspecten eruit en geeft waar nodig uitleg en commentaar. De letterlijke tekst van de uitspraken is te vinden op tuchtrecht.nl.

Maatregel tegen maatschap

Raad van discipline Den Haag, 4 maart 2013, ECLI:NL:TADRSGR:2013:YA4113. Ontvankelijkheid. Artikel 46 Advocatenwet.

Het feitencomplex waarop de klacht betrekking heeft betreft uitsluitend het handelen van de maatschap en niet van mr. Y; de klacht tegen de maatschap is ontvankelijk.

Mr. Y is als advocaat in dienst van maatschap X Advocaten. Nadat hij een cliënt in een echtscheidingsprocedure heeft bijgestaan, neemt maatschap X incasso-maatregelen tegen de cliënt.

Nadat klager bij verstek is veroordeeld, heeft X Advocaten executoriaal beslag gelegd en een bedrag geïncasseerd. Op het door de cliënt ingestelde verzet wijst de kantonrechter de vordering van de maatschap alsnog af. De cliënt dient vervolgens een klacht in, omdat het optreden van de maatschap zijn belangen heeft geschaad. De cliënt was niet op de hoogte van de incassoprocedure omdat de dagvaarding niet was uitgebracht op het adres waar hij daadwerkelijk verbleef, terwijl de maatschap dat op basis van het dossier wist.

X Advocaten beroept zich op niet-ontvankelijkheid van klager, omdat de klacht is gericht tegen de maatschap en niet tegen een individuele advocaat. Dit beroep wordt door de raad afgewezen. De raad oordeelt dat de incassoprocedure tegen klager door de maatschap is aangespannen. Uit de stukken blijkt niet dat X Advocaten in de incassoprocedure heeft gehandeld namens mr. Y. De declaraties voor de werkzaamheden van mr. Y zijn door de maatschap verzonden. Ook in de gehanteerde algemene voorwaarden staat dat een opdracht met de cliënt uitsluitend tot stand komt met 'de maatschap'. Het

feitencomplex waarop de klacht betrekking heeft betreft aldus uitsluitend het handelen van de maatschap en niet van mr. Y.

De raad is dan ook van oordeel dat klager ontvankelijk is in zijn klacht tegen 'de maatschap'.

De maatschap heeft verwijtbaar onzorgvuldig jegens klager gehandeld door de onjuiste betekening van de dagvaarding en door na het eindvonnis van de kantonrechter niet tot restitutie van de proceskosten en de ten onrechte geïncasseerde bedragen over te gaan.

De raad legt aan de maatschap X Advocaten een enkele waarschuwing op.

Optreden voor curandi

Raad van discipline 's-Hertogenbosch, 28 januari 2013, ECLI:NL:TADRSH:2013:YA3748. Wat een behoorlijk advocaat betaamt. Gedragsregel 1.

Toelaatbaarheid optreden voor curandus is een juridische, geen tuchtrechtelijke vraag.

Mr. X treedt op voor twee mensen die onder curatele zijn gesteld in de beroepsprocedure die hun voormalig bewindvoerder heeft ingesteld tegen zijn ontslag. De curator van betrokkenen dient een klacht in tegen mr. X omdat hij, zelfs nadat daarover al eerder een klacht was ingediend bij de tuchtrechter, doorgaat met het verlenen van rechtsbijstand aan de curandi zonder dat de curator daar toestemming voor heeft gegeven. Volgens de curator rijdt mr. X hem zodoende in de wielen.

De vraag of mr. X bevoegd was voor de curandi op te treden in de zaak tegen hun voormalige bewindvoerder is naar

het oordeel van de raad van juridische en civielrechtelijke aard. Het is niet aan de tuchtrechter maar aan de rechter in de desbetreffende procedure om daarover te oordelen. Evenmin is het aan de raad om te beoordelen of het mr. X vrijstond om de curandi zonder toestemming van klager in de procedure bij te staan. Dat mr. X heeft gehandeld met de opzet om het gezag van klager als curator te ondermijnen, is niet gebleken. Evenmin is komen vast te staan dat mr. X doelbewust werkzaamheden heeft verricht die op het terrein van de curator liggen en dat hij hem willens en wetens in de goede uitoefening van zijn functie heeft gehinderd. De raad verklaart de klacht op alle onderdelen ongegrond.

Kwaliteit dienstverlening

Raad van discipline Amsterdam, 6 februari 2013, ECLI:NL:TADRAMS:2013:YA3775. Zorg voor de cliënt. Gedragsregel 1.

Een advocaat moet de cliënt duidelijk maken welke rechtsgronden aangevoerd zouden kunnen worden en de door de cliënt aangedragen feiten op een duidelijke manier aan de rechter voorleggen.

Mr. X heeft klagers bijgestaan in een civielrechtelijke procedure tegen verschillende partijen. Klagers verwijten mr. X onder meer een kansloze procedure te hebben gevoerd en hen hier vooraf niet op te hebben gewezen of te hebben gewaarschuwd voor het kostenrisico. Bovendien heeft mr. X volgens klagers op ondeugdelijke wijze geprocedeerd.

De raad komt tot het oordeel dat mr. X niet duidelijk heeft kunnen maken waarop de vorderingen tegen een aantal

gedaagden waren gebaseerd en waarom zij deze partijen in de procedure heeft betrokken.

Mr. X heeft een procedure gevoerd met zeer geringe slagingskansen. Het was haar verantwoordelijkheid om klagers vooraf duidelijk, en bij voorkeur schriftelijk, op de proces- en kostenrisico's te wijzen. Mr. X is er evenmin in geslaagd om een casus, die de nodige uitleg en toelichting behoeft, op een duidelijke en ordentelijke manier aan de rechtbank uit te leggen. Haar processtukken zijn zeer moeilijk te doorgronden en weinig gestructureerd. De raad spreekt ook zorgen uit over de kwaliteit van dienstverlening van mr. X in algemene zin.

Bij het bepalen van de zwaarte van de maatregel stelt de raad voorop dat het hebben van voldoende deskundigheid één van de kernwaarden is van de advocatuur. De advocaat draagt op dit punt zelf een bijzondere verantwoordelijkheid. Hij moet de cliënt duidelijk maken welke rechtsgronden aangevoerd zouden kunnen worden tegen bepaalde tegenpartijen, en de door de cliënt aangedragen feiten op een duidelijke manier aan de rechter voorleggen. Naar het oordeel van de raad is mr. X in dit verband ernstig tekortgeschoten. De raad spreekt, naast oplegging van een berisping, ambts-halve uit dat mr. X jegens klagers niet de zorgvuldigheid heeft betracht die bij een behoorlijke rechtshulpverlening betaamt.

Excessief declareren

Hof van Discipline, 4 februari 2013, ECLI:NL:TAHVD:2013:32. Zorg voor de cliënt. Financiën. Gedragsregel 23.

Het hanteren van een specialistentarief veronderstelt de aanwezigheid van specialistische kennis.

Mr. X heeft zijn cliënten een uurtarief van € 330 exclusief btw in rekening gebracht en mr. Y een uurtarief van € 220 exclusief btw. De cliënten klagen dat sprake

is van excessief declareren. Bij dergelijke (specialisten)tarieven mag volgens klagers verwacht worden dat de betreffende advocaat een beperkt aantal uren nodig heeft om processtukken voor te bereiden en op te stellen. Mrs. X en Y lijken dubbel te hebben gedeclareerd.

De raad verklaarde de klacht gegrond en legde aan mrs. X en Y een berisping op.

Het hof is het eens met de raad dat mrs. X en Y in deze zaak excessief hebben gedeclareerd. De zaak kende geen ingewikkeld feitencomplex. Van bijzondere juridische verwickelingen was evenmin gebleken. De gehanteerde uurtarieven veronderstelden, zeker wat betreft mr. X, specialistische kennis. Indien daarvan sprake was geweest, stonden de opgegeven uren niet in redelijke verhouding tot de zaak. Het hof merkt daarbij nog op dat de creditering van de totale declaratie met een bedrag van bijna € 10.000, ofwel ongeveer 25% van de declaratie, de indruk geeft dat mrs. X en Y zelf ook het oorspronkelijk door hen in rekening gebrachte bedrag van bijna € 40.000 nogal veel vonden. Ook na die vermindering blijft sprake van excessief declareren.

Het hof bekrachtigt de beslissing van de raad.

Optreden tegen voormalig(e) cliënt/opdrachtgever

Raad van discipline Arnhem-Leeuwarden, 25 maart 2013, ECLI:NL:TADRARN:2013:YA4278. Wat een behoorlijk advocaat betaamt. Gedragsregel 7.

Mr. X is te veel en te snel van positie gewisseld, nu hij gelet op zijn verleden met en bij (de rechtsvoorganger van) klaagster en de vertrouwenspositie die hij daarbij had het speelveld van alle kanten kende.

Mr. X heeft lange tijd als advocaat en bedrijfsjurist verantwoordelijkheid en

zorg gedragen voor de bewaking van de overnamecontracten van (de rechtsvoorganger van) klaagster. Vervolgens is hij als bedrijfsjurist uit dienst getreden en (weer) als advocaat beëdigd. Vervolgens is hij voor een aantal afnemers van klaagster tegen zijn voormalige werkgever/cliënte gaan optreden.

Klaagster verwijt mr. X dat hij daarbij overeenkomsten heeft bestreden die hij zelf heeft opgesteld als voormalig advocaat (en bedrijfsjurist) van klaagster. Volgens klaagster beschikte mr. X daarbij over relevante vertrouwelijke informatie aangaande haar bedrijfsvoering en trad hij op als advocaat tegen klaagster in dezelfde of daaraan gerelateerde kwesties.

De raad oordeelt dat mr. X te veel en te snel van positie heeft gewisseld, nu hij gelet op zijn verleden met en bij (de rechtsvoorganger van) klaagster en de vertrouwenspositie die hij daarbij had het speelveld van alle kanten kende. Daarbij is niet van belang dat een aantal van de afnamebedingen niet door mr. X maar door een kantoorgenoot waren opgesteld. Mr. X heeft in diverse perioden en in uiteenlopende posities vertrouwelijke informatie over klaagster en haar rechtsvoorganger opgedaan. Daarbij zijn ook de perioden waarin hij niet als advocaat is opgetreden van belang. Mr. X had zich naar het oordeel van de raad moeten afvragen welke zaken van afnemers hij op het moment dat hij weer als advocaat ging optreden had mogen (blijven) behandelen. Hij had hij zich – als hij al aan de behandeling van deze zaken tegen klaagster had moeten beginnen – in elk geval moeten terugtrekken zodra klaagster tegen zijn optreden bezwaar begon te maken. Door dit na te laten heeft mr. X niet gehandeld zoals het een behoorlijk advocaat betaamt en het vertrouwen in de advocatuur geschaad. De raad legt mr. X een enkel waarschuwing op.

Slimme start...

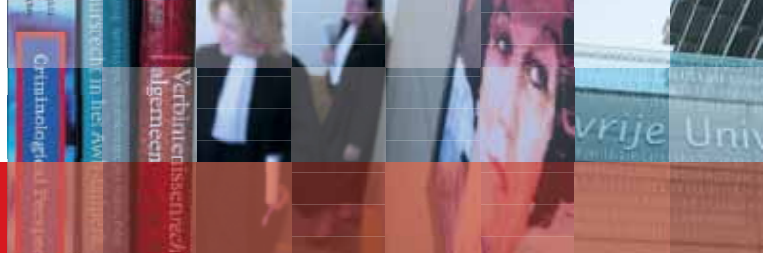
Als je een vliegende start wilt maken, is het goed te weten dat je verzekeringen op orde zijn. Met Niehoff Werning & Kooij sta je er niet alleen voor. Prettig, want er komen nogal wat zaken op starters af. Van ondernemingsplan tot beroepsaansprakelijkheids- en arbeidsongeschiktheidsverzekering: samen zorgen we voor een passende oplossing. Met onze kennis van de advocatuur helpen we al ruim 35 jaar starters op weg. Vraag daarom ons starterspakket voor de advocatuur aan.

Zekerheid is dichterbij dan je denkt.

www.nwk.nl

Niehoff Werning & Kooij
financieel adviseurs voor advocatuur en notariaat

Voorjaarsprogramma 2014 voor uw juridische cursussen

Arbeidsrecht

Procederen in de arbeidsrechtpraktijk**/**

- 20 en 27 mei • NOVA 10 **VSO/PO**

Actualiteiten arbeidsrecht**

- 22 mei • NOVA 4 PO

Actualiteiten arbeidsrecht in het onderwijs**

- 10 juni • NOVA 4 PO, NMI 4

De zieke werknemer**

NIEUW

- 12 juni • NOVA 4 PO

Ontwikkelingen in het ontslagrecht**

- 24 juni • NOVA 6 PO, NMI 6

Bestuurs(proces)recht

Actualiteiten bestuursrecht**

- 17 juni • NOVA 4 PO

Actualiteiten Wet gemeenschappelijke regelingen**

- 26 juni • NOVA 4 PO

Burgerlijk(proces)recht

Studiemiddagen aanbestedingsrecht **NIEUW**

- 13 maart, 19 juni, 25 september, 4 december

- NOVA 2 PO per bijeenkomst

Zie website voor onderwerpen per studiemiddag

1 jaar nieuwe aanbestedingswet:

stand van zaken**

NIEUW

- 3 april • NOVA 4 PO

Actualiteiten burgerlijk procesrecht en rechtspleging**

- 13 mei • NOVA 4 PO KBvG 4

Actualiteiten aansprakelijkheidsrecht***

- 28 mei • NOVA 4 PO, KNB 4, NMI 4

Beslag en executierecht**

- 12 juni • NOVA 4 PO

Intellectuele Eigendom

Inleiding intellectuele eigendom**/**

- 17 en 24 juni • NOVA 10 **VSO/PO**

Migratierecht

Detentie en terugkeer**/**

NIEUW

- 3 juni • NOVA 4 PO

KORTING

**10% korting
op alle PO en VSO/PO cursussen**

- bij inschrijving van 2 personen of meer van hetzelfde bedrijf
- bij inschrijving van 2 of meer cursussen in 1 keer

Ondernemingsrecht

Bestuurdersaansprakelijkheid in het nieuwe ondernemingsrecht**/**

- 20 mei • NOVA 4 PO, KNB 4

Financiering en herstructurering van ondernemingen**/**

- 3 en 10 juni • NOVA 10 **VSO/PO**

Actualiteiten ondernemingsrecht**

- 5 juni • NOVA 4 PO, KNB 4

Grondslagen en praktijk van het nieuwe ondernemingsrecht**/**

- 18 en 25 juni • NOVA 10 **VSO/PO**

Pensioenrecht

Lezingen actualiteiten pensioenrecht** I, II, III, IV

- 19 maart, 25 juni, 8 oktober, 26 november

- NOVA 2 PO per lezing

Zie website voor onderwerpen per lezing

Komend voorjaar gaan de volgende leergangen van start:

- Leergang Aanbestedingsrecht voor inkopers (maart 2014)
- Leergang Aanbestedingsrecht voor juristen (maart 2014)
- Leergang Arbeidsrecht **VERNIEUWD** (januari 2014)
- Leergang Fiscaal Pensioenrecht (maart 2014)
- Leergang Samenwerkingsverbanden tussen decentrale overheden (mei 2014)
- Leergang Strafrechtelijk bewijsrecht vanuit verdedigingsperspectief (maart 2014)
- Collegecyclus Pensioenrecht (start april 2014)

Personen- en familierecht

Erfrecht voor de advocatuur**

- 24 april en 8 mei • NOVA 10 **VSO/PO**

Vermogensrechtelijke gevolgen van echtscheiding**

- 11 en 18 juni • NOVA 10 **VSO/PO**, KNB 10, NMI 10

Erkend door de Raad voor Rechtsbijstand

Professionele vaardigheden

Persoonlijke effectiviteit voor juristen: deel 1**/**

- 17 april • NOVA 6 PO, KNB 6

Strategisch schrijven in een juridisch context*

- 15 en 22 mei • NOVA 10 **VSO/PO**

English and Law*

- 16 en 23 mei, 6, 13, 20 en 27 juni • NOVA 30 **VSO/PO**

Overtuigend pleiten*

- 27 mei en 3 juni • NOVA 10 **VSO/PO**

Nonverbale communicatie voor juristen*

- 11 juni • NOVA 4 PO, KBvG 2, KNB 4, NMI 4

Succesvol coachen en aansturen in de juridische praktijk*

- 19 juni • NOVA 6 PO

Straf(proces)recht

Actuele ontwikkelingen straf(proces)recht**

- 24 april • NOVA 4 PO

Actualiteiten jeugd(straf)recht, gesloten jeugdzorg en jeugd ggz**

- 22 mei • NOVA 4 PO

Financieel-economisch strafrecht**/**

- 5, 12 en 19 juni • NOVA 10 of 15 **VSO/PO**

Hoger beroep in strafzaken**/**

- 26 juni • NOVA 4 PO

De Faculteit der Rechtsgeleerdheid organiseert op **vrijdagmiddag 24 januari 2014** de jaarlijkse alum nibijeenkomst voor haar alumni van de opleidingen Rechtsgeleerdheid, Notarieel recht en Fiscaal recht. Deelname is gratis.

Schrijf u nu in www.vula.nl